

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 9

SKARBOFERM

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
POLSKICH KOPALŃ SKARBOWYCH
NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA AKCYJNA W KATOWICACH

ADRES: CHORZÓW I, PL. MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 12

ADRES TELEGRAFICZNY: SKARBOFERM-CHORZÓW

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ:

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW

I SIARCZANU AMONU

Z KOPALŃ:

„KRÓL” W CHORZOWIE, „BIELSZOWICE”

I „KNURÓW”

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
MIĘDZYNARODOWA POLITYKA HANDLOWA — M. T.	1193	POCZTA I TELEGRAF	1212
USTAWA O POROZUMIENIACH KARTELOWYCH A ZRZESZENIA PRZEMYSŁOWE — DR JERZY WISZ- NIEWSKI	1196	KRONIKA TYGODNIOWA: PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1213
		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1213
KRONIKA GOSPODARCZA:		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		PIENIĄDZ I KREDYT	1213
RZEMIOSŁO	1198	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1213
Ulgowe egzaminy czeladnicze — Tomasz Piskorski		Z BANKU POLSKIEGO	1214
ROLNICTWO	1200	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
Nowelizacja ustawy o rejestrowym zastawie rolniczym — St. O. Prace nad podniesieniem rolnictwa polskiego — w liczbach — Bohdan Jędrzejowski		PIENIĄDZ W Z. S. R. R. — O-MSKI	1216
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL ZAGRANICZNY	1207	OGÓLNE	1218
Wywóz trzody chlewnej i przetworów w I półroczu 1939 r. — J. Staroń		CHINY	1219
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1209	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1220
RYNEK AKCYJNY	1210	BIBLIOGRAFIA	1220
ZĘGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1211		

MIĘDZYNARODOWA POLITYKA HANDLOWA

LEŻY przed nami raport ostatniej sesji Komitetu Ekonomicznego Ligi Narodów (odbytej w II połowie czerwca b. r.) pt. „Kilka uwag na temat perspektyw polityki handlowej”. Komitet Ekonomiczny Ligi — jak większość zresztą jej organów tzw. technicznych — nie zaprzestał swej działalności. Co roku odbywa on kilka posiedzeń i — grupując kilkunastu wybitnych fachowców z dziedziny polityki gospodarczej krajów, należących do Ligi Narodów — jest tym samym sui generis areopagiem „mądrości gospodarczej” pewnego odłamu opinii światowej. Powiadamy „pewnego odłamu”, gdyż brak w nim nie tylko, oczywiście, przedstawicieli krajów „osi” i zbliżonych do niej, ale nawet ci przedstawiciele mniejszych krajów Europy i świata, jacy zasiadają w nim obok reprezentantów tzw. wielkich mocarstw, są zazwyczaj do tego stopnia majoryzowani opiniami tych drugich, że w sumie enuncjacje Komitetu są zazwyczaj odbiciem poglądów, jakie na stosunki międzyna-

rodowe w dziedzinie gospodarczej panują w krajach, określanych przerośnie jako „możni tego świata”. Można mieć bardzo dużo wątpliwości, czy tak jednostronne opinie mają w dzisiejszych czasach szanse urzeczywistnienia, ale są one zawsze interesujące jako objaw skondensowanej opinii tych właśnie wielkich mocarstw — zwłaszcza, iż członkowie Komitetu zasiadają w nim „ad personam” i mają przeto większą swobodę w wypowiedzaniu swych uwag, niż gdyby byli tam w charakterze przedstawicieli swych rządów.

Ukazanie się tegorocznego raportu Komitetu Ekonomicznego oczekiwane być musiało ze specjalnym zainteresowaniem. Można było spodziewać się, iż ciało to w obliczu ogólnej sytuacji gospodarczej świata, nacechowanej typowo „zbrojeniową” koniunkturą i bardzo odległej od jakiegokolwiek idei współpracy międzynarodowej w dziedzinie gospodarczej, ograniczy się do szeregu uwag ogólnych, nie wysuwając żadnych tez zasadniczych i czekając na „lepszą”

przyszłość. Można było również, ostatecznie, przypuścić, że Komitet, znajdujący się pod wpływami opinii tych mocarstw, których rola w obecnym napięciu politycznym świata jest doskonale ustalona, rozpatrywać będzie zagadnienia gospodarcze niejako w charakterze „koalicji” gospodarczej niektórych krajów przeciwko innym. Byłoby to, w naszym przekonaniu, nadawanie Komitetowi zupełnie fałszywego charakteru, ale można byłoby fakt ten jako wytłumaczyć. Okazuje się jednak, że Komitet rozwiódł się wprawdzie nad obecnymi stosunkami gospodarczymi na terenie międzynarodowym w broszurze prawie 30-stronicowej, ale że napróżno by szukać w wywodach jego odzwierciedlenia tych wstrząsów, jakie poruszają w chwili obecnej zarówno polityczne jak i gospodarcze życie świata.

Nie znaczy to, oczywiście, że Komitet nie „zauważył” obecnej sytuacji politycznej na kuli ziemskiej. Przeciwnie—od niej właśnie zaczyna swe wywody. I nie można mieć nawet pretensji doń o to, że stara się (słusznie zresztą) doszukać się w obecnej sytuacji politycznej świata pewnych źródeł gospodarczej natury. Ba, nawet możnaby, ostatecznie, zgodzić się z jego propozycją, aby obecne trudności międzynarodowe—nierozwiązalne, jak widać, od strony politycznej—spróbować rozwiązać czy przynajmniej pomóc w ich rozwiązaniu od strony gospodarczej. Ostatecznie—od tego jest Komitet Ekonomiczny, aby wysuwał zawsze ekonomię na jedną płaszczyznę z polityką.

Zwłaszcza, że słusznie znów powiada Komitet następnie, iż dwa problemy, wynikające z obecnej sytuacji politycznej, są dla polityki gospodarczej krajów szczególnie ważne: jeden—to nieuniknione odbicie się obecnych zbrojeń na poziomie życia ludności w zbrojących się krajach, drugi—to zagadnienie przejścia od gospodarki wojennej do pokojowej w wypadku, gdyby do wojny nie doszło. Można mieć zupełnie odmienny pogląd na sytuację rzeczywistą, ale nikt nie zaprzeczy, iż istotnie nad obu problemami tymi warto się zbiorowo zastanowić. I jeśli Komitet proponuje, aby przyszłe Zgromadzenie Ligi Narodów poleciło tego rodzaju studia, to—o ile ma się coś w gmachu Ligi robić—takie zajęcie nie byłoby nieproduktywne.

*

O ile jednak dwa wspomniane zagadnienia dadzą się zawsze w dzisiejszych czasach obronić jako tematy studiów międzynarodowych, to o wiele już trudniej byłoby zgodzić się na rozumowanie następujące, stanowiące zresztą podstawę całego raportu Komitetu w jego części „konstruktywnej”:

„W nowoczesnych warunkach techniki wspólna troską dla większości krajów jest możliwość zapewnienia pracy dla całości ich ludności robotniczej. Fakt, iż państwo tworzy samo pracę, może pomóc do przejścia ostrej fazy okresu kryzysowego, ale jest on tylko paliatywem. I jeśli postępowanie to będzie stosowane nadal bez brania pod uwagę odbicia, jakie mieć może na całość gospodarstwa kraju, pociągnie ono dalsze trudności. Podsycając wewnętrzną działalność produkcyjną, rodzi się tym samym potrzebę nowych przywozów, powodując jednocześnie zwolnienie wywozów niezbędnych dla zapłacenia tych przywozów. Bilans handlowy robi się niekorzystny, powstają trudności walutowe, które posiadają skłonność do zaostrenia się. Dzieje się to zwłaszcza, jeśli we-

wnętrzną działalność koncentruje się na zbrojeniach i innych analogicznych produkcjach o charakterze zagospodarczym. W takich warunkach nawet najbogatszy kraj cierpieć będzie na niedostatek surowców. Złagodzenie—ale nie lekarstwo—tego niedostatku nastąpić może wytwórczością namiastek, zastępujących towary naturalne, których ceny są o wiele niższe. Lekarstwo nie leży również w nadmiernych zbrojeniach i jeszcze mniej w uciekaniu się do agresji. Rozwiązanie trwałe znaleźć można tylko w lepszej równowadze międzynarodowej wymiany towarowej, która odbuduje właściwy stosunek pomiędzy produkcją rolniczą i przemysłową, jak również światowy poziom cen, oparty na wolności wymiany. Jednym słowem—tylko pokojowa współpraca gospodarcza...”

Zdania powyższe, stanowiące, jak powiedziano, punkt wyjścia dla całego rozumowania Komitetu Ekonomicznego, są dlatego godne cytowania, iż wyrażają one znaną opinię niektórych sfer w wielkich mocarstwach Europy Zachodniej oraz Stanów Zjednoczonych, sfer, które—jak widać z przytoczonych ustępów—nie zmieniły swego nastawienia nawet w tak znamiennej chwili jak obecna. A przecież pierwsze zdania cytowanego ustępu są najzupełniej słuszne. Któż jednak naprawdę rozsądny może dziś twierdzić, iż lekarstwo na trudności gospodarce poszczególnych krajów, pragnących uniknąć bezrobocia i zmuszonych do zbrojenia się, leżeć może... w ożywieniu handlu międzynarodowego? Niewątpliwie, z punktu widzenia wielkich mocarstw przemysłowych takie rozwiązanie byłoby najprostsze. Doprowadziłoby do tego, iż wywóz ich—doskonale umocniony na solidnej bazie przemysłu rodzimego—wzrósłby i pomógłby im w rosnących trudnościach bardziej niż „ożywianie” wewnętrznych ich koniunktur. Ale wszyscy głębiej badający stosunki gospodarcze w skali międzynarodowej wiedzą doskonale, że nie w samej tylko wymianie handlowej tkwi problem uzdrowienia całości sytuacji. Tymczasem w raporcie Komitetu handel międzynarodowy brany jest ciągle jako cel sam w sobie, jako jakiś magiczny czynnik, którego uzdrowienie wywoła automatycznie uzdrowienie gospodarstwa światowego. Nie poruszony jest głębiej ani kapitalny problem międzynarodowego obiegu kapitałów (wielkie mocarstwa przemysłowe nie odczuwają ich braku, i stopa procentowa jest u nich w dalszym ciągu niska), ani zagadnienie migracji (załatwiono przecież tę sprawę drakońskimi zakazami wjazdu). Dla nich, ale też tylko dla nich, w istocie pozostaje zagadnienie wzmożenia obrotów handlowych. Rzecz jednak w tym, iż same one—bez udziału innych krajów—zrobić tego nie mogą—po prostu dlatego, iż właśnie ich ubożsi partnerzy zrobić tego nie są w stanie. I tak z roku na rok kręci się dyskusja międzynarodowa w tym błędnym kole interesów pewnej liczby krajów, nie mogąc ani krok wyjść poza nie z jakąkolwiek myślą realizacji praktycznej.

*

Na próżno więc szukać by w tegorocznym raporcie Komitetu Ekonomicznego Ligi jakichś koncepcyj, które by pomogły do częściowego przynajmniej rozwikłania trudności gospodarczych, z którymi walczą świat, a przez to—być może—i wpłynęły na sytuację polityczną. W zakresie fundamentalnego dla gospodarstwa światowego zagadnienia, jakim jest niemożność doprowadzenia do mniej więcej jednolitego poziomu cen w złocie i usunięcia tamujących wymianę

międzynarodową „wysp” reglamentacyjnych, ograniczono się do niewiele w obecnych warunkach znaczącego ogólnika o „staraniu się o łagodzenie starć” pomiędzy systemami gospodarczymi tzw. wolnymi i tzw. reglamentowanymi, wysuwając jako „przykład” takich łagodzeń... düsseldorfską umowę węglową pomiędzy przemysłami Anglii i Niemiec — umowę, zawartą bez wiedzy trzeciego partnera w kartelu międzynarodowym — Polski — i zawieszona zresztą przez Rząd brytyjski po zaostrzeniu się stosunków anglo-niemieckich. Jak na jedyne „exemplum” tych starań o równowagę gospodarczą świata — to wcale nieźle.

Czy jednak może raport Komitetu — w swym upartym dążeniu do „liberalizacji” handlu międzynarodowego — sięgnąć do jakichś nowych sposobów technicznych? Otóż, kiedy od uwag ogólnych przechodzi do praktyki, nie mówi na jej temat właściwie niczego innego niż to, co powiedziane już było w Genewie przed rokiem, dwoma, trzema — a nawet dawniej. Znow „powinno” się prowadzić jakąś „dynamiczną i aktywną politykę”, która miałaby sprowadzić do wspólnego mianownika wszystkie „główne kraje” (stałe pozostałości „paktu czterech” w dziedzinie politycznej), aby zliberalizowały swą wymianę handlową. Znow kraje wolnodewizowe „powinny” zacząć obniżać cła i rozszerzać kontyngenty we wzajemnych umowach, a kraje z reglamentacją dewizową — łagodzić ją, „skoro się nadarzy po temu sposobność” (tak, jak by nie można było od dawna już ustalić, w jakich mianowicie warunkach kraje te mogłyby czy będą mogły to uczynić). Znow mówi się o zastępowaniu kontyngentów cłami, dzieląc zresztą kontyngenty te na „przemysłowe” i „rolnicze”, przy czym — jak zawsze — te drugie wyłączone są w pojęciu autorów raportu od wszelkich zobowiązań. We wszystkim tym jedno tylko jest, może, istotnie nowe: wyraźne opowiedzenie się Komitetu Ekonomicznego za tezą integralnie liberalną Stanów Zjednoczonych w sprawie stosowania klauzuli największego uprzywilejowania do rozmiarów udzielanych przez jakiś kraj innym kontrahentom kontyngentów przywozowych. Dotychczas Komitet był w tym punkcie bardziej realny od teorii amerykańskiej — i nieraz podkreślał, że tego rodzaju szablonowe traktowanie kontyngentów miało by ten skutek, że byłyby one... ograniczane ilościowo dla każdego z kontrahentów (z obawy, iż automatyczne ich rozprzestrzenianie zgodnie z KNU doprowadziłoby w rezultacie do nadmiernego przywozu artykułów skontyngentowanych). Obecnie w zapale liberalnym zapomniano już, widocznie, o swych obawach i dano się ponieść teoriom waszyngtońskim.

Mimo że powyższe rozprawy o międzynarodowej polityce handlowej pozostają właściwie bez najmniejszego kontaktu z rzeczywistością tego świata, to jednak trafiają się pewne przebliski rzeczywistości — czego dowodzą dwa punkty raportu, które uważamy za bardziej interesujące: myśl o ograniczeniach kontyngentowych w stosunku do krajów o ograniczeniach dewizowych i rozważania stosunków z krajami tego typu w ogóle.

Pierwsze zagadnienie, jak wynika z tekstu raportu, musiało stanowić przedmiot specjalnej dyskusji na Komitecie. Chodziło o to, czy nie należałoby zalecić, aby kraje wolnodewizowe nie zniosły kontyngentów między sobą, pozostawiając je w stosunku do krajów o ograniczeniach dewizowych i stawiając tym samym te ostatnie w gorszym od innych położeniu. Poje-

cie „kraju o ograniczeniach dewizowych” jest w raporcie w ogóle niejasne, choć nieraz już w Genewie w ciągu lat ostatnich przeprowadzano wyraźne różniczenie pomiędzy krajami, które zmuszone są do utrzymywania takich ograniczeń przez okoliczności zewnętrzne, i tymi, które z ograniczeń tych robią sui generis system konstruktywny, skierowany ku dalszym celom. Gdyby chodziło tylko o tę drugą grupę krajów, rozważania Komitetu w tym punkcie sprowadzałyby się do dyskusji nad założeniami czegoś w rodzaju blokady gospodarczej Niemiec i Włoch. Ale nawet w tym punkcie Komitet wołał być ostrożniejszy, mówiąc: „... jeśli kraje, stosujące ograniczenia dewizowe, przeprowadzają posunięcia takiego rodzaju, że stanowią one dyskryminację lub dumping (tu — chyba — jest właśnie „wyróżnienie” krajów totalnych...), to kraje, dotknięte tymi zarządzeniami, zdecydować mają same, czy mają pozbawić korzyści klauzuli największego uprzywilejowania wspomniane kraje o ograniczeniach dewizowych...”. Stąd wniosek, iż Komitet nie zaleca żadnej „blokady kolektywnej”, pozostawiając retorsje do uznania zainteresowanych.

Drugie zagadnienie — sprawa stosunków z krajami o ograniczeniach dewizowych w ogóle — tyczy się w raporcie, zdaje się, raczej tych krajów, które zmuszone są do utrzymywania tych ograniczeń, ale które „chciałyby” je znieść, gdyby mogły. Tutaj rozumowanie raportu zawiera i kilka uwag słusznych, jak np. podkreślenie raz jeszcze i z największym naciskiem, że „kraje wolnodewizowe powinny jak najszerzej utworzyć swe rynki i, o ile są krajami wierzycielskimi jednocześnie, dopuścić ujemność swych bilansów handlowych w tych samych rozmiarach”, dalej — że „należy pomagać wszelkimi siłami krajom dłużniczym do poprawy ich bilansów płatniczych”, że na krajach wierzycielskich „cięży pod tym względem szczególna odpowiedzialność”, albowiem „zasoby ich stanowią swego rodzaju rezerwę siły nabywczej, z której powinien korzystać świat” itd. itd. Wszystkie te słuszne rzeczy były mówione na terenie międzynarodowym już nieraz, ale zwłaszcza w ciągu lat ostatnich. Czy zmieniły on cośkolwiek w praktyce? Dość słownie — nic. Weźmy dla przykładu chociażby wywozy kilku europejskich krajów dłużniczych do 6 krajów wierzycielskich (Stany Zjedn., Wielka Brytania, Belgia, Francja, Holandia i Szwajcaria) w 1937 r. i w 1938 r. — i przyjrzyjmy się ich ewolucji. Wywóz węgierski do tych 6 krajów wierzycielskich spadł z 111·8 miln. pengö w 1937 r. do 93·4 miln. pengö w ub. r. Dla Rumunii odpowiednie liczby wynoszą 8 167 i 5 090 miln. lei, dla Bułgarii — 1 273 i 769 miln. lewów, dla Polski — która, jako kraj o strukturze mieszanej rolniczo-przemysłowej, jest stosunkowo najbardziej odporna — zł 521 i 457·5 miln. Charakterystyczne jest, iż zmniejszenie to dotyczy nie tylko wspomnianych powyżej sum globalnych, ale widnieją w każdym poszczególnym wypadku wywozu do kraju wierzycielskiego z kraju dłużniczego. Jedynym wyjątkiem jest wywóz z Polski do Szwajcarii, który w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. wzrósł. Ale, jak wiadomo, potrzeba było do tego aż clearingu i kompensaty.

Tak więc mimo wszelkich apelów teoretycznych praktyka wykazuje, że kraje tzw. liberalne, choć są wierzycielskimi, nic jakoś dla poprawy bilansów płatniczych krajów dłużniczych zrobić nie mogą. Dla-

tego też dość dziwne są te ustępy raportu, kiedy „tłumaczy” on krajom dłużniczym, że nie „powinny” się bać dewaluacji i „powinny” znieść ograniczenia dewizowe, że źle robią, wywołując na rynki zamknięte o wysokim poziomie cen (eksport krajów naddunajskich do Niemiec), że wprawdzie kraje liberalne nie mogą płacić im wyższych cen od światowych, ale proponują im... układy w rodzaju zawartych ostatnio przez Rumunię z jej wierzycielami itd. itd. Tego rodzaju tłumaczenia nabierają specjalnego zabarwienia w zestawieniu z cytowanymi powyżej zaleceniami raportu, zastrzegającymi się przed znoszeniem kontyngentów na artykuły rolnicze przy jednoczesnym wezwaniu do likwidacji kontyngentów przemysłowych.

*

Jeśli poświęciliśmy omówieniu opinii Komitetu Ekonomicznego Ligi tak obszernie stosunkowo uwagi, to nie czynimy tego wyłącznie z tytułu sprawozdawczego. W dzisiejszych czasach polityczno-handlowa enuncjacja organizmu, w którym zasiadają takie osoby, jak np. pierwszy doradca gospodarczy Rządu brytyjskiego, kierownicy polityki handlowej Belgii, Rumunii, Holandii, Węgier — niezależnie od innych osób, zajmujących wybitne stanowiska w swoich krajach — posiadać musi specjalne znaczenie. Stąd też nasuwa się wniosek, że autorzy czy inspiratorzy dokładnie zdają sobie sprawę z sytuacji, ale wypowie-

dzieć się wyraźnie — nie chcą, czy nie mogą. Albowiem, zdaniem naszym, inspiratorzy raportu (a z natury rzeczy należą oni do tzw. wielkich mocarstw gospodarczych) ciągle mają nadzieję, iż uda się sprowadzić bez większych wstrząsów „wszystkie wielkie kraje handlowe” na płaszczyznę liberalizmu w handlu zagranicznym, a nie umieją poradzić sobie zupełnie ani z pomocą dla krajów o ograniczeniach dewizowych, które by w bardziej sprzyjających warunkach gotowe były ograniczenia te znieść, ani w ogóle z tym, co nazywa się „problemem europejskich krajów rolniczych”, nie chcąc (czy nie mogąc) zdobyć się ze swej strony na żadną większą ofiarę, która by istotnie zmieniła ustosunkowanie się sił gospodarczych w tej części Europy.

Bezbarwność raportu właśnie w tak nerwowych czasach, w jakich żyjemy, jest szczególnie wymowna. Polityka gospodarcza krajów posiadających nie potrafi być dostatecznie elastyczna, aby przystosowywać się od razu do kierunku ich „polityki politycznej”. A może właśnie od strony polityki gospodarczej i sfer gospodarczych tych krajów wychodzą właśnie te nastroje, którymi raport Komitetu Ekonomicznego Ligi, układany w 3 miesiące po oficjalnym wyrzeczeniu się ze strony odpowiednich rządów owianej podobnymi nastrojami „monachijskiej polityki”, jest tak wyraźnie przesiąknięty?

M. T.

USTAWA O POROZUMIENIACH KARTELOWYCH A ZRZESZENIA PRZEMYSŁOWE

USTAWA z dn. 13/VII 1939 r. o porozumieniach kartelowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 63, poz. 418), której przepisy wejdą w życie z dniem 13/X b. r., w istotny sposób zmienia stan prawny zrzeszeń przemysłowych o charakterze kartelowym.

Dotychczas obowiązująca ustawa o kartelach z dn. 28/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 31, poz. 270), zmieniona dekretem Prezydenta Rzplitej z dn. 27/XI 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 86, poz. 529), wyłączała kartele, utworzone w formie zrzeszeń przemysłowych, spod działania przepisów o kartelach. Art. 16 tej ustawy stanowił, że „przepisów ustawy kartelowej nie stosuje się do zrzeszeń przedsiębiorców, powstałych na podstawie przepisów specjalnych”.

Wykładnia tego artykułu wprawdzie nasuwała pewne wątpliwości. Chodziło o to, czy pojęcie: „zrzeszeń, powstałych na podstawie przepisów specjalnych” obejmuje zrzeszenia przemysłowe, utworzone na podstawie prawa przemysłowego, czy też dotyczy tylko takich zrzeszeń, których powstanie jest przewidziane w odrębnych aktach ustawodawczych, jak np. zrzeszenia: Polski Eksport Naftowy (ustawa z dn. 18/III 1932 r. — „Dz. Ust. R. P.” Nr 30, poz. 306), Zrzeszenie Producentów Spirytusu (rozp. Prez. Rzplitej z dn. 11/VII 1932 r. — „Dz. Ust. R. P.” Nr 63, poz. 586).

Pogląd, wyłączający zrzeszenia przemysłowe z zakresu „zrzeszeń, powstałych na podstawie przepisów specjalnych”, a w konsekwencji, prowadzący do podania zrzeszeń przemysłowych przepisom ustawy kartelowej, argumentowano tym, że zrzeszenia przemysłowe opierają swój byt na przepisach prawa przemysłowego, które nie można uznać za „specjalne”.

W literaturze przedmiotu dominował jednak pogląd odmienny, według którego przepisy ustawy kartelowej nie mogły mieć zastosowania do zrzeszeń przemysłowych¹⁾. Na uzasadnienie tego poglądu przytaczano, że określenie „przepisy specjalne”, użyte w ustawie kartelowej, ma na względzie przepisy, odnoszące się „specjalnie” do zrzeszeń przedsiębiorców, a takimi przepisami są właśnie przepisy art. 69 i następnych prawa przemysłowego, regulujące byt zrzeszeń przemysłowych. Ponadto wskazywano na to, że wykładnia, zmierzająca do podporządkowania zrzeszeń przemysłowych przepisom ustawy kartelowej, prowadziłaby w konsekwencji do pewnej dwutorowości nadzoru nad kartelami w formie zrzeszeń. Z jednej bowiem strony kartel w formie zrzeszenia przemysłowego podlegałby przepisom prawa przemysłowego, z tytułu którego Minister Przemysłu i Handlu ma prawo nadzoru i rozwiązania zrzeszenia, a z drugiej strony — przepisom ustawy kartelowej, która przyznaje temuż Ministrowi zbliżony zakres uprawnień. W tych warunkach doktryna uważała, że przepisy prawa przemysłowego dają Państwu dostateczne uprawnienia dla przeciwdziałania szkodliwej dla dobra publicznego działalności organizacji, a przeto przyznawanie Państwu dodatkowego arsenału środków z ustawy kartelowej byłoby zbędne.

Praktyka, zgodnie z ostatnio przedstawionym poglądem, poszła w kierunku wyłączenia zrzeszeń spod

¹⁾ Piorowski Roman: „Kilka uwag o branżowych związkach przemysłowych i rzemieślniczych”, Warszawa, 1935, str. 23.
Wiszniewski Jerzy: „Zrzeszenia przemysłowe a kartele”, Wilno, 1936, str. 89.

działania przepisów ustawy kartelowej. Od zrzeczeń przemysłowych, prowadzących działalność kartelową, nie wymagano zgłoszeń do rejestru kartelowego.

Nowa usawa o porozumieniach kartelowych hołduje zasadom odmiennym. Art. 1, ust. 3 postanawia, że „przepisom ustawy niniejszej podlegają również zrzeczenia przemysłowe, utworzone na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o prawie przemysłowym, jeżeli prowadzą działalność kartelową”. Zatem do zrzeczeń przemysłowych będą w szczególności stosować się przepisy art. 3 ustawy, i zrzeczenie przemysłowe o cechach porozumienia kartelowego będzie podlegało zgłoszeniu do rejestru kartelowego — niezależnie od zatwierdzenia statutu tego zrzeczenia przez Ministra Przemysłu i Handlu.

Kartelowy charakter zrzeczenia przemysłowego może wynikać z przepisów jego statutu lub z później powziętych uchwał, regulaminów itp. Należy sądzić, że w wypadku, gdy statut zrzeczenia, przedstawiony do zatwierdzenia Ministrowi Przemysłu i Handlu, będzie zawierał przepisy kartelowe i z tej racji będzie przez patentów zgłoszony do rejestru kartelowego, decyzja w sprawie zatwierdzenia statutu będzie zapadać równocześnie z orzeczeniem o wpisaniu do rejestru kartelowego. Odmienny tryb prowadziłby w praktyce do szeregu trudności, np. po zatwierdzeniu statutu zrzeczenia mogłaby nastąpić decyzja o odmowie wpisu porozumienia kartelowego, w związku z czym całość lub część zatwierdzonego statutu nie mogłaby nabrać mocy obowiązującej. Tak samo uprzednie orzeczenie o wpisaniu do rejestru mogłoby w praktyce okazać się zbędnym, gdyby następnie wydana decyzja w przedmiocie zatwierdzenia była negatywna, i zrzeczenie w ogóle by nie powstało.

Sądzę, że w praktyce częstszy będzie wypadek, kiedy statut zrzeczenia nie będzie zawierał postanowień, wymienionych w art. 1 ustawy z dn. 13/VII 1939 r., tj. postanowień kartelowych, lecz kiedy porozumienia kartelowe będą zawarte już po rozpoczęciu działalności zrzeczenia. W tym wypadku będą to uchwały tych czy innych organów zrzeczenia, powzięte w trybie, określonym statutem zrzeczenia. Uchwały te, zgodnie z art. 3 ustawy z dn. 13/VII 1939 r., będą podlegać zgłoszeniu do rejestru kartelowego, a wejście w życie tych uchwał będzie uzależnione od wpisania do rejestru. Niedopełnienie obowiązku zgłoszenia w tym wypadku będzie podlegać sankcjom z art. 15 ustawy z dn. 13/VII 1939 r., a nielegalne wykonywanie takiego porozumienia — sankcjom z art. 16 tejże ustawy. Ponadto, zgodnie z art. 2 ustawy kartelowej, uchwały o cechach kartelowych będą musiały szczegółowo określać cele gospodarcze, którym ma służyć powstające porozumienie kartelowe, oraz środki ich urzeczywistnienia. Cele te muszą odpowiadać interesom gospodarki narodowej.

Istotne znaczenie dla uczestników zrzeczenia przemysłowego o charakterze kartelowym mogą mieć przepisy art. 8 nowej ustawy, według którego uczestnik porozumienia może przedterminowo odstąpić od umowy, jeśli porozumienie ogranicza jego działalność gospodarczą niezgodnie z celami porozumienia, przy czym w razie braku zgody pozostałych uczestników decyduje Minister Przemysłu i Handlu na wniosek uczestnika, zgłaszającego ustąpienie.

Nadzór nad działalnością porozumienia kartelowego w formie zrzeczenia będzie sprawował Minister Przemysłu i Handlu na podstawie art. 74 prawa przemy-

ślowego, jak również na zasadzie art. 9 ustawy z dn. 13/VII 1939 r. Nadzór jednak z art. 74 będzie się rozciągał na całokształt działalności zrzeczenia, nadzór z art. 9 ustawy o porozumieniach kartelowych będzie dotyczył tylko wykonywania porozumienia kartelowego. Zaznaczyć trzeba, że przeciwdziałanie nadzorowi, wykonywanemu w trybie art. 9 o porozumieniach kartelowych, zagrożone jest sankcją karną z art. 17 tejże ustawy, według którego nie dopuszczający „osoby upoważnionej przez Ministra Przemysłu i Handlu do przeglądania ksiąg i dokumentów lub do sporządzania z nich odpisów albo nie wykonywający zarządzeń co do ich okazania lub złożenia, podlega karze grzywny do zł 10 000 lub aresztu do 6 miesięcy, albo obu tym karom łącznie”.

Co się tyczy uprawnień Ministra w zakresie rozwiązania organizacji, to uprawnienia te będą przysługiwały Ministrowi Przemysłu i Handlu w stosunku do zrzeczeń przemysłowych o charakterze kartelowym z dwóch tytułów: z art. 75 prawa przemysłowego, jak i z art. 10 ustawy z dn. 13/VII 1939 r.

Rozwiązanie porozumienia kartelowego z art. 10 ustawy może nastąpić, jeżeli porozumienie kartelowe lub sposób jego wykonywania wyrządza szkodę interesom gospodarki narodowej, a w szczególności w wypadku, jeżeli nie prowadzi do osiągnięcia celów gospodarczych, określonych w danym porozumieniu, oraz w wypadku, jeżeli wyrządza szkodę interesom gospodarki narodowej, bądź powoduje gospodarczo nieusprawiedliwioną zwyżkę cen lub utrzymanie cen na poziomie gospodarczo nieusprawiedliwionym albo spadek zbytu.

Natomiast rozwiązanie zrzeczenia może nastąpić zgodnie z art. 75 prawa przemysłowego w wypadku, gdy zrzeczenie wykracza przeciwko przepisom prawa przemysłowego, statutu, zagraża interesowi publicznemu, albo jeśli — mimo wezwania władzy nadzorczej — zaniedbuje spełniania swych zadań.

Uprawnienia Ministra Przemysłu i Handlu z art. 75 prawa przemysłowego są bardzo zbliżone do uprawnień, przyznanych temuż Ministrowi w art. 10 ustawy z dn. 13/VII 1939 r. Stan wyrządzenia szkody gospodarce narodowej niewątpliwie posiada wszelkie cechy zagrożenia interesowi publicznemu. Współczesne państwo przywiązuje bardzo dużą wagę do prawidłowego funkcjonowania gospodarki narodowej. Stąd płynie wniosek, że wyrządzenie szkód interesom gospodarki narodowej jest sprzeczne z interesem publicznym. W wypadku więc stwierdzenia, że zrzeczenie przemysłowe o charakterze kartelowym wyrządza szkodę interesom gospodarki narodowej Minister Przemysłu i Handlu, naszym zdaniem, będzie miał do wyboru dwie drogi: pierwsza — to orzeczenie o rozwiązaniu porozumienia kartelowego w trybie art. 10 ustawy o porozumieniach kartelowych, druga — to decyzja o rozwiązaniu zrzeczenia, powzięta na podstawie art. 75 prawa przemysłowego, wobec stwierdzenia, że działalność zrzeczenia zagraża interesowi publicznemu. Droga zaskarżenia orzeczenia w obu wypadkach byłaby inna. Od orzeczenia o rozwiązaniu porozumienia kartelowego przysługiwałoby odwołanie w trybie art. 11 ustawy z dn. 13/VII 1939 r. do Sądu Kartelowego, natomiast od decyzji, rozwiązującej zrzeczenie — skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Wydaje się, że nie do utrzymania byłby odmienny pogląd, który by uważając ustawę kartelową za lex

specialis, odmawiał Ministrowi Przemysłu i Handlu prawa rozwiązania zrzeczenia przemysłowego w trybie art. 75 prawa przemysłowego w razie stwierdzenia wyrażenia przez zrzeczenie przemysłowe o charakterze kartelowym szkody interesom gospodarki narodowej, a więc zagrożenia interesowi publicznemu. Art. 75 prawa przemysłowego ściśle się wiąże z formą prawną zrzeczenia przemysłowego, stanowi nieodłączną cechę tej formy prawnej i stanowi też *lex specialis* właśnie w odniesieniu do takiej formy zrzeczenia przemysłowego. Uczestnicy porozumienia kartelowego, wybierając dla tego porozumienia formę zrzeczenia przemysłowego, tym samym podporządkowują

zawarte porozumienie wszystkim przepisom, związanym z tą formą prawną, a więc i przepisom art. 75 prawa przemysłowego.

Wreszcie, na uzasadnienie tego poglądu można byłoby przytoczyć, że ustawa o porozumieniach kartelowych wydana była nie *ad favorem* karteli, lecz dla zabezpieczenia gospodarki narodowej przed ujemnymi następstwami działalności szkodliwych karteli, zatem dotychczasowe dalej idące uprawnienia władz publicznych w stosunku do pewnej grupy porozumień kartelowych, zgodnie z intencją nowej ustawy, nie mogły ulec uszczupleniu.

Dr Jerzy Wiszniewski

KRONIKA GOSPODARCZA

GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ

RZEMIOSŁO I CHAŁUPNICTWO

ULGOWE EGZAMINY CZELADNICZE

Utarło się nazywać ulgowymi te egzaminy czeladnicze, do których mogą być dopuszczone osoby, nie mające za sobą ukończonej szkoły dokształcającej zawodowej. Jest to wyjątek od zasady. Jeśli chodzi o zasadę, to zawiera ją art. 155 prawa przemysłowego, który nakazuje terminatorowi, pragnącemu złożyć egzamin czeladniczy, aby do odpowiedniego podania, jakie wnosi w tym celu do izby rzemieślniczej, dołączył — obok „świadectwa ukończenia nauki rzemiosła lub świadectwa, stwierdzającego przebyty czas nauki” — „świadectwo szkolne z ukończenia nauki w publicznej szkole dokształcającej zawodowej”¹⁾. Umieszczając ten przepis, ustawodawca zdawał sobie jednak sprawę, że nie zawsze terminatorzy będą w stanie ukończyć wspomnianą szkołę, dlatego w tym samym artykule przewidział możliwość zawieszania „na poszczególnych obszarach Państwa obowiązku dołączania” tego świadectwa, nadto zaś w art. 157 prawa przemysłowego upoważnił Ministra Przemysłu i Handlu do zmiany postanowień w sprawie egzaminu czeladniczego, byleby tylko „bez obniżania wymagań, określonych w art. 154 ust. 1”. Wymagania zaś te ujęto następująco: „Celem egzaminu jest stwierdzenie, czy terminator nabył biegłości i wprawy w zwykłej pracy odnośnego rzemiosła oraz potrzebne wiadomości co do wartości, nabywania, przechowywania i stosowania materiałów; przerabianych w rzemiosle, oraz co do sposobów poznawania ich jakości”.

Na podstawie powyższego upoważnienia Minister Przemysłu i Handlu wydał w porozumieniu z Ministrem Wyzn. Rel. i Oświecenia Publicznego w 1934 r. rozporządzenie, na zasadzie którego terminatorzy bez ukończonej szkoły dokształcającej zawodowej mogli być dopuszczani do egzaminu czeladniczego. Rozporządzenie to, które — jak podaje „Stan rzemiosła w Polsce”²⁾ „najsilniej... wpłynęło... na wzrost egzaminów czeladniczych”, składało się z 5 paragrafów. W pierwszym z nich ustalało skład komisji egzaminacyjnych dla

terminatorów bez omawianej szkoły, powiększając go o 1 członka¹⁾, mianowicie „delegata, wyznaczonego przez kuratorium właściwego okręgu szkolnego”. Jak łatwo domyśleć się, do zadania tego delegata, którym najczęściej był kierownik miejscowej szkoły dokształcającej zawodowej, należało właśnie egzaminowanie kandydata w zakresie tych wiadomości, których zazwyczaj komisja nie bada, gdyż z góry zakłada się, że terminator, jako absolwent szkoły dokształcającej zawodowej, posiada je w stopniu wystarczającym. Z § 2 rozporządzenia, który mówił o regulaminach egzaminacyjnych, wynika, że kandydat powinien posiadać „elementarne umiejętności czytania i pisania po polsku oraz rachowania i rysowania w granicach potrzeb danego zawodu”. Te oto umiejętności bada u terminatora delegat kuratorium. § 3 podawał, jakie zaświadczenia powinien złożyć w izbie rzemieślniczej terminator, starający się o dopuszczenie do „ulgowego egzaminu czeladniczego”, poczem szedł najbardziej istotny w tym rozporządzeniu paragraf, określający, do kogo rozporządzenie to stosuje się. Trzy wypadki należy tu wyodrębnić: 1) brak szkoły, 2) brak miejsca w szkole i 3) „inną uzasadnioną przyczynę”; wszystkie wymienione wypadki tyczą się „miejscowości, w której terminator odbywał naukę rzemiosła”. O braku szkoły lub braku miejsca w szkole zaświadcza władza szkolna, o trzeciej alternatywie — wojewoda (po wysłuchaniu wspomnianej władzy). Zgodnie z ostatnim paragrafem — rozporządzenie straciło moc obowiązującą z końcem 1935 r.

Rozporządzenie powyższe wydane zostało na okres niespełna 2 lat. Ponieważ po upływie tego czasu okazało się, że wciąż jeszcze do egzaminów czeladniczych zgłasza się b. dużo młodzieży terminatorzkiej bez ukończonych szkół dokształcających zawodowych, powstała konieczność wydania nowego analogicznego rozporządzenia. Ukazało się ono w 1936 r. — znów na okres 2 lat — a więc z mocą obowiązującą do końca 1937 r. Wreszcie, po raz trzeci ogłoszono podobne rozporządzenie w 1938 r., ale teraz już tylko z mocą obowiązującą do końca tego roku. Stosunkowo krótkie czasokresy, na jakie rozciągnięto omawiane rozporządzenia — zwłaszcza zaś ostatnie z nich — wskazują, że miały one charakter norm tymczasowych, że traktowano

¹⁾ „Lub zamiast niego — czytamy w tymże artykule — świadectwo, stwierdzające posiadanie wykształcenia, uznanego przez państwowe władze szkolne za równoważnościowe z wykształceniem, jakie daje ukończenie publicznej szkoły dokształcającej zawodowej”. Dalej zaś: „Głuchoniemi i ociemniałi, jak również kandydaci, którzy mogą wykazać się ukończeniem szkoły średniej ogólnokształcącej lub zawodowej, nie mają obowiązku dołączania” powyższego świadectwa.

²⁾ „Opracowany w zarysie przez Związek Izby Rzemieślniczych R. P. na podstawie badań własnych i sprawozdań izb rzemieślniczych za okres 1936 roku”, Warszawa, 1938.

¹⁾ Zwykła komisja egzaminacyjna czeladnicza „składa się z przewodniczącego i przynajmniej dwóch członków”. Przewodniczącym „winien być zasadniczo mistrz rzemieślniczy albo osoba z wyższym wykształceniem technicznym, zatrudniona zawodowo, jako nauczyciel lub zajmująca stanowisko kierownicze w przedsiębiorstwie przemysłowym”. Poza tym do komisji wchodzi: „wykwalifikowany w danym rzemiosle czeladnik” oraz rzemieślnik, wzgl. rzemieślnicy „posiadający prawo kształcenia uczniów w danym rzemiosle” — wszyscy z terenu właściwej izby.

je jako przepisy, które muszą zniknąć z chwilą, gdy zniknie przyczyna, która wywoływała ich wydawanie. Przyczyną tą była niedostatecznie rozwinięta w kraju naszym — ze względu na ogrom potrzeb finansowych w różnych dziedzinach — sieć szkół dokształcających zawodowych. Ze sieć ta pozostawiała dużo do życzenia — wszyscy byli pod tym względem zgodni: władze szkolne, władze przemysłowe i świat rzemieślniczy. Zgodność poglądów tyczyła się również tego, że w latach najbliższych szkolnictwo tego rodzaju tak należy rozwinąć, aby nie było już więcej młodzieży, która by z powodu braku tych szkół lub braku w nich miejsca zmuszona była korzystać nadal z „ulgowych egzaminów czeladniczych”. Nadzieje na zmianę na lepsze pod tym względem wzrosły szczególnie w 1937 r., gdy Parlament nasz uchwalił ustawę o zakładaniu i utrzymaniu szkół dokształcających zawodowych. Od 1937 r. dzieli nas jednak jeszcze zbyt mały okres czasu. Poprzestając więc na razie na stwierdzeniu, że wspomniana ustawa istnieje, co ma duże znaczenie z punktu widzenia formalno-prawnego dla bytu szkół, którym jest poświęcona — spojrzmy, jak w ogóle w liczbach przedstawia się zagadnienie szkół dokształcających zawodowych i uczniów, przez nie objętych¹⁾:

Rok szkolny	Liczba szkół	Liczba uczniów
1927/28	573	90 420
1930/31	757	114 960
1931/32	733	103 327
1932/33	670	86 148
1933/34	642	79 841
1934/35	637	84 134
1935/36	608	87 388
1936/37	611	97 352
1937/38	628	110 104
1938/39		ok. 125 000

Z danych tych widać, że liczba szkół w ciągu 10-letnia 1927–37 wzrosła, lecz że w okresie tym były lata, w których znacznie więcej już było szkół niż w 1937 r. Brak nam liczby szkół za ostatni rok, ale prawdopodobnie niezbyt odbiega ona od roku poprzedniego. Ilość zakładów naukowych nie daje nam wszakże pełnego obrazu, gdyż redukcja szkół może nawet nieraz przynieść i niemałe korzyści, np. w wypadku, gdy zwija się słabsze uczelnie, a jednocześnie w lepiej postawionych otwiera się klasy równoległe. O ile nam wiadomo, w ten właśnie sposób ostatnio władze szkolne postępowały w zakresie szkolnictwa dokształcającego zawodowego. Bardziej więc miarodajne będą dla nas liczby, odnoszące się do młodzieży, uczęszczającej do tych szkół. Przypatrując się im, dochodzimy do wniosku, że tendencja stałego wzrostu uczniów datuje się dopiero od 1934 r., w latach zaś poprzednich liczba młodzieży w raptownych skokach to zwiększała się, to spadała. W każdym razie za szczególnie pomyślny objaw przyjąć należy wzrost liczby uczniów w roku ostatnim — większy niż któregośkolwiek roku poprzedniego. Oczywiście, dające się zauważyć w latach ostatnich pewne znamiona poprawy są wobec istniejących potrzeb jeszcze nie wystarczające. Przekonywa nas o tym nader ciekawe zestawienie ilości warsztatów rzemieślniczych, przypadających na 1 szkołę dokształcającą zawodową w poszczególnych województwach w 1936 r.²⁾:

Województwa	Warsztaty	Szkoły	Ilość warsztatowa 1 szkołę
Centralne	184 678	177	1 043
M. st. Warszawa	21 645	46	475
Warszawskie	37 618	37	1 017
Łódzkie	28 087	34	826
Lubelskie	33 454	22	1 520
Kieleckie	46 072	28	1 645
Białostockie	17 802	10	1 780
Wschodnie	46 613	38	1 227
Wileńskie	10 353	7	1 479
Poleskie	9 795	6	1 632
Nowogródzkie	8 690	5	1 738
Wołyńskie	17 775	20	884

¹⁾ Dane poniższe wzięto z czasopisma „Rzemiosło” Nr 4 z kwietnia b. r., z artykułu pt.: „Szkolnictwo dokształcające zawodowe w ogniu dyskusji”.

²⁾ Dane zaczerpnięto z „Rzemiosła” Nr 4/1939.

Południowe	62 630	151	415
Krakowskie	17 753	64	277
Lwowskie	26 029	57	456
Tarnopolskie	8 661	9	962
Stanisławowskie	10 187	21	485
Zachodnie	60 518	210	288
Poznańskie	32 116	127	253
Pomorskie	16 256	42	387
Śląskie	12 146	41	296
Razem:	354 439	576	615

W tym miejscu musimy wyjaśnić, dlaczego liczba szkół w tym zestawieniu — 576 — różni się od liczby szkół za ten sam rok, podanej w poprzednim zestawieniu — 611. Różnica ta pochodzi stąd, że do szkół dokształcających zawodowych uczęszcza obok terminatorów rzemieślniczych również młodzież, pracująca w przemyśle, handlu, rolnictwie i nawet bezrobotna; otóż, szkół, w których w 1936 r. uczyli się wyłącznie lub przeważnie terminatorzy, było 576¹⁾.

Wreszcie, jeszcze jedno szczególnie interesujące zestawienie, które wskazuje, ile w 1936 r. odbyło się „ulgowych egzaminów czeladniczych”²⁾, czyli ilu było terminatorów, których zwolniono z obowiązku przedstawienia świadectwa ukończenia szkoły dokształcającej zawodowej:

Województwa	Egzaminy czeladnicze	W tym egzaminy ulgowe	%
Centralne	5 396	3 866	72
M. st. Warszawa	540	414	77
Warszawskie	1 750	1 425	81
Lubelskie	287	178	62
Kieleckie	1 148	693	60
Łódzkie	1 489	917	62
Białostockie	282	239	81
Wschodnie	1 368	1 049	77
Wileńskie	177	157	88
Poleskie	344	252	73
Nowogródzkie	294	279	93
Wołyńskie	553	361	65
Południowe	2 097	832	40
Krakowskie	835	400	48
Lwowskie	724	178	25
Tarnopolskie ²⁾	—	—	—
Stanisławowskie	538	254	50
Zachodnie	5 980	1 220	20
Poznańskie	3 083	463	15
Pomorskie	1 579	424	27
Śląskie	1 318	333	25

Poprzednio już zaznaczaliśmy, że mogą być „inne uzasadnione przyczyny” — niekoniecznie tylko brak szkoły lub brak w niej miejsca — dla których terminatora dopuszcza się do „ulgowego egzaminu czeladniczego”, a więc w powyższym zestawieniu należałoby właściwie wyodrębnić jeszcze dane, dotyczące się powodów, nie mających nic wspólnego ze zbyt słabo rozbudowaną siecią szkolnictwa. Danych takich nigdzie nie znaleźliśmy. Odnoszą się one zresztą do względnie niedużej ilości wypadków, a przeważnie sprowadzają się do następujących kategorii: zły stan zdrowia lub kalectwo, wyjątkowo ciężkie warunki materialne rodziców terminatora, który — zmuszony im pomagać — nie miał czasu na chodzenie do szkoły, nieświadomość lub zła wola pryncypała, który nie posyłał terminatora do szkoły. Nawiąsem mówiąc, wymienione przyczyny są nader często tylko pretekstem do omijania obowiązujących przepisów prawa. Toteż władze uwzględniają je na ogół rzadko i jedynie wówczas, gdy wiarygodność podanej przyczyny nie ulega wątpliwości.

Zbyt mała ilość szkół, wzgl. niedostateczna liczba terminatorów, dotąd przez nie objętych, zdawały się być wystarczającym argumentem do wydania nowego rozporządzenia o „ulgowych egzaminach czeladniczych” na okres roku obecnego i lat następnych. Toteż samorząd rzemieślniczy czynił w tym kierunku usilne zabiegi. Akcja

¹⁾ Wg danych, zawartych w „Stanie rzemiosła w Polsce... za okres 1936 r.”.

²⁾ Brak danych.

ta jednak napotkała na sprzeciw ze strony władz szkolnych, które nie bez słuszności twierdziły, że napływ do rzemiosła żywołu, który nie przeszedł przez szkołę dokształcającą zawodową, fatalnie odbija się na jego poziomie, i tak przecież na ogół — jeśli chodzi o stronę intelektualną — nie zadowalającym. Że tak istotnie jest — przekonać się można, słuchając odpowiedzi kandydatów na egzaminie czeladniczym, kiedy od razu można spostrzec ogromną różnicę na korzyść absolwentów szkół dokształcających zawodowych. W tym stanie rzeczy sytuacja stała się nader ciężką do rozstrzygnięcia — zwłaszcza że możliwości finansowe Państwa i innych czynników, łożących na szkolnictwo, nie pozwalały mniemać, że w najbliższych latach można będzie w takim tempie poprowadzić rozbudowę szkół dokształcających zawodowych, aby przynajmniej zrównać ilość warsztatów, przypadających na 1 szkołę w województwach centralnych, wschodnich i południowych, z ilością, przypadającą obecnie w woj. zachodnich. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, jak i inne, mniejszej wagi, o których dla braku miejsca tu już nie wspominamy, właściwe władze wydały nowe rozporządzenie o „ulgowych egzaminach czeladniczych”, lecz tekst jego celowo odbiega od tekstu poprzednich rozporządzeń w tej sprawie.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 22/VI 1939 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Wyzn. Rel. i Oświecenia Publ. o zmianie przepisów, dotyczących egzaminu na czeladnika („Dz. Ust. R. P.” Nr 60/1939, poz. 398) w sposób, mianowicie, dość daleko idący zmienia warunki korzystania z jego przepisów. O ile dotąd o dopuszczenie do „ulgowego egzaminu czeladniczego” mógł ubiegać się terminator, który odbywał naukę rzemiosła w miejscowości, gdzie nie było szkoły, o tyle teraz na równi z tym postawiono

„miejscowość, w której zamieszkiwał”. A więc mamy pod tym względem znaczne obostrzenie. Dalsze obostrzenie, bardziej zasadnicze od tego, tyczy się pominięcia, jako powodów, usprawiedliwiających nieukończenie szkoły: braku w niej miejsca oraz „innej uzasadnionej przyczyny”¹⁾.

Najciekawszym atoli postanowieniem tegorocznego rozporządzenia jest zrównanie ze szkołą dokształcającą zawodową: „zorganizowanego przez izbę rzemieślniczą lub z jej upoważnienia przez instytut rzemieślniczy kursu dokształcającego, przygotowującego do egzaminu uproszczonego z zakresu szkoły dokształcającej zawodowej”. Mniejsze już znaczenie, raczej tylko formalne, ma wymienienie tu obok publicznej szkoły dokształcającej zawodowej: „lub prywatnej szkoły dokształcającej zawodowej, posiadającej uprawnienia szkół publicznych”.

Słowem, z dobrodziejstwa „ulgowych egzaminów czeladniczych” korzystać będą mogli tylko ci terminatorzy, którzy w izbie rzemieślniczej przedłożyli „zaświadczenia właściwej władzy szkolnej”, że tam, gdzie byli w terminie lub gdzie zamieszkiwali, nie było publicznej lub prywatnej szkoły dokształcającej zawodowej, ani kursu ją zastępującego, a uprawniającego do składania uproszczonego egzaminu dla eksternów w zakresie tej szkoły. Moc obowiązująca nowego rozporządzenia wygasa z dniem 31 grudnia 1940 r.

Z chwilą ukazania się nowego rozporządzenia spadły więc nowe obowiązki alne zadania na samorząd rzemieślniczy w dziedzinie oświatowej. Te zadania izb rzemieślniczych, wzgl. działających z ich ramienia na tym polu instytutów rzemieślniczych — przyczynić się mają do znacznego wypełnienia luk, mających swe źródło w niedostatecznie rozbudowanej sieci szkół dokształcających zawodowych.

Tomasz Piskorski

ROLNICTWO

NOWELIZACJA USTAWY O REJESTROWYM ZASTAWIE ROLNICZYM

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 22/III 1928 r. o rejestrowym zastawie rolniczym („Dz. Ust. R. P.” Nr 38, poz. 360) ustaliło podstawy prawne dla rozwoju rolniczych kredytów zastawowych. Zastaw rolniczy następuje w myśl powyższego rozporządzenia na skutek zarejestrowania umowy zastawniczej w sądzie. Ustawa ustala warunki, na jakich zastaw może być uskuteczniiony, mianowicie:

Rejestrowe prawo zastawu ustanowione być może na produktach rolnictwa i przemysłu rolnego, będących własnością zastawcy, a nie stanowiących przynależności do nieruchomości. Zastaw ustanawiać mogą zarówno osoby fizyczne i prawne, prowadzące gospodarstwo rolne, jak i przedsiębiorstwa przemysłowo-rolnicze, o ile przerabiają przeważnie produkty własnego gospodarstwa rolnego. Zastawiać można jedynie na rzecz instytucji kredytowych, oznaczonych przez Ministra Skarbu.

Rejestrowy zastaw rolniczy ustanawia się na podstawie umowy stron, zawartej w formie aktu urzędowego lub prywatnego z notarialnie lub sądownie poświadczonym podpisem zastawcy. Umowa taka musi zawierać ściśle określenie przedmiotu zastawu oraz sumę, na której zabezpieczenie prawo zastawu zostało ustanowione. Skutki prawne wobec osób trzecich uzyskuje rejestrowy zastaw rolniczy z chwilą wpisania, na wniosek zastawcy lub zastawnika, tej umowy do rejestru zastawowego sądu pokoju, właściwego dla położenia gospodarstwa rolnego lub przedsiębiorstwa przemysłowo-rolniczego, w którym znajduje się przedmiot zastawu.

Poza tymi postanowieniami zasadniczymi ustawa zawiera przepisy szczegółowe o ustanowieniu rejestrowego zastawu rolniczego oraz przepisy, chroniące prawo wierzycieli w stosunku do zastawcy i osób trzecich. Przepisy te rozwinięte zostały ponadto w rozporządzeniu wykonawczym Ministrów: Skarbu, Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Ref. Roln. z dn. 14/VII 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 72, poz. 658).

Ustawa ta stała się podstawą rozwoju rolniczych kredytów zastawowych, których zasięg zarówno pod względem sumy udzielonych pożyczek, jak i liczby pożyczkobiorców z roku na rok wzrasta. Instytucja zastawu stała się z jednej strony podstawą dopływu kredytów obrotowych do rolnictwa, z drugiej zaś ważkim narzędziem polityki zbożowej. Dzięki bowiem wiązaniu coraz większych ilości zboża w okresie późniejszym uzyskiwało się ograniczenie ich podaży bezpośrednio po zbiorach. Rozłożenie podaży na okres całego roku gospodarczego przy pomocy kredytu zastawowego wpływało pomyślnie na sezonowe kształtowanie się cen produktów rolnych przez uchylenie gwałtownego ich spadku na skutek znacznej jednorazowej podaży.

Od szeregu lat kredyty zbożowe utrzymują się na poziomie do zł 50 miln. rocznie, a nawet w roku gospodarczym 1930/31 osiągnęły sumę zł 57.6 miln. Suma rozproszonych pożyczek w złotych jest właściwym wskaźnikiem dla zobrazowania dopływu gotówki do rolnictwa, natomiast nie oddaje zasięgu gospodarczego działania kredytu w zakresie wiazania zboża. Ilość związanego zboża przy tej sumie pożyczek zależna jest bowiem od ceny zboża, którego tym więcej należy związać zastawem, im ono jest tańsze — dla uzyskania tej samej sumy pożyczek. Pozwala to stwierdzić, że skuteczność użycia kredytu zastawowego dla uzyskania zjawiska zmniejszenia podaży jest tym większa, im zboże jest tańsze. Dlatego też w latach niskich cen kredyty zbożowe powinny być szczególnie intensywnie stosowane. W latach ostatnich ilość związanego zboża przedstawiała się w przybliżeniu następująco (w tys. ton):

1935	540	1937	395
1936	447	1938	558

Początkowo instytucje wierzycielskie udzielały kredytu rejestrowego jedynie pod zastaw 4 zbóż głównych: pszenicy, jęczmienia, żyta i owsa.

¹⁾ Terminator, nie przyjęty raz do szkoły dla braku w niej miejsca, ma pierwszeństwo w przyjęciu w roku następnym. O „innej przyczynie” wspominaliśmy, że najczęściej była tylko wykorzystywana dla obejścia prawa.

Stopniowo z roku na rok zastawy zostały rozszerzone na rośliny strączkowe i oleiste oraz na zwierzęta, mianowicie na rogaciznę.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dn. 13/VIII 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 72, poz. 565) ustawa o rejestrowym zastawie rolniczym została znowelizowana w szeregu artykułów. Zmiany wprowadzone dotyczyły polepszenia zabezpieczenia instytucji wierzycielskich w stosunku do osób trzecich oraz podniesienia sankcji karnych za samowolne naruszenie lub zniszczenie przedmiotu zastawu przez dłużnika.

Zmiany te wpłynęły pomyślnie na rozwinięcie instytucji rolniczego kredytu zastawowego, gdyż zmniejszone ryzyko instytucji wierzycielskich, rozprowadzających ten kredyt, pozwoliło im na mniej rygorystyczną selekcję dłużników, dzięki czemu osiągnięto szerszy zasięg akcji kredytowej.

Kształtowanie się cen produktów rolnych, zwłaszcza zboża, w poszczególnych latach wskazuje, że oddziaływanie na układ tych cen jedynie przez normalizację podaży nie zawsze okazuje się skutecznym.

Stopień popytu na produkty rolne — niezależnie od takiej czy innej ich podaży — coraz istotniej wpływa na sezonowy poziom cen tych artykułów. W tych warunkach coraz bardziej celowe okazuje się oddziaływanie na ceny przy pomocy kredytu — przez normowanie zarówno podaży, jak i popytu. Przeciwdziałanie sezonowemu spadkowi cen osiąga się tym pełniej, im więcej oddziałują na zmniejszenie podaży przy równoczesnym wzmaganiu popytu.

Okoliczności pozagospodarcze lat ostatnich wskazują poza tym na konieczność tworzenia zapasów nie tylko u producenta-rolnika, gdzie znajdują się one rozsiane w stosunkowo małych ilościach na dużym terenie, lecz także w przedsiębiorstwach skupu i przerobu produktów rolnych, gdzie możliwe jest gromadzenie tych zapasów w większych ilościach w z góry określonych punktach. Doprowadzenie ich stamtąd do konsumenta staje się organizacyjnie znacznie prostszym i tańszym.

W uwzględnieniu wyżej przytoczonych momentów gospodarczych w zakresie oddziaływania za pomocą kredytu zastawowego na kształtowanie się cen produktów rolnych, jak również wymogów natury częściowo pozagospodarczej w zakresie tworzenia zapasów aprowizacyjnych, składowanych we właściwych miejscach — dokonana została nowelizacja ustawy o rejestrowym zastawie rolniczym.

Dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 11/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 72, poz. 482) wprowadza następujące zmiany w dotychczas obowiązującej ustawie o rejestrowym zastawie rolniczym:

Art. 1 omawianej ustawy został zmieniony w tym sensie, że przedmiotem rejestrowego zastawu rolniczego mogą być odtąd tylko produkty rolnictwa, natomiast nie będą mogły stanowić przedmiotu zastawu artykuły przemysłu rolnego, jak to dotychczas przewidywała ustawa.

Zmiana art. 2 powoduje, że zastawiać będą mogli odtąd nie tylko rolnicy, lecz i przedsiębiorstwa handlowe lub przemysłowe, mające za przedmiot handel produktami rolnymi lub ich przeróbkę. Dotychczas zastawiać mógł natomiast tylko rolnik, względnie przedsiębiorstwo przemysłowo-rolne pod warunkiem, że przerabiało ono przeważnie produkty własnego gospodarstwa.

Przez te poprawki została zasadniczo zmieniona dotychczasowa konstrukcja prawna i gospodarcza instytucji rejestrowego zastawu rolniczego. Dotychczas rolniczy charakter zastawu zachowany był przez to, że tylko rolnik mógł być zastawcą, zastawiając jednak zarówno produkty rolnictwa jak i ich pochodne, o ile zostały przetworzone w przedsiębiorstwie, integralnie związanym z gospodarstwem rolnym. Na skutek dokonanej nowelizacji zastawcą będzie mógł być zarówno rolnik jak i przedsiębiorca: kupiec i przemysłowiec. Rolniczy charakter instytucji zachowany będzie nadal przez to, że przedmiot zastawu będą mogły stanowić tylko produkty rolnictwa, ale na wszystkich szczeblach gospodarczych zarówno u producenta, jak i u kupca, jak i u przetwórcy.

Art. 4 w dotychczasowym brzmieniu przewidywał, że przedmiot zastawu przez czas trwania umowy zastawniczej winien znajdować się na nieruchomości, stanowiącej własność zastawcy, przez niego dzierżawionej lub użytkowanej. Ponieważ zastawcą mógł być tylko

producent-rolnik, w konsekwencji przepis ten sprowadzał się do wymogu, aby przedmiot zastawu przechowywany był w gospodarstwie rolnym, w którym został on wyprodukowany. Takie ujęcie znacznie zwęziło praktyczne możliwości zastawu, zwłaszcza nie odpowiadało wymogom tworzenia zapasów w punktach określonych, dogodnych z punktu widzenia zużycia konsumcyjnego, eksportu i planu aprowizacyjnego. Przepis ten w nowym brzmieniu ustawy o rejestrowym zastawie rolniczym został zmieniony w tym sensie, że stwarza podstawę prawną do przechowywania przedmiotu zastawu nie tylko w nieruchomości, będącej własnością zastawcy lub przez niego dzierżawionej wzgl. użytkowanej, lecz również w innym miejscu, uzgodnionym przez zastawcę z instytucją, udzielającą kredytu.

Art. 5 zmieniony został w sposób istotny. Nowe jego brzmienie przewiduje możliwość postanowienia przez strony w umowie zastawniczej, że rzeczy zamienne, będące przedmiotem zastawu, mogą być zastąpione taką samą ilością rzeczy tego samego gatunku i takiej samej jakości. Przepis ten jest ważny, umożliwiając zwłaszcza stosowanie zastawu rejestrowego przy kredytowaniu przedsiębiorstw skupu i przetwórstwa. Dzięki niemu pożyczkobiorca nie będzie zmuszony utrzymywać nienaruszonym przedmiot zastawu, co mogłoby być dla niego niedogodne i hamująco wpływać na bieg interesów przedsiębiorstwa, lecz będzie mógł zużyć przedmiot zastawu w handlu lub przetwórstwie — zależnie od natury swego przedsiębiorstwa — zastępując go nową partią przedmiotu zastawu tej samej ilości, gatunku i jakości.

W nowelizacji wymienionych 4 artykułów zostały zawarte istotne zmiany dotychczasowych przepisów. Uległy jeszcze ponadto nowelizacji artykuły: 6, 7, 8, 9, 16 i 21. Zmiany tych artykułów są jednak natury formalno-prawnej i stanowią jedynie konsekwencje merytorycznych zmian, uprzednio podanych i omówionych.

Dekret, ustalający nowe brzmienie ustawy o rejestrowym zastawie rolniczym, wszedł w życie po upływie 3 dni od daty ogłoszenia, tzn. z dniem 14 sierpnia 1939 r.

W wyniku zmiany ustawy ukaże się w najbliższym czasie rozporządzenie wykonawcze Ministrów: Skarbu, Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Ref. Roln., które dostosuje dotychczasowe rozporządzenie wykonawcze z dn. 14/VII 1928 r. o rejestrowym zastawie rolniczym i znakach zastawniczych do nowego brzmienia ustawy.

Wprowadzone zmiany w ustawie o rejestrowym zastawie rolniczym mogą spowodować doniosłe skutki gospodarcze. Pozwalają one na użycie kredytu jako narzędzia polityki gospodarczej w zakresie kształtowania się cen artykułów rolnych nie tylko na odcinku producenta-rolnika, lecz również w handlu i przemyśle produktów rolnych. Zmiany te, niewątpliwie, korzystnie wpłyną na sezonowe kształtowanie się cen produktów roślinnych, zwłaszcza jednak odbić się to powinno dodatnio w zakresie produktów zwierzęcych. Od 2 lat zostały uruchomione kredyty zastawowe na bydło. Rozwój ich był niedostateczny i znacznie odbiegający od znaczenia, jakie posiada produkcja zwierzęca w rolnictwie. W dużej mierze następowało to na skutek trudności technicznych, jakie powodowało udzielenie kredytu pod zastaw bydła producentowi-rolnikowi. Obecnie z chwilą rozszerzenia rejestrowego zastawu rolniczego na przedsiębiorstwa obrotu i przetwórstwa produktów rolnictwa, co odnosi się również do produktów zwierzęcych — należy się spodziewać znacznego rozwoju zastawu zwierzęcego przez tę nową kategorię zastawców.

Nowelizacja przepisów o rejestrowym zastawie rolniczym pozwoli użyć instytucji kredytu zastawowego jako narzędzia polityki kształtowania cen produktów rolnych w całości jej działania, a więc zarówno na odcinku produkcji, obrotu jak i przetwórstwa.

St. O.

PRACE NAD PODNIESIENIEM ROLNICTWA POLSKIEGO—W LICZBACH

Wychodząc z założenia, że przedstawienie w liczbach stanu prac nad podniesieniem rolnictwa bez równoczesnego podania ich kosztów dałoby obraz niekompletny, w niniejszym opracowaniu ujęliśmy w szeregu tablic aktualne dane, które dotyczą: a) funduszy, przezna-

Dochody izb rolniczych w 1939/40 r.

(wg zatwierdzonych budżetów izbowych — w złotych)

Tablica I

Izby rolnicze	D o c h o d y			W tym — dochody zwyczajne		
	zwyczajne	nadzwyczajne	r a z e m	Dział I — Dochody z podatków	Dział II — Inne dochody własne izb	Dział III — Zasiłki
Białostocka	548 940	12 700	561 640	140 000	63 135	345 805
Kielecka	697 965	—	697 965	295 000	124 524	278 441
Lubelska	656 977	—	656 977	235 000	79 357	342 620
Łódzka	531 160	—	531 160	281 000	32 500	217 660
Warszawska	1 157 678	—	1 157 678	442 500	156 418	558 760
Poleska	528 321	—	528 321	95 000	9 771	423 550
Wileńska	259 733	—	259 733	210 000	34 685	715 048
Wołyńska	745 513	80 000	825 513	194 000	143 825	407 688
Krakowska	655 816	—	655 816	195 000	20 020	440 796
Lwowska	1 751 931	1 289	1 753 220	840 000	228 503	683 428
Pomorska	1 544 516	30 000	1 574 516	730 041	309 485	504 990
Wielkopolska	2 281 635	15 000	2 296 635	825 000	833 092	623 543
Ogółem:	12 060 185	138 989	12 199 174	4 482 541	2 035 315	5 542 329

Wydatki izb rolniczych w 1939/40 r.

(wg zatwierdzonych budżetów izbowych — w złotych)

Tablica II

Izby rolnicze	W y d a t k i			W t y m — w y d a t k i z w y c z a j n e							
	zwyczajne	nadzwyczajne	razem	Dział I — Zarząd ogólny	Dział II — Wytwór- czość roślinna	Dział III — Wytwór- czość zwierzęca	Dział IV — Szkolnic- two	Dział V — Popieranie właściwych sposobów gospodaro- wania	Dział VI — Ekono- miczny	Dział VII — Akcja bezp. pracy w rol- nictwie	Dział VIII — Budownictwo
Białostocka	554 640	3 500	558 140	92 251	85 614	216 835	—	104 070	55 870	—	—
Kielecka	697 965	—	697 965	101 453	224 790	133 777	—	173 168	64 777	—	—
Lubelska	656 939	—	656 939	120 168	198 166	139 153	12 000	154 910	32 542	—	—
Łódzka	531 160	—	531 160	124 000	112 656	103 717	—	130 413	60 374	—	—
Warszawska	1 157 678	—	1 157 678	162 991	311 207	144 392	58 325	395 367	85 396	—	—
Poleska	526 321	2 000	528 321	74 167	122 394	100 075	—	175 085	54 596	—	—
Wileńska	954 133	5 600	959 733	114 005	246 088	250 460	—	258 600	44 440	30 045	10 495
Wołyńska	738 152	87 361	825 513	110 352	322 789	141 302	—	133 537	30 172	—	—
Krakowska	654 316	1 500	655 816	98 900	192 666	159 892	—	136 356	66 502	—	—
Lwowska	1 756 931	25 089	1 782 020	291 223	529 762	525 512	—	357 014	53 420	—	—
Pomorska	1 534 891	83 000	1 617 891	353 632	331 910	354 906	242 412	207 113	44 918	—	—
Wielkopolska	2 281 635	15 000	2 296 635	442 249	455 686	371 744	684 491	264 505	62 955	—	—
Ogółem:	12 044 761	223 050	12 267 811	2 085 391	3 133 728	2 641 774	997 228	2 490 138	655 962	30 045	10 495

czonych na popieranie rolnictwa przez samorząd gospodarczy i terytorialny (bez funduszy dobrowolnych zrzeszeń rolniczych, przeznaczonych na te cele) i b) wyników prac nad podniesieniem rolnictwa, uzyskanych przy pomocy najważniejszych metod, stosowanych powszechnie dla gospodarczego, społecznego i kulturalnego podniesienia wsi. Zaznaczyć należy, że statystycznie ujęto jedynie wyniki tych metod, które można nazwać inwestycjami intelektualnymi, oddziaływają bowiem one na podniesienie rolnictwa przez człowieka—mieszkańca wsi. Ścisłej biorąc—scharakteryzowane zostaną liczbowo wyniki, osiągnięte dla podniesienia rolnictwa przez oddziaływanie na podstawowe 3 grupy ludzkie na wsi, mianowicie: gospodarzy, gospodynie i młodzież wiejską—z pominięciem jednak tych metod, które oddziaływają na dany dział produkcji gospodarstw wiejskich.

Jeśli chodzi o fundusze na popieranie rolnictwa — to przede wszystkim wymienić należy fundusze izb rolniczych.

Kształtowanie się funduszy izb rolniczych¹⁾, przeznaczonych na cele popierania rolnictwa—od początku istnienia izb—ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

Okres budżetowy	Dochody zwyczajne	Wydatki zwyczajne
1934/35	7 885	7 899
1935/36	8 239	8 374

¹⁾ P. artykuł autora pt. „Praca izb rolniczych w świetle cyfr budżetowych”, umieszczony w czasopiśmie „Życie Rolnicze” Nr 19 z 1939 r.

1936/37	8 041	8 140
1937/38	9 568	9 605
1938/39	11 173	11 175
Ogółem:	44 876	45 193

Porównując ogólne sumy zwyczajnych dochodów i wydatków izb w kolejnych okresach budżetowych, należy stwierdzić stały ich wzrost. Nadwyżki wydatków zwyczajnych nad dochodami są pokrywane w sposób, ustalony obowiązującymi przepisami, z rezerw kasowych, posiadanych przez izby. Również gdy chodzi o bieżący okres budżetowy (tablice I i II)¹⁾ widoczny jest dalszy wzrost sum ogólnych zarówno dochodów jak i wydatków zwyczajnych izb rolniczych. Wzrost ten świadczy o dalszej rozbudowie prac izbowych.

Analogicznie jak w latach poprzednich, w bieżącym okresie budżetowym (tabl. I) na pierwsze miejsce w dochodach izbowych wysuwają się wpływy z zasiłków, na drugim dopiero znajdują się wpływy z podatków i na trzecim—inne dochody własne izb. Przy obecnej podstawie dochodów izb rolniczych obserwujemy stale kurczenie się udziału dochodów własnych, przy równoczesnym stałym wzroście sum zasiłkowych.

Wydatki izb rolniczych w okresie 1939/40 (tabl. II) w swych składowych elementach nie wykazują ustosunkowania analogicznego

¹⁾ Ze względu na charakter artykułu oraz brak miejsca ograniczamy się do podania szczegółowych danych liczbowych, jednak bez ich bliższego omówienia,

Wydatki powiatowych związków samorządowych na rolnictwo, prelimitowane w budżetach na rok 1938/39 (w złotych)

Województwa	Ogółem	W t y m:												
		% ogóln. budżetu samorządu	Na szkoły rolnicze — łącznie ze stypendiami	Na przysposobienie młodzieży rolniczej — bez wydatków personal. na utrzymanie instruktorów młodzi	Na konkursy samorządnych gospodarzy i przykładowe bez wydatków personalnych	Na inne prace w zakresie popierania właścicieli, gospodar. (osiatki, wyceczki, kursy, wyceczki, bibliot. itp.)	Na utrzymanie personelu fachowego (instruktorzy, asystenci kontroli obrotów, subwencje na utrzymanie instruktorów)	Na doświadczenia-liczne rolnicze	Na służbę ochrony roślin	Na inne wydatki, stacje oceny nasion, formy rolnicze, popieranie ogrodnictwa i kultur specj. (punkty czyszcz. nasion itp.)	Popieranie hodowli (zakup i utrzymanie, rozród, gniazd zarodowych, pokazowe żywienia inwentary, wystawy, pokazy, spędy, premie, kontr. mlecz., popieranie ryb. owar., drobiar. itp.)	Zasilki dla organizacyj rolniczych bez określenia z góry przeznaczenia	Na melioracje rolne i zalesianie nieużytków	Na weterynarie
Warszawskie	2 162 607	10-3	231 19,	17 400	2 070	38 446	313 956	11 040	8 452	44 805	20 380	859 667	606 890	—
Łódzkie	702 045	12-3	125 008	10 592	4 501	21 243	201 227	2 150	2 910	23 365	10 580	66 985	233 131	—
Kieleckie	1 600 733	13-5	373 282	20 464	2 420	19 301	377 521	30 046	4 040	47 041	38 175	133 869	530 926	—
Lubelskie	1 283 863	11-9	253 826	18 441	—	—	274 739	—	—	—	53 616	194 219	366 679	34 327
Białostockie	603 294	13-0	21 890	10 375	1 400	15 338	310 146	600	7 325	18 315	30 520	49 187	166 898	—
Wilenskie	733 588	21-7	91 596	2 910	2 168	7 280	339 026	550	2 825	16 030	11 138	3 000	237 883	—
Nowogródzkie	261 014	11-3	21 434	2 413	2 060	2 060	188 851	525	3 782	6 060	4 064	20 337	20 337	—
Polskie	579 483	4-7	1 765	5 690	1 350	5 428	123 863	1 650	3 972	16 618	24 550	65 113	28 364	—
Wielkopolskie	721 395	15-5	38 894	10 519	3 604	10 415	393 641	4 170	7 90	30 515	10 791	58 823	144 648	2 470
Poznańskie	722 372	4-8	98 164	24 060	1 40	27 414	132 493	400	34 864	66 074	77 493	58 958	179 927	—
Pomorskie	597 197	2-6	27 330	15 996	2 125	6 800	172 866	17 810	19 228	57 315	12 950	94 409	157 939	—
Śląskie	710 953	0-8	289 970	12 576	3 740	6 410	57 191	575	16 050	16 845	264 810	4 500	9 200	29 055
Krakowskie	694 113	9-5	60 577	13 208	3 080	16 400	290 440	3 505	7 850	59 082	76 339	35 804	118 752	—
Łowoskie	637 838	7-4	22 395	48 537	—	13 848	287 584	4 200	21 374	98 880	35 880	54 930	43 588	—
Stanisławowskie	309 644	7-0	11 796	11 600	2 600	5 514	187 392	700	21 525	35 877	4 800	8 885	18 025	—
Tarnopolskie	421 055	7-4	7 860	11 861	8 273	3 250	221 641	1 500	8 720	39 168	820	11 666	92 146	10 450
Razem:	12 741 195	9-6	1 676 971	191 105	37 621	199 607	4 172 586	79 421	208 037	650 192	672 842	1 704 382	2 955 333	76 302

Wydatki powiatowych związków samorządowych na rolnictwo (wykonanie preliminarzy budżetowych w roku 1936/37—w złotych)

Województwa	O g o ł e m	Popieranie wytwórczości rolniczej												
		% ogólnego budżetu samorządu	Na szkoły rolnicze łącznie ze stypendiami	Na przysposobienie młodzieży rolniczej — bez wydatków personal. na utrzymanie instruktorów młodzi	Na konkursy samorządnych gospodarzy i przykładowe — bez wydatków personalnych	Na inne prace w zakresie popierania właścicieli, gospodar. (osiatki, wyceczki, kursy, wyceczki, bibliot. itp.)	Na utrzymanie personelu fachowego (instruktorzy, asystenci kontroli obrotów, subwencje na utrzymanie instruktorów)	Na doświadczenia-liczne rolnicze	Na służbę ochrony roślin	Na inne wydatki, stacje oceny nasion, formy rolnicze, popieranie ogrodnictwa i kultur specj. (punkty czyszcz. nasion itp.)	Popieranie hodowli (zakup i utrzymanie, rozród, gniazd zarodowych, pokazowe żywienia inwentary, wystawy, pokazy, spędy, premie, kontr. mlecz., popieranie ryb. owar., drobiar. itp.)	Zasilki dla organizacyj rolniczych bez określenia z góry przeznaczenia	Na melioracje rolne i zalesianie nieużytków	Na weterynarie
Warszawskie	2 243 909	126-3	154 144	17 167	1 210	35 913	321 420	14 102	6 102	38 126	25 414	1 121 121	506 611	—
Łódzkie	538 520	92-9	147 001	4 711	4 000	553	99 774	500	2 213	18 208	23 196	23 196	178 921	—
Kieleckie	936 014	103-0	194 496	7 619	938	8 195	230 152	28 101	4 287	18 389	48 588	30 000	391 325	—
Lubelskie	904 153	109-9	198 585	22 030	—	—	106 155	—	2 300	55 390	141 903	99 201	271 136	7 100
Białostockie	534 461	102-5	24 211	8 561	611	4 846	214 217	49	1 378	15 016	39 385	100 716	124 782	—
Wilenskie	552 064	96-4	88 542	4 408	1 135	3 596	205 658	450	2 522	10 160	1 300	1 611	232 371	—
Nowogródzkie	160 150	110-0	9 853	1 300	1 75	201	96 591	225	940	6 875	15 152	3 000	23 098	—
Polskie	306 746	113-0	2 133	3 568	1 147	2 763	130 351	1 053	4 848	5 384	76 702	63 991	14 636	—
Wielkopolskie	488 321	97-1	32 637	8 133	2 583	8 815	256 387	1 993	20 586	20 255	10 609	17 901	101 900	—
Poznańskie	557 021	91-0	39 765	18 661	500	36 178	112 152	449	14 013	52 900	67 221	41 827	164 255	—
Pomorskie	137 545	87-0	3 858	4 352	—	—	49 324	—	1 117	14 769	16 925	22 196	37 057	—
Śląskie	506 616	87-4	95 709	6 755	400	10 003	37 297	780	14 666	1 613	281 685	22 196	19 320	16 264
Krakowskie	443 601	90-2	60 210	15 875	3 702	6 215	203 841	500	6 892	38 312	13 175	18 991	69 942	—
Łowoskie	380 000	94-2	17 220	16 791	3 702	20 553	178 826	1 200	6 042	61 634	19 157	17 136	18 611	20 000
Stanisławowskie	188 361	109-0	3 558	14 232	1 243	3 549	103 570	1 402	2 850	41 298	500	1 400	7 444	7 236
Tarnopolskie	213 220	90-7	2 056	13 548	750	4 225	92 171	1 700	8 931	43 747	1 100	22 923	11 184	9 991
Razem:	9 120 716	100	1 075 375	167 714	15 360	145 635	2 437 885	52 504	102 687	442 075	804 193	1 602 158	2 172 830	65 287

1) Łącznie z samorządem wojewódzkim.

2) Dane za 1937/38 r.

jak w latach poprzednich. I tak, biorąc pod uwagę okresy 1934/35 ÷ 1938/39, stwierdzić można, że na pierwsze miejsce wysuwały się stale wydatki na „Zarząd ogólny”, obecnie zaś — po raz pierwszy — wydatki na „Popieranie właściwych sposobów gospodarowania” przewyższyły kredyty na „Zarząd ogólny”; wobec tego, że w grupie wydatków na „Popieranie właściwych sposobów gospodarowania” mieszczą się kredyty na metody pracy, scharakteryzowane na wstępie jako inwestycje intelektualne — dowodzi to wagi, przywiązywanej do ich stosowania. W innych grupach wydatków izbowych utrzymał się w bież. roku stosunek taki sam jak w poprzednich okresach budżetowych: za wydatkami na „Wytwórczość roślinną” idą wydatki na „Wytwórczość zwierzęcą”, potem wydatki na „Szkolnictwo”, dział „Ekonomiczny”, „Akcję bezpieczeństwa pracy w rolnictwie” i „Budownictwo”.

Ogółem od początku swego istnienia izby rolnicze dotychczas osiągnęły dochody zwyczajne w sumie zł 56 937 tys., a ich wydatki w tymże czasie wyniosły sumę zł 57 238 tys.

Co się tyczy funduszy samorządu terytorialnego, to tablica III podaje wydatki powiatowych związków samorządowych, prelimitowane w budżetach tych związków na rok 1938/39.

Biorąc porównawczo analogiczne okresy budżetowe — jak w odniesieniu do funduszy izb rolniczych — otrzymujemy następujący obraz kształtowania się świadczeń samorządu terytorialnego na podniesienie rolnictwa¹⁾ (w tys. zł):

Okresy budżetowe	Wydatki na popieranie rolnictwa
1934/35	8 575
1935/36	8 568
1936/37	8 730
1937/38	9 601
1938/39	12 741
Razem:	48 214

Mimo braku danych za okres bieżący należy stwierdzić, że świadczenia samorządu terytorialnego powiatowego na rolnictwo stale wzrastają i wynoszą ogólnie dotychczas sumę nieco większą nawet od kwot, jakimi dysponują na te cele izby rolnicze.

Tablica IV charakteryzuje rzeczywiste wydatki (w 1936/37 r.) w odniesieniu do kwot, przeznaczonych na popieranie rolnictwa w budżetach.

Wydatki powiatowych związków samorządowych na rolnictwo

(wykonanie preliminarzy budżetowych w 1937/38 r. — w złotych)²⁾

Tablica V

Województwa	O g ó ł e m		W t y m:	
	zł	% sumy prelimitowanej	na popieranie rolnictwa	na weterynarię
Warszawskie ³⁾	1 857 320	92.9	1 378 802	478 518
Łódzkie	663 588	88.6	447 848	215 740
Kieleckie	1 216 195	101.0	738 773	477 422
Lubelskie	1 230 265	128.5	922 904	307 361
Białostockie	510 506	97.9	380 101	130 405
Wileńskie	552 064	96.4	319 687	232 377
Nowogródzkie	229 636	98.0	202 454	27 182
Poleskie	306 435	98.0	291 839	14 595
Wołyńskie	503 313	80.4	407 096	96 217
Poznańskie	418 435	77.7	288 408	130 027
Pomorskie	145 862	91.0	112 462	33 400
Śląskie	478 613	104.9	456 802	21 811
Krakowskie	567 510	109.0	462 285	105 225
Lwowskie	440 700	82.0	416 700	24 000
Stanisławowskie	242 353	103.1	228 168	14 184
Tarnopolskie	302 003	98.2	268 251	33 752
Razem:	9 664 796	96.0	7 322 580	2 342 216

¹⁾ P. artykuł autora pt. „Trzechlecie pracy samorządu terytorialnego nad podniesieniem rolnictwa”, umieszczony w czasopiśmie „Samorząd” Nr 6 z 1939 r.

²⁾ Dane orientacyjne.

³⁾ Łącznie z budżetem nadzwyczajnym.

Widzimy, że samorząd powiatowy w całości wydatkuje kredyty, przeznaczone na rolnictwo, a nawet przeznacza na ten cel dodatkowe kredyty — tak, że suma rzeczywistych wydatków jest w rezultacie wyższa od kredytu, prelimitowanego na ten cel w danym roku budżetowym.

Również o ile chodzi o okres budżetowy 1937/38, orientacyjne dane (tabl. V) wskazują na daleko posunięte wykorzystanie sum, prelimitowanych na rolnictwo, gdyż wydatki wyniosły 96% tych sum. Analogicznie kształtuje się sytuacja w I półroczu okresu 1938/39, jak to ilustruje tablica VI.

Wydatki powiatowych związków samorządowych na rolnictwo

(wykonanie preliminarzy budżetowych w I półroczu 1938/39 r. — w złotych)¹⁾

Tablica VI

Województwa	zł	% sumy prelimitowanej
Warszawskie	1 178 396	54.4
Łódzkie	321 245	45.7
Kieleckie	640 689	40.0
Lubelskie	brak danych	brak danych
Białostockie	236 834	37.4
Wileńskie	318 000	45.0
Nowogródzkie	117 456	45.0
Poleskie	269 852	46.5
Wołyńskie	348 000	48.0
Poznańskie	274 836	34.7
Pomorskie	240 000	40.0
Śląskie	328 319	46.1
Krakowskie	294 541	42.4
Lwowskie	259 304	40.0
Stanisławowskie	141 512	45.7
Tarnopolskie	167 158	39.7
Razem:	5 136 142	43.4

Jak z powyższych zestawień wynika, powiatowy samorząd terytorialny docenia należycie potrzeby popierania rolnictwa — przeznaczając na ten cel poważniejsze kredyty, w całości wydatkowane.

Gminy wiejskie w miarę swych skromnych możliwości finansowych również starają się świadczyć na popieranie rolnictwa. I tak, według danych G. U. S. — wydatki gmin wiejskich na ten cel w okresie 1934/35 ÷ 1936/37 wyniosły zł 4 126 tys.

Przechodząc do zagadnienia zasięgu prac nad podniesieniem rolnictwa, wskazać należy, że wszelkiego rodzaju prace nad podniesieniem rolnictwa wykonuje personel agronomii społecznej na stopniach: wiejskim, powiatowym, wojewódzkim i centralnym. W tablicach VII i VIII przedstawiamy stan tego personelu w izbach rolniczych, wojewódzkich towarzystwach rolniczych oraz personelu rolniczego w powiatach (organizacji rolniczych i samorządu powiatowego).

W porównaniu z ub. rokiem²⁾ liczba personelu agronomii społecznej wzrosła dość znacznie:

Stan na dzień:
1/I 1938 r. 1/I 1939 r.

Personel izb i wojewódzkich organizacji rolniczych	971	1 839
Personel rolniczy w powiatach	1 231	2 026

Wyniki pracy personelu — o ile chodzi o metody, nazwane inwestycjami intelektualnymi (w tabl. VII i VIII wykazano także i personel, prowadzący na wsi prace ściśle gospodarcze) — przedstawiają się następująco.

1.—Akcja organizacji wsi i gospodarstw. — Wychodząc z założenia, że wartości twórcze wsi powinny znaleźć należne im miejsce w kształtowaniu postępu gospodarczego i kulturalnego — prowadzi się akcję organizacji wsi i gospodarstw. Akcja ta przez

¹⁾ Dane orientacyjne.

²⁾ P. artykuł autora pt. „Ilustracja cyfrowa stanu prac nad podniesieniem rolnictwa”, umieszczony w czasopiśmie „Życie Rolnicze” Nr 35 z 1938 r.

Personel i organizacja rolniczych wojewódzkich
(stan w okresie [1938/39 r.]

Tablica VII

Izby rolnicze (województwa)	Ogółem	Izby rolnicze										Wojewódzkie towarzystwa rolnicze	Inny personel wojewódzki
		Ogółem perso- nel izb rolni- czych	Specjalności										
			Rolnic- two	Ogro- dnic- two	Przy- sposo- bienie rolni- cze	Gospo- dar- stwa przy- kłado- we	Koła gospo- dyń wiel- kich	Spół- dziel- czość i eko- noma- ka	Hodo- wla	Inne	Personel kancela- ryjno-ad- ministra- cyjny		
Warszawska	63	58	8	2	2	3	3	8	10	4	18	5	—
Łódzka	39	35	3	1	1	1	2	6	7	5	5	4	—
Kielecka ¹⁾	65	47	12	2	2	2	3	12	21	1	10	3	15
Lubelska	59	44	—	1	2	2	2	6	8	15	8	15	—
Białostocka	38	35	1	1	1	2	1	3	6	10	10	3	—
Wileńska	59	53	5	2	2	1	3	10	10	3	8	6	—
(Nowogródzkie)	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Poleska	35	30	2	1	2	2	—	4	6	4	8	5	—
Wotyńska	63	58	4	2	2	2	2	12	12	7	15	5	—
Wielkopolska	386	272	25	6	—	1	—	44	20	134	42	83	31
Pomorska	110	92	16	1	2	2	1	3	14	17	36	17	2
Śląska	31	30	4	2	2	6	1	3	5	4	4	1	—
Krakowska	91	45	1	1	2	2	1	5	8	15	8	46	—
Lwowska ²⁾	126	82	16	3	2	2	2	14	29	25	33	44	—
(Stanisławowskie)	12	7	2	—	1	—	—	—	1	2	1	5	—
(Tarnopolskie)	50 ³⁾	—	—	—	—	b r a k d a n y c h				—	8	—	
R a z e m :	1 231	888	99	25	23	28	21	130	157	246	206	254	48

Personel rolniczy w powiatach

(organizacje rolnicze powiatowe i samorząd powiatowy — inspektorzy, asystenci kontroli obór — wg stanu w styczniu 1939 r.)

Tablica VIII

Województwa	Ogółem osób	Liczba powiatów, które wprowadziły u siebie instytucje agromów powiatowych
Warszawskie	110	brak danych
Łódzkie	84	8
Kieleckie	153	17
Lubelskie	194	—
Białostockie	118	12
Wileńskie	162	8
Nowogródzkie	69	8
Poleskie	135	9
Wotyńskie	144	11
Poznańskie	brak danych	brak danych
Pomorskie	199	2
Śląskie	63	4
Krakowskie	113	17
Lwowskie	177	26
Stanisławowskie	140	12
Tarnopolskie	165	17
R a z e m :	2 026	151

nauczanie dobrych sposobów gospodarowania zmierza pod względem gospodarczym do: 1) większej opłacalności warsztatu rolnego, przy umiejętnym wykorzystaniu rąk na wsi oraz obniżeniu kosztów produkcji, 2) organizacji zaopatrzenia wsi w środki produkcji i artykuły konsumpcyjne, przede wszystkim na drodze spółdzielczej, 3) organizacji przetwórstwa i zbytu przede wszystkim na drodze spółdzielczej, 4) uaktywnienia wiejskich organizacji dobrowolnych i związania ich prac z pracami samorządu terytorialnego, 5) organizowania opieki nad rodziną na wsi (ośrodków i spółdzielni zdrowia itp.), 6) podniesienia i rozpowszechniania poziomu oświaty ogólnej i zawodowej, zakładania domów

¹⁾ W rubrykach specjalności w odniesieniu do województw: kieleckiego i lwowskiego wykazano rodzaje personelu w izbach i innych organizacjach (W. T. O. i K. R., związki itp.).

²⁾ Łącznie z personelem, działającym również na terenie województw: lwowskiego i stanisławowskiego — oprócz pracy w woj. tarnopolskim.

społecznych itp., oraz do racjonalnego rozwiązania zagadnień sanitarnych i nadania wsi wyglądu estetycznego i kulturalnego. W kilku ostatnich latach rozwój tej akcji kształtował się następująco:

*Ilość gospodarstw, objętych akcją
organizacyjną wsi i gospodarstw:
indywidualnie zespołowo razem*

1936	3 917	9 645	13 562
1937	3 914	11 136	15 050
1938	4 384	19 444	23 828
1939 (I/IV)	7 824	27 543	35 367

Akcja organizacji wsi i gospodarstw

(stan na dz. 1/IV 1939 r.)

Tablica IX

Izby rolnicze	Ilość objętych akcją:				Personel zatrudniony w akcji	
	powia- tów	wsi	gospo- darstw, objętych akcją in- dywidua- lną	gospodarstw w zespołach (zespołów/ uczestników)	in- struk- torzy	inspek- torzy
Warszawska	17	248	219	194/1 589	20	2
Łódzka	8	brak danych	267	191/1 460	21	1
Kielecka	17	330	197	191/1 592	34	2
Lubelska	14	507	911	1 892/5 629	89	2
Białostocka	12	374	374	251/1 878	50	2
Wileńska	16	1 236	3 347	841/3 000	116	2
Poleska	9	523	523	504/4 607	69	2
Wotyńska	11	373	708	325/2 056	54	2
Lwowska	29	441	481	309/2 490	30	3
Śląska	8	61	97	59/368	37	1
Krakowska	17	brak danych	440	335/2 174	72	2
Wielkopolska	27	126	135	118/637	26 ¹⁾	1
Pomorska	19	82	125	37 ²⁾ / brak danych	15 ²⁾	2
R a z e m :	204	4 301	7 824	5 588/27 543	633	24

2.—Konkursy samodzielnych gospodarstw. — Akcje konkursów samodzielnych gospodarstw, prowadzoną zazwyczaj w łącz-

¹⁾ Prócz tego—9 pomocników.

²⁾ Prócz tego—6 pomocników.

Praca wśród kobiet wiejskich

(dane ze stycznia 1939 r.).

Tablica XI

Województwa	Liczba organizacji, zajmujących się akcją	Liczba powiatów, objętych akcją	Łączna liczba kół	Łączna liczba członkiń kół	Liczba zespołów konkursowych w zakresie gospodarstwa kobiecego	Liczba uczestniczek konkursów kobiecych	Liczba kursów gospodarstwa kobiecego	Liczba uczestniczek kursów
Warszawskie	3	20	518	8 906	289	2 059	360	5 288
Łódzkie	2	8	272	4 451	136	1 092	286	5 475
Kieleckie	1	17	540	10 439	274	2 012	396	7 534
Lubelskie	1	18	462	7 864	431	2 912	414	7 062
Białostockie	3	12	262	4 542	203	1 248	191	2 722
Wileńskie	1	8	204	3 336	270	1 669	180	2 931
Nowogródzkie	1	8	213	3 679	161	1 240	177	2 461
Poleskie	1	9	158	3 150	119	730	156	1 850
Wołyńskie	1	11	225	4 674	169	1 400	205	3 040
Poznańskie	1	27	339	11 000	61	477	544	9 375
Pomorskie	1	20	254	4 882	115	988	141	1 396
Śląskie	2	9	284	20 800	79	559	129	1 843
Krakowskie	3	17	456	12 575	283	2 807	433	9 189
Lwowskie	1	26	543	12 234	273	2 730	230	4 200
Stanisławowskie	4	11	169	3 200	20	139	77	803
Tarnopolskie	1	17	317	7 441	75	648	153	2 395
Razem:	27	238	5 216	110 598	2 958	22 710	4 073	67 564

Tablica XII

Przysposobienie rolnicze

Województwa	Liczba powiatów	Liczba instruktorów		1 9 3 8		1 9 3 8		1 9 3 9			
		1938	1939	Rozpoczęło pracę		Zakończyło pracę		Rozpoczęło pracę			
				zespółów	uczniów	zespółów	uczniów	ogniów (kół)	zespółów	uczniów	śred. zesp. w powiecie
Warszawskie	22	23	24	838	5 727	748	4 861	802	1 109	8 395	50
Łódzkie	14	16	16	756	5 849	564	3 535	520	740	5 374	53
Kieleckie	15	16	16	879	6 688	727	4 861	647	977	7 174	65
Lubelskie	15	15	16	964	7 001	847	5 439	831	1 361	10 507	90
Białostockie	9	9	9	337	2 462	267	1 757	337	388	2 775	43
Wileńskie	8	8	8	487	3 589	413	2 685	518	589	4 628	73
Nowogródzkie	8	8	8	426	3 088	390	2 720	373	485	3 347	61
Poleskie	9	10	9	651	3 890	513	2 861	327	712	4 359	79
Wołyńskie	11	12	11	463	3 493	348	2 190	333	449	3 334	41
Poznańskie	27	7	16	786	5 721	639	4 056	749	920	6 256	34
Pomorskie	23	9	12	558	3 737	513	2 976	578	700	4 597	30
Śląskie	8	7	8	372	2 666	319	2 055	296	412	3 028	51
Krakowskie	17	17	17	885	7 020	707	5 068	642	1 021	7 642	60
Lwowskie	26	26	26	1 207	11 007	885	6 825	819	1 370	11 872	53
Stanisławowskie	12	12	12	445	4 437	370	3 313	388	578	5 136	48
Tarnopolskie	17	15	17	809	7 361	688	5 925	591	1 103	10 231	65
Razem:	241	210	225	10 863	83 736	8 938	61 227	8 751	12 920	98 655	54

ności z akcją organizacji wsi i gospodarstw, ilustruje tablica X. Rozwój tej akcji miał w ostatnich latach następujący przebieg:

	Liczba zespołów	Liczba uczestników
1936	brak danych	
1937	+ 803	34 127
1938	+ 503	32 713
1939	+ 486	29 801

3.—Akcja kół gospodyń wiejskich.—W ścisłej łączności z akcją organizacji wsi i gospodarstw stoi akcja kół gospodyń wiejskich, mająca analogiczne cele w dostosowaniu do pracy i potrzeb gospodyń wiejskich w gospodarstwie podwórzowym. Zazębiecie się tych dwóch metod pracy stwarza właściwe podejście do oddziaływania przez rodzinną gospodarską i warsztat produkcyjny na całą wieś. Stan tej akcji ilustruje tablica XI. Rozwój tej akcji w ostatnich latach był następujący:

	Ilość kół	Liczba członkiń kół	Ilość konkursów gospodarstwa kobiecego	Liczba uczestniczek konkursów	Ilość kursów gospodarstwa kobiecego	Liczba uczestniczek kursów
1936	3 291	87 163	1 704	14 079	brak danych	
1937	4 045	113 699	2 196	18 675	„	„
1938	4 625	103 295	2 804	22 191	3 970	68 604
1939	5 216	110 598	2 958	22 710	4 073	67 564

Konkursy samodzielnych gospodarstw

(dane ze stycznia 1938 r.).

Tablica X

Województwa	Liczba zespołów	Liczba uczestników	Liczba tematów
Warszawskie	74	568	13
Łódzkie	43	353	5
Kieleckie	61	458	brak danych
Lubelskie	brak danych	brak danych	brak danych
Białostockie	69	752	9
Wileńskie	1 805	8 961	24
Nowogródzkie	497	3 417	15
Poleskie	466	2 908	14
Wołyńskie	202	1 766	brak danych
Poznańskie	w ramach organ. gospod.		
Pomorskie	89	brak danych	2
Śląskie	150	400	brak danych
Krakowskie	241	1 994	16
Lwowskie	372	3 823	9
Stanisławowskie	305	3 604	16
Tarnopolskie	112	847	9
Razem:	4 486	29 801	—

4.—Akcja przysposobienia rolniczego.—Wśród młodzieży podstawową akcją jest akcja przysposobienia rolniczego. Akcja ta umożliwia młodzieży—w większości wypadków nie kończącej nawet niższych szkół rolniczych—zdobycie wiedzy rolniczej i umiejętności pracy na roli, jak również umiejętności zastosowania tej wiedzy w praktyce. Nadto dzięki wartościom kilkuletniej pracy zespołowej akcja ta wyrabia charaktery młodzieży i przez swe walory zarówno fachowe, jak oświatowe i wychowawcze czyni młodzież zdolną do pracy w gospodarstwie, dla wsi i Państwa. Akcja ta więc wyrabia młodych ludzi na wsi, ucząc ich współdziałania z innymi i zaprawiając do działania gospodarczego i dawania sobie rady bez oglądania się na pomoc innych.

Stan tej akcji w bież. roku w porównaniu z okresem 1938 przedstawia tablica XII.

Powyższa analiza zarówno kredytów na popieranie rolnictwa, stanu liczebnego personelu agronomii społecznej, zatrudnionego w tych pracach, oraz stanu (w liczbach) akcji w zakresie inwestycji intelektualnych—wykazuje na wybitnie zwykłą tendencję w każdym omówionym zakresie. Należy więc stwierdzić istnienie dużego dynamizmu w pracach nad podniesieniem rolnictwa, który niewątpliwie wobec doniosłości tego rodzaju prac dla rozwoju i obronności Państwa musi stale wzrastać, by sprostać istniejącym i rosnącym potrzebom.

Bohdan Jędrzejowski

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY

WYWÓZ TRZODY CHLEWNEJ

I PRZETWORÓW W I PÓŁROCZU 1939 R.

Wyniki eksportu trzody chlewnej i przetworów mięsnych w I półroczu b. r. świadczą, że ta dziedzina eksportu stale i konsekwentnie postępuje w swym rozwoju, o ile bowiem w roku poprzednim wartość wywozu w I półroczu wyniosła ok. zł 85 miln., to w bież. roku osiągnęła ponad zł 93 miln. Jeśli się uwzględni, że ceny sprzedażne, zwłaszcza na bekony, były niższe w b. r. niż w ub. r., rezultat ilościowy wywozu okaże się jeszcze bardziej korzystny.

Równoległe z rozwojem eksportu nastąpiły dość znaczne przesunięcia zarówno w kierunkach wywozu jak i w jego asortymencie. Do najważniejszych należy wybitne wzmoczenie eksportu bekoniów do Anglii, ogólne zwiększenie wywozu szynki w puszkach oraz stopniowe zmniejszanie wywozu trzody chlewnej do Niemiec. Na uwagę zasługuje również brak wywozu smalcu, co tłumaczy się dużym zapotrzebowaniem wewnętrznym na tłuszcz.

Rynek krajowy wykazywał prawie przez cały okres sprawozdawczy wysoki poziom cen. Ten stan wywołany został zwiększonym zapotrzebowaniem krajowym jak również zwiększonym eksportem. W związku z tym bekoniarnie w miesiącach letnich napotykały na pewne trudności przy wykonywaniu eksportowej produkcji bekoniowej. Należy się liczyć, iż wysoki poziom cen na żywca—zjawisko normalne w okresie letnim—będzie trwał do końca sierpnia czy też połowy września. W miesiącach jesiennych spodziewana jest znaczna podaż szwiń, co z kolei winno wpłynąć na obniżenie ceny.

Na najważniejszych rynkach zbytu ceny kształtowały się raczej zniżkowo. Anglia weszła (w tej chwili trudno jest przewidzieć, czy na dłuższy okres czasu) na drogę niskich cen na bekony, co osiągnęła przez uruchomienie poważnych dodatkowych kontyngentów na import tego artykułu. Zwiększający się stan pogłowia szwiń w Stanach Zjedn. powodował automatycznie spadek cen na towary mięsne, co w pewnym stopniu musiało się odbić także ujemnie na eksporcie szynki polskich.

Ruch cen na świnie mięsne w okręgu Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie oraz na polskie bekony w Londynie przedstawiał się następująco:

	Świnie mięsne		Bekony polskie w Londynie	
	1938	1939	1938	1939
	gr za 1 kg		sh za 1 cwt	
Styczeń	60 ÷ 70	60 ÷ 75	77 ÷ 86	80 ÷ 91
Luty	60 ÷ 70	60 ÷ 75	80 ÷ 93	86 ÷ 92
Marzec	55 ÷ 70	65 ÷ 80	80 ÷ 95	84 ÷ 92
Kwiecień	60 ÷ 70	70 ÷ 85	90 ÷ 97	76 ÷ 85
Maj	60 ÷ 70	70 ÷ 85	83 ÷ 95	76 ÷ 80
Czerwiec	60 ÷ 75	70 ÷ 85	83 ÷ 96	76 ÷ 88
Lipiec	60 ÷ 75	70 ÷ 85	93 ÷ 104	76 ÷ 91
Sierpień	65 ÷ 80	—	86 ÷ 88	86 ÷ 89
Wrzesień	60 ÷ 80	—	89 ÷ 93	—
Październik	60 ÷ 75	—	83 ÷ 93	—
Listopad	55 ÷ 75	—	75 ÷ 86	—
Grudzień	55 ÷ 70	—	85 ÷ 91	—

Notowania na smalec w Londynie były b. niskie. Porównując je z rokiem poprzednim, należy mieć na uwadze, że od dn. 1/1 b. r. zostało zniesione przez Anglię cło w wysokości 10% a. v. Smalec amerykański notowany był w ub. r. sh 45 ÷ 54 za 1 cwt, a w b. r. notowania wahały się w granicach sh 32 ÷ 44, przy czym najwyższe notowania miały miejsce na początku b. r., najniższe zaś w ostatnich tygodniach. Zjawisko to pozostaje przede wszystkim w związku z faktem, że na rynku amerykańskim pojawiła się duża podaż smalcu, powodując poważną obniżkę cen.

Notowania w kraju (hurt Lwów) na smalec wynosiły (w zł za 1 kg): w ub. r. 1:40 ÷ 1:85, w b. r. 1:65 ÷ 1:90.

Szynki w puszkach sprzedawane były do Stanów Zjedn. po cenie ok. zł 3:10 za 1 kg, gdy w ub. r. po zł 3 ÷ 3:30 za 1 kg.

Wywóz trzody chlewnej w I półroczu b. r. przedstawiał się, jak następuje (w sztukach):

	Świnie żywe	Świnie bite
Styczeń	24 369	14 643
Luty	23 023	13 469
Marzec	17 649	11 613
Kwiecień	8 924	5 823
Maj	7 223	7 388
Czerwiec	4 791	4 098
I półrocze 1939	85 979	57 034
I „ 1938	114 316	50 154
Cały rok 1938	263 655	158 584

Trzoda chlewna żywa kierowana była do Niemiec oraz w I kwartale—przed aneksją—do Czecho-Słowacji, dokąd wywieziono 1 079 sztuk. Również świnie bite i mięso wieprzowe wyeksportowane zostały przede wszystkim do Niemiec i do niemieckich portów wolnocłowych. W porównaniu z I półroczem roku poprzedniego wywóz ten kierunkowo w b. r. przedstawiał się, jak następuje (w sztukach):

	Świnie żywe		Świnie bite	
	1938	1939	1938	1939
b. Austria	76 379	—	—	—
Grecja	120	—	—	—
Niemcy	34 114	84 900	38 152	44 574
Szwajcaria	3 343	—	—	—
Holandia	—	—	2 032	100
Stany Zjedn. Am.	—	—	446	—
Porty wolnocłowe Niemiec	—	—	9 464	12 340
Belgia	—	—	20	—
Czecho-Słowacja	—	1 079	—	—
Francja	—	—	—	20

Jak z powyższego wynika, bieżący rok wykazał dalsze ograniczenie rynków zbytu. Ograniczenie to—poza rynkiem czesko-słowackim—ma charakter koniunkturalny. Inne rynki poza Niemcami nie były obsługiwane przede wszystkim dlatego, że każda nadwyżka trzody mogła być z łatwością umieszczona na korzystniejszym rynku bekoniowym.

Wywóz bekoniów w poszczególnych miesiącach I półrocza b. r. kształtował się następująco (w kwintalach):

Styczeń	19 130
Luty	19 412
Marzec	21 247
Kwiecień	28 130
Maj	36 257
Czerwiec	25 654
I półrocze 1939	149 830
I „ 1938	112 298
Cały rok 1938	217 691

Cały eksport bekonów został skierowany do Anglii. Jak powyższe zestawienie wskazuje, eksport bekonów wzrósł poważnie. Powodem tego wzrostu było uruchomienie przez Anglię dodatkowych kontyngentów na skutek zmniejszenia dostaw duńskich, kanadyjskich i krajowych. Dodatkowe kontyngenty w znacznym stopniu zostały przydzielone Polsce. Należy zaznaczyć, iż wywóz bekonów jeszcze większe rozmiary przybierze w III kwartale b. r., na który to okres zostały ustalone kontyngenty większe niż w okresach poprzednich. Nieznaczne ilości bekonu były reeksportowane z Anglii—przeważnie do różnych kolonij brytyjskich, przy czym w b. r. reeksport jest poważnie mniejszy niż w latach ubiegłych.

W kilku ostatnich latach zupełnie zanikł eksport szynki peklowanych, co pozostawało w związku z rozwijającą się produkcją szynki w puszkach. Obecnie eksport ten został wznowiony, co pozostaje w związku z wydzieleniem przez Anglię—niezależnie od kontyngentu bekonowego—specjalnej kwoty kontyngentowej na szynki peklowane, której część została przydzielona Polsce. W ten sposób począwszy od b. r. eksport szynki peklowanych zajmować będzie znowu dość poważne miejsce w ogólnym wywozie artykułów mięsnych.

W poszczególnych miesiącach b. r. wywieziono szynki peklowanych (w kwintalach):

Styczeń	—
Luty	253
Marzec	710
Kwiecień	802
Maj	1 078
Czerwiec	1 318
I półrocze 1939	4 161
I „ 1938	—
Cały rok 1938	56

Cały wywóz szynki peklowanych dokonany został z przeznaczeniem do Anglii. W II półroczu b. r. eksport szynki peklowanych winien być większy o ok. 1 500 q niż w I półroczu.

Eksport przetworów mięsnych w poszczególnych miesiącach b. r. wyniósł (w kwintalach):

Styczeń	1 202
Luty	2 013
Marzec	1 505
Kwiecień	1 685
Maj	2 349
Czerwiec	1 065
I półrocze 1939	9 819
I „ 1938	13 403
Cały rok 1938	22 823

Przetwory te zostały wywiezione do następujących krajów (w kwintalach):

	1938	1939
Anglia	11 503	8 559
Maroko	91	223
Stany Zjedn. Am.	1 668	698
Szwajcaria	1	—
Tunis	55	175
Włochy	15	—
Inne kraje	—	164

Również wywóz szynki w puszkach wykazał pewien wzrost—przede wszystkim dzięki wzmożeniu eksportu do Stanów Zjedn. Am., jakkolwiek także wywóz na pozostałe rynki wykazuje pewną poprawę, zwłaszcza na rynki afrykańskie i Ameryki Środkowej.

W poszczególnych miesiącach wywieziono szynki w puszkach (w kwintalach):

Styczeń	13 545
Luty	18 356
Marzec	16 409
Kwiecień	17 209
Maj	20 493
Czerwiec	16 783
I półrocze 1939	102 795
I „ 1938	94 246
Cały rok 1938	172 277

Podobnie jak w latach ubiegłych—szynki w puszkach wywożone były na wiele rynków całego świata. Wywóz do poszczególnych krajów kształtował się mianowicie, jak następuje (w kwintalach):

	1938	1939
Anglia	6 739	6 753
b. Austria	10	—
Afryka Półn.	211	—
„ Zach.	14	64
„ Wsch.	—	—
Brema W. P.	178	236
Bermudy	—	110
Belgia	1 662	825
Barbados	11	15
Casablanca	35	—
Chiny	120	—
Curacao	—	20
Egipt	86	141
Francja	428	84
Filipiny	39	222
Grecja	—	25
Guernsey	25	58
Hamburg W. P.	563	65
Hiszpania	5 605	2
Holandia	2	1
Honduras	4	12
Indie Holend.	14	24
Indie Bryt.	37	59
Japonia	4	—
Jamajka	—	34
Jersey	18	87
Kuba	50	37
Kanada	—	189
Maroko	110	540
Malta	3	68
Meksyk	461	—
Peru	20	11
Palestyna	36	377
Panama	542	876
Szwajcaria	—	2
Syria	14	7
Stany Zjednoczone Am.	76 481	90 787
Tanger	14	34
Tunis	185	464
Trinidad	—	28
Włochy	303	99
Wyspy Anglo-Nor.	118	—
Wenezuela	10	200
Republika Domin.	16	38
Inne kraje	78	201

Wywóz do Anglii wykonany był w ramach kontyngentu. Z przeznaczeniem na reeksport z Anglii wywieziono 469 q.

Wywóz wędlin i konserw mięsa wieprzowego wykazał w I półroczu b. r. zmniejszenie—zwłaszcza wywóz wędlin, co wiąże się z tym, że boczkki znajdują dość dobry zbytny na rynku krajowym. Wędlin i konserw w b. r. wywieziono następujące ilości (w kwintalach):

	Wędliny	Konserwy
Styczeń	324	725
Luty	223	1 582
Marzec	296	1 645
Kwiecień	272	1 785
Maj	260	1 921
Czerwiec	144	1 529
I półrocze 1939	1 519	9 187
I „ 1938	3 408	10 508
Cały rok 1938	4 902	16 871

Do poszczególnych krajów w I półroczu wywieziono wędlin (w kwintalach):

	1938	1939
Afryka		51
Anglia	95	59
b. Austria	43	—
Brema W. P.	640	426
Belgia	20	3
Czecho-Słowacja	2	—
Egipt	—	—
Francja	—	14
Hamburg W. P.	699	452
Holandia	2	1
Indie Brytyjskie	21	40
Kamerun	50	2
Maroko	50	21
Palestyna	13	50
Szwajcaria	185	92
Szwecja	6	—
Stany Zjedn. Am.	1 475	168
Tunis	30	73
Watykan	2	—
Włochy	19	10
Inne kraje	57	56

Konserwy mięsa wieprzowego zostały w I półroczu wywiezione do następujących krajów (w kwintalach):

	1938	1939
Anglia	1 004	1 022
Afryka	175	13
b. Austria	8	—
Belgia	402	—
Bermudy	4	16
Brema W. P.	401	516
Egipt	3	6
Fiducja	6	10
Hamburg	437	834
Holandia	138	45
Indie Bryt.	2	10
Indie Holend.	19	18
Japonia	4	—
Palestyna	17	164
Panama	6	64
Stany Zjedn. Am.	7 751	6 184
Szwecja	15	6
Szwajcaria	51	40
Włochy	50	2
Inne kraje	15	237

Eksport smalcu w okresie sprawozdawczym był znikomy. W poszczególnych miesiącach b. r. wywieziono smalcu (w kwintalach):

Styczeń	10
Luty	2
Marzec	2
Kwiecień	10
Maj	1
Czerwiec	1
I półrocze 1939	26
I „ 1938	515
Cały rok 1938	11 621

Należy się liczyć, że II półrocze b. r. przyniesie dalszą poprawę w eksporcie trzody chlewnej i przetworów mięsnych w związku z ustaleniem większych niż na I półrocze kontyngentów bekonowych, poprawą wymiany handlowej polsko-niemieckiej, co spowoduje zapewne zwiększenie wywozu świń do Niemiec, oraz spodziewanym zwiększeniem wywozu na rynek amerykański.

J. Staroń

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 31/VII ÷ 12/VIII 1939 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

31/VII ÷ 5/VIII 7 ÷ 12/VIII Różnica %

Pszenica			
Warszawa	21'62½	20'82½	— 3'8
Poznań	18'33	18'25	— 0'5
Lwów	19'25	19'12½	— 0'7
Średnia	19'73	19'40	— 1'7
Żyto			
Warszawa	13'12½	12'82	— 2'3
Poznań	13'25	12'92	— 2'5
Lwów	12'62½	12'44	— 1'5
Średnia	13'00	12'72½	— 2'1
Owies			
Warszawa	21'01	19'51	— 7'2
Poznań	—	—	—
Lwów	18'62½	15'75	— 15'5
Średnia	19'81½	17'63	— 11'1
Jęczmień zwykły			
Warszawa	16'37½	16'62½	+ 1'5
Poznań	16'25	16'25	—
Lwów	16'25	16'12½	— 0'8
Średnia	16'29	16'33	+ 0'2

— W okresie sprawozdawczym (od 7 do 12 sierpnia) krajowe rynki zbóż i przetworów kształtowały się pod znakiem osłabionego nastroju; natomiast obroty wykazywały tendencję rozwojową — na niektórych giełdach nawet stosunkowo silną. Straty kursowe (w zł na 100 kg) na giełdzie warszawskiej przedstawiają się następująco: pszenica jednolita i zbierana 1'00, żyto I standart 0'50, I i II standart owsa 2'25, I gat. 0 ÷ 30% mąki żytniej 0'50, I gat. 0 ÷ 55% 0'75 i razowa 0 ÷ 95% 0'75, wszystkie rodzaje otrąb pszennych z przemiału standartowego 0'50 oraz otręby żytnie 0'50; na giełdzie poznańskiej — żyto straciło zł 0'25, I gat. 0 ÷ 30% i I gat. A 0 ÷ 55% mąki żytniej — zł 1'25 oraz otręby pszenne grube z przemiału standartowego zł 0'25 — wszystko na 100 kg.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 20 907 t, w tym 9 374 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednio liczby wynosiły: 16 375 i 8 344).

Warszawa. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona skłista bez notowań, — jednolita 20'50 ÷ 21'50 (21'50 ÷ 22'00), — zbierana 20'00 ÷ 20'50 (21'00 ÷ 21'50), żyto I standart 12'50 ÷ 12'75 (13'00 ÷ 13'25), — II standart bez notowań, jęczmień browarny bez notowań, — I standart 16'75 ÷ 17'00, — II standart 16'50 ÷ 16'75, — III standart 16'25 ÷ 16'50, owies I standart 18'50 ÷ 19'00 (20'75 ÷ 21'25), — eksportowy 478 ÷ 488 grl bez obrotów, — II standart 18'25 ÷ 18'50 (20'50 ÷ 20'75), mąka pszenna: I gat. 0 ÷ 30% 41'50 ÷ 42'50, — I gat. 0 ÷ 35% 39'50 ÷ 40'50, — I gat. 0 ÷ 50% 36'50 ÷ 39'50, — I gat. A 0 ÷ 65% 34'50 ÷ 36'50, — II gat. 35 ÷ 50% bez notowań, — II gat. A 30 ÷ 65% 29'00 ÷ 30'50, — II gat. B 35 ÷ 65% bez notowań, — II gat. C 50 ÷ 50% bez notowań, — II gat. D 50 ÷ 65% 24'00 ÷ 25'00, — III gat. 65 ÷ 70% 16'00 ÷ 18'00, — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, — pastewna 13'50 ÷ 14'50, mąka żytnia: I gat. 0 ÷ 30% 24'25 ÷ 24'75 (23'75 ÷ 24'25), — I gat. 0 ÷ 55% 22'25 ÷ 22'75 (23'00 ÷ 23'50), — razowa 0 ÷ 95% 17'75 ÷ 18'25 (18'50 ÷ 19'00), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 11'50 ÷ 12'00 (12'00 ÷ 12'50), — średnie z przemiału standartowego 10'75 ÷ 11'25 (11'25 ÷ 11'75), — mialkie z przemiału standartowego 10'75 ÷ 11'25 (11'25 ÷ 11'75), otręby żytnie z przemiału standartowego 9'25 ÷ 9'75 (9'25 ÷ 10'25), otręby jęczmienne bez notowań.

Poznań. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 18'00 ÷ 18'50, żyto 12'75 ÷ 13'00 (13'00 ÷ 13'50), jęczmień 638/650 grl bez notowań, — 673/678 grl 16'00 ÷ 16'50 (bez notowań), — 700/720 grl bez notowań, — browarny bez notowań, — ozimy bez notowań, owies I standart bez notowań, — II standart bez notowań, mąka wraz z workiem: pszenna I gat. 0 ÷ 35% 38'00 ÷ 40'00, — I gat. 0 ÷ 50% 35'25 ÷ 37'75, — I gat. A 0 ÷ 65% 32'50 ÷ 35'00, — II gat. 35 ÷ 50% 31'25 ÷ 32'25, — II gat. 35 ÷ 65% 28'25 ÷ 30'75, — II gat. 50 ÷ 60% 26'75 ÷ 27'75, — II gat. A 50 ÷ 65% 25'75 ÷ 26'75, — II gat. 60 ÷ 65% 24'25 ÷ 25'25, — III gat. 65 ÷ 70% 20'25 ÷ 21'25, — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, — pastewna bez notowań, mąka żytnia: I gat. 0 ÷ 30% 23'25 ÷ 24'00 (24'50 ÷ 25'25), — I gat. A 0 ÷ 55% 21'75 ÷ 22'50 (23'00 ÷ 23'75), — razowa 0 ÷ 95% bez notowań, — II gat. 30 ÷ 65% bez notowań, — II gat. A 50 ÷ 55% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 11'25 ÷ 11'75 (11'50 ÷ 12'00), — średnie z przemiału standartowego 10'00 ÷ 10'75 (10'25 ÷ 10'75), otręby żytnie z przemiału standartowego 10'00 ÷ 11'00, otręby jęczmienne 11'50 ÷ 12'50.

BYDŁO I MIĘSO

— W lipcu 1939 r. sytuacja na krajowych rynkach bydła i mięsa kształtowała się pomyślnie. Lato jest na ogół okresem słabszej koniunktury dla rynków bydła i mięsa, ponieważ zaznacza się dość znaczny spadek konsumpcji, towar musi być przechowywany w chłodniach, a jakość jego jest średnia. Pomimo tego w b. r., jak już zaznaczyliśmy, sytuacja kształtowała się w lipcu korzystnie, czego dowodem jest utrzymanie się cen zarówno na bydło, jak i na trzodę chlewną na poziomie nie niższym niż w poprzednich miesiącach. Na poszczególnych rynkach krajowych występowały pewne różnice, wynikające z przyczyn lokalnych, ale na ogół można przyjąć, że dostarczany towar jest lepszy. Wprawdzie eksport żywca do Niemiec uległ dalszemu spadkowi, ale wywóz do Anglii stale się rozwija i powiększa, co ma tym większe znaczenie, że zamiast żywca wywozimy przetwory produkcji hodowlanej.

Na rynku w Warszawie spotykało się bydło z wypasu pastwiskowego, pochodzące głównie z woj. wschodnich. Są to przeważnie woły; krów dobrze opasanych prawie się nie spotyka; pochodzą one z opasu oborowego z woj. poznańskiego i sprzedawane są na ubój rytualny, przez co osiągają wyższe ceny. Dowozy cieląt były nieduże, ponieważ krów świeżo cielnych jest obecnie bardzo mało, cielęta pochodzą głównie z większych gospodarstw rolnych i były mało mięsiste. W I połowie lipca na skutek małego popytu na cielęta ceny uległy znacznemu spadkowi (przyczyniał się tu również większy zbył drobiu), w końcu jednak miesiąca sprawozdawczego ceny cieląt zaczęły zwiększać na skutek bardzo małej podaży. Podaż owiec w ciągu miesiąca sprawozdawczego była nieduża, jakość owiec była bardzo średnia. W Poznaniu na rynku bydła ujawniły się w lipcu b. r. duże fluktuacje cen; pomimo znacznych dowozów oraz ograniczenia wywozu do Niemiec dostarczony towar znajdował zawsze chętnych nabywców. We Lwowie ceny bydła i mięsa były w lipcu b. r. dosyć mocne i tylko w końcu miesiąca na skutek dużych dowozów, znacznie przewyższających zapotrzebowanie, nastąpiła zmiana cen. Ceny trzody chlewniej kształtowały się w początkach miesiąca słabo, dostawy były jeszcze stosunkowo duże, głównie świń słoninowych, na które nie było dostatecznego popytu. Ale już w II połowie lipca sytuacja uległa polepszeniu, ponieważ dawał się odczuć pewien brak świń dobrze opasanych, przy jednoczesnych większych zakupach świń na szynki eksportowe oraz sztuk słoninowych na słoninę dla wojska. Na skutek wyżej wymienionych powodów ceny na świnie nieco wzrosły. W Łodzi w początkach miesiąca panowała świetna koniunktura na świnie, podaż była nie wystarczająca, także ceny były wysokie. Następnie, po pewnym osłabieniu się ceny ustabilizowały się na stosunkowo jednak wysokim poziomie.

Warszawa. — Urzędowe notowania cen z końca lipca — w zł za 100 kg żywej wagi loco targowica: woły I kl. dobrze opasane: a) mięsne 82÷92, b) inne 76÷81·50, II kl. średnio opasane: a) mięsne 71÷74, b) inne 61÷66, mało opasane: a) mięsne 52÷57·50; krowy I kl. dobrze opasane: a) mięsne 82÷94, b) inne 75÷81, II kl. średnio opasane: a) mięsne 70÷74, b) inne 62÷69, II kl. mało opasane: a) mięsne 53÷56·50, b) inne 45÷52; byczki średnio opasane 55÷57; buhaje I kl. dobrze opasane: a) mięsne 81÷94, b) 68÷79, II kl. średnio opasane: a) mięsne 62÷69, b) 57; cielęta ex. ra powyżej 60 kg 88÷95, I kl. pełnomięsiste powyżej 40 kg 70÷85, II kl. małowięsiste powyżej 30 kg 60÷70; owce pełnomięsiste młode i maciory 60; świnie słoninowe powyżej 180 kg 124÷125, powyżej 150 kg 117÷122, poniżej 150 kg 112÷115, mięsne powyżej 110 kg 106÷111, 80÷110 kg 100÷105; bydło wychudzone 38. Na bydło tendencja utrzymana, nastroj ożywiony, obroty średnie, na trzodę nastroj ożywiony, obroty średnie, tendencja utrzymana.

Poznań. — Urzędowe notowania bydła i mięsa z końca miesiąca — w zł za 100 kg żywej wagi loco targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi: woły pełnomięsiste wytuczone nieopręgane 66÷76, mięsiste tuczone do lat trzech 56÷62, starsze 46÷52, miernie odżywione 40÷46; buhaje wytuczone pełnomięsiste 64÷74, tuczone mięsiste 54÷62, nietuczone dobrze odżywione 46÷52, miernie odżywione 40÷46; krowy wytuczone pełnomięsiste 66÷78, tuczone mięsiste 52÷62, nietuczone dobrze odżywione 42÷46, miernie odżywione 24÷34; młodzież dobrze odżywiona 40÷46, miernie odżywiona 36÷40; cielęta najprzedniejsze tuczone 80÷68, tuczone 72÷78, dobrze odżywione 64÷70, miernie odżywione 54÷60; owce I gat. 68÷76, II gat. 60÷64; świnie pełnomięsiste 120÷150 kg żywej wagi 126÷130, pełnomięsiste 100÷120 kg żywej wagi 122÷124, pełnomięsiste 80÷100 kg żywej wagi 116÷120, mięsiste świnie ponad 80 kg 100÷114, maciory i późne kastraty 100÷122. Przebieg targu ożywiony.

MASŁO

— Na krajowych rynkach masła panowała w lipcu 1939 r. tendencja utrzymana. Na skutek zmniejszania się mleczności krów w tym okresie oraz większego zużycia mleka produkcja masła uległa

nieznacznemu zmniejszeniu. Ceny masła na wszystkich krajowych rynkach zwykływały w ciągu okresu sprawozdawczego o gr 10 na 1 kg.

Warszawa. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Komisji Notowań Cen Nabiału m. st. Warszawy — w zł za 1 kg w hurcie: masło ze śmietanki pasteryzowanej w beczkach i blokach 3·00, wyborowe I gat. w beczkach i skrzyniach 2·90, wyborowe w drobnym opakowaniu firmowym 3·00, mleczarskie deserowe II gat. 2·70, mleczarskie solone 2·60, oseekowe 2·30.

Poznań. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Zw. Gosp. Spółdz. Mlecz. — w zł za 1 kg w hurcie loco stacja nadawcza: eksportowe standaryzowane 3·20, krajowe I gat. 3·05, II gat. 2·95, III gat. 2·85.

Lwów. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Małop. Zw. Mleczar. — w zł za 1 kg w hurcie: deserowe 3·00.

Sosnowiec. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Małop. Zw. Mlecz., Oddział Śląsko-Dąbrowski — w zł za 1 kg w hurcie: wyborowe I gat. 3·10, stołowe II gat. 2·90, kuchenne III gat. 2·70. Tendencja mocna.

JAJA

— W lipcu 1939 r. panowała na rynkach krajowych tendencja utrzymana. Ceny jaj w ciągu okresu omawianego nie uległy zmianom. W I połowie miesiąca na niektórych rynkach południowych Polski wskutek dużych dowozów i mniejszej konsumpcji tendencja była słaba. W końcu lipca na skutek chłodniejszej pogody i mniejszej produkcji jaj świeżych sytuacja uległa polepszeniu.

Warszawa. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Komisji Notowań Cen Nabiału m. st. Warszawy — w zł za 1 kg w hurcie: świeże I gat. 1·30, II gat. 1·20, III gat. 1·10.

Poznań. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Zw. Gospod. Spół. Mlecz. — w zł za 1 kg w hurcie: gwarantowane 1·15, oryginalne 1·05.

Łódź. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Zw. Spół. Mlecz. i Jaj. — w zł za 1 kg w hurcie: świeże wyborowe 1·15, świeże 1·10.

Lwów. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Małop. Zw. Mlecz. — w zł za 1 kg w hurcie: świeże 1·10.

Sosnowiec. — Urzędowe notowania z końca miesiąca wg Małop. Zw. Mlecz., Oddział Śląsko-Dąbrowski — w zł za 1 kg w hurcie: świeże I gat. 1·20, świeże nieprzebite 1·10. Tendencja mocniejsza.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 7 do 11 sierpnia 1939 r.

Kształtowanie się rynku akcyjnego giełdy warszawskiej nie odbiegało w okresie sprawozdawczym od okresu poprzedzającego, tzn. obroty kształtowały się nadal na niskim poziomie, a notowania — systematycznie w ciągu całego okresu — wykazywały tendencję zniżkową. Odnotowane przez poszczególne akcje straty (w zł) przedstawiają się następująco: Banku Polskiego 1·00, Warsz. Tow. Fabryk Cukru 0·25, Warsz. Tow. Kopalń Węgla 1·00, Ostrowca (ser. B) 1·00 oraz Starachowic 1·50; jedynie akcje Hiberbuscha i Schielego wykazały ruch zwykły, zamykając okres sprawozdawczy zyskiem w wysokości zł 6·50.

Jeśli chodzi o giełdy prowincjonalne — to minimalny wzrost zainteresowania się papierami akcyjnymi ujawnił się jedynie na giełdzie poznańskiej; na pozostałych zaś panowała w dalszym ciągu martwota.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs
				w zł za akcję
Bank Pol. ki	zł 100	103·00	102·00	102·00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	35 00	35·00	35·00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	31·00	30 00	30·00
Lilpop	zł 100	79·50	79·00	79·00
Norblin	zł 100	91·00	91 00	91·00
Ostrowiec ser. B	zł 100	78·50	78·50	78·50
Starachowice	zł 100	45·75	44·50	44·50
Tow. Zakładów Żyrardowskich	zł 100	46·00	45·00	45·00
Haberbusch i Schiele	zł 100	58·00	57·00	57·00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł (w nawiasach — notowania z okresu poprzedzającego): Bank Polski 102'50 (105'50).

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł: (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu poprzedzającego): Bank Polski 104'00 — 101'00 (106'50), H. Cegielski 52'00—51'00 (52'00), Lubań-Wronki 29'00 (29'00).

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

PRACA PORTÓW POLSKICH W CZERWCU I W I PÓŁROCZU 1939 R.—Zamorskie obroty portowe Gdyni i Gdańska przedstawiają się—według danych obu zarządów portowych—w czerwcu i—porównawczo—w maju b. r. oraz w czerwcu 2 lat poprzedzających w sposób następujący (w tonach):

		Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m				
Maj	1939	924 753	698 097	1 622 850
Czerwiec	„	960 594	727 221	1 687 815
„	1938	699 220	637 036	1 336 256
„	1937	813 010	693 576	1 506 586
W y w ó z				
Maj	1939	771 470	609 823	1 381 293
Czerwiec	„	789 244	619 865	1 409 109
„	1938	579 830	469 011	1 048 841
„	1937	635 070	515 053	1 150 123
P r z y w ó z				
Maj	1939	153 283	88 274	241 557
Czerwiec	„	171 350	107 356	278 706
„	1938	119 390	168 025	287 415
„	1937	177 940	178 523	356 463

Obroty zamorskie w czerwcu b. r. wykazują dość znaczny wzrost w obu portach—zarówno w porównaniu z majem b. r., jak i z czerwcem 2 lat ubiegłych. Obroty portu gdyńskiego stanowią nowy rekord w jego dotychczasowej pracy, również port gdański od czasów swej najlepszej koniunktury (1928÷31) osiągnął znowu jedną z najwyższych kwot miesięcznego przeładunku. Wzrost w stosunku do czerwca ub. r. spowodowało, w pierwszym rzędzie, zwiększenie się w obu portach eksportu węgla, drzewa i zboża, ponadto w Gdyni wpłynął na to również jeszcze wzrost importu rud i fosforytów. Zmniejszenie się przywozu rud w Gdańsku zostało zrekomensowane z nadwyżką wspomnianym wyżej wzrostem eksportu.

W porównaniu z majem b. r. wzrost obrotów w Gdyni nastąpił wskutek zwiększenia eksportu cementu, cukru i zboża oraz importu rud i fosforytów, w Gdańsku—wskutek większego przeładunku węgla, drzewa i rud.

Suma obrotów zamorskich obu portów p. o. c. w I półroczu ostatnich 3 lat przedstawia się, jak następuje (w tonach):

		Gdynia	Gdańsk	Razem
O b r o t y o g ó ł e m				
1939	4 989 313	4 034 099	9 023 412
1938	4 382 860	3 460 384	7 843 244
1937	4 342 876	3 400 341	7 743 217
W y w ó z				
1939	4 195 595	3 439 998	7 636 593
1938	3 608 744	2 618 883	6 227 627
1937	3 461 905	2 805 595	6 267 500
P r z y w ó z				
1939	792 718	594 101	1 386 819
1938	774 116	841 501	1 615 617
1937	880 971	594 746	1 475 717

Łączne obroty portów p. o. c. wzrosły w I półroczu 1939 r. w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. o 15%, obroty Gdyni—o 13,8%, obroty Gdańska—o 16,6%. Wzrost spowodowało przede wszystkim zwiększenie się wywozu w obu portach; przywóz bowiem w Gdyni wzrósł tylko nieznacznie, a w Gdańsku wykazuje nawet pewien spadek.

Przeładunek ważniejszych artykułów w obu portach kształtował się w I półroczu 2 ostatnich lat następująco (w tonach):

	Gdynia		Gdańsk	
	1939	1938	1939	1938
Węgiel	3 443 108	3 067 036	2 227 098	1 820 817
Koks	107 327	45 119	76 867	97 952
Drzewo	195 910	186 643	423 494	424 999
Zboże	54 136	14 405	390 229	113 466
Mąka	163	1 280	19 543	8 969
Strączkowe	1 675	230	28 553	13 856
Makuchy	8 529	11 558	13 050	12 930
Melasa	5 840	1 100	15 250	26 421
Siarczan amonu	5	12 090	45 820	8 434
Zelazo handlowe	74 639	44 936	—	—
Metale	—	—	39 347	61 330
Rudy i piryty	168 386	70 142	369 932	621 088
Złom	195 211	271 556	—	773
Fosforyty	53 834	76 914	21 052	27 505
Zużle Thomasa	20 619	25 648	2 000	1 625
Węgiel	520	714	58 300	35 862
Siedzie	11 716	11 437	6 363	8 316
Owoce	39 675	33 741	225	274

W omawianym czasokresie większość ważniejszych pozycji wywozowych Gdyni wykazuje wzrost—z wyjątkiem jedynie makuchów i siarczanu amonu. W przywozie natomiast—z wyjątkiem rud i owoców—prawie we wszystkich pozycjach zmniejszył się przeładunek wzgl. utrzymał się na poziomie zeszlrocznym. Z ważniejszych artykułów przeładunkowych Gdańska wzrost przeładunku wykazują: węgiel, zboże, mąka, strączkowe, makuchy i siarczan amonu; przeładunek drzewa osiągnął poziom z I półrocza 1938 r., inne artykuły wykazują większy lub mniejszy spadek.

Dzieląc przeładowane w portach towary na masowe i niemasowe, przy czym do masowych zaliczamy: węgiel, drzewo, zboże, koks—w wywozie, oraz rudy, piryty, złom, fosforyty, zużle Thomasa i węgiel—w przywozie, otrzymamy następujący obraz rozwoju przeładunku w I półroczu lat 1937÷39:

		Gdynia		Gdańsk				
		Masowe	Niemasowe	Masowe	Niemasowe			
		ton	%	ton	%			
O b r o t y o g ó ł e m								
1939	4 239 051	85.0	750 252	15.0	3 568 972	88.5	465 127	11.5
1938	3 758 177	85.7	624 683	14.3	3 145 087	90.9	315 297	9.1
1937	3 647 985	84.0	694 891	16.0	3 015 605	88.7	384 736	11.3
W y w ó z								
1939	3 800 481	90.6	396 104	9.4	3 117 688	90.6	322 310	9.4
1938	3 313 203	91.8	295 541	8.2	2 457 234	93.8	161 649	6.2
1937	3 112 777	89.9	349 128	10.1	2 547 135	90.8	258 460	9.2
P r z y w ó z								
1939	438 570	55.3	354 148	44.7	451 284	76.0	142 817	24.0
1938	444 974	57.5	329 142	42.5	687 853	81.7	153 648	18.3
1937	535 208	60.8	345 763	39.2	468 470	78.8	126 276	21.2

Analizując powyższe zestawienie widzimy, że w obu portach przeładunek towarów niemasowych—po chwilowym spadku w I półroczu 1938 r.—obecnie znowu się zwiększył, przewyższając w liczbach absolutnych obroty z I półr. 1937 r. Pod względem procentowym udział towarów niemasowych w ogólnym przeładunku portów wzrósł w porównaniu z I półroczem 1938 r., zwłaszcza w Gdańsku.

Udział tej części handlu zagranicznego Polski, która przechodzi przez granicę morską, w ogólnych obrotach handlowych Polski przedstawia się w I półroczu ostatnich 3 lat pod względem wagi i wartości—wg danych Gł. Urz. Stat.—a więc bez tranzytu—w sposób następujący:

	Ogółem handel zagran.		Gdynia		Gdańsk	
	tys. ton	tys. ton %	tys. ton	tys. ton %	tys. ton	tys. ton %
Waga obrotów						
O b r o t y o g ó ł e m						
1939	11 715	8 266 70·6	4 729 40·4		3 537 30·2	
1938	8 738	7 004 80·2	4 191 48·0		2 813 32·2	
1937	8 965	7 091 79·0	4 136 46·1		2 955 32·9	
W y w ó z						
1939	9 821	7 197 73·3	4 053 41·3		3 144 32·0	
1938	7 071	5 928 83·8	3 523 49·8		2 405 34·0	
1937	7 262	5 996 82·5	3 398 46·8		2 599 35·7	
P r z y w ó z						
1939	1 894	1 070 56·5	676 35·7		393 20·8	
1938	1 667	1 076 64·6	669 40·2		407 24·4	
1937	1 703	1 094 64·2	738 43·3		356 20·9	
Wartość obrotów						
O b r o t y o g ó ł e m						
1939	1 317 219	851 571 64·7	639 874 48·6		211 697 16·1	
1938	1 219 156	780 095 64·0	600 916 49·3		179 179 14·7	
1937	1 176 789	790 326 67·2	585 435 49·8		204 891 17·4	
W y w ó z						
1939	672 439	449 808 66·9	277 743 41·3		172 065 25·6	
1938	556 047	365 434 65·7	234 887 42·2		130 547 23·5	
1937	582 171	388 503 66·7	229 006 39·3		159 497 27·4	
P r z y w ó z						
1939	644 780	401 763 62·4	362 131 56·2		39 632 6·2	
1938	663 109	414 661 62·5	366 029 55·2		48 632 7·3	
1937	594 618	401 823 67·3	356 429 59·9		45 394 7·6	

Jak z powyższego wynika, mimo wzrostu liczb absolutnych—procentowy udział portów w ogólnym handlu zagranicznym Polski pod względem wagi spadł z 80·2% w I półroczu 1938 r. do 70·6% w I półroczu 1939 r., choć pod względem wartości wzrósł z 64% do 64·7%. Spadek ilościowego udziału portów w handlu zagranicznym Polski należy tłumaczyć ożywioną bezpośrednią wymianą handlową z Niemcami oraz Czechami i Morawami, dokąd transporty kierują się, oczywiście, przez granicę lądową.

L. R.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Sytuacja na światowym rynku frachtowym nie jest jednolita i w całości nadal raczej niekorzystna dla armatorów.

Eksport zboża z La Platy nie wykazuje oczekiwanego ożywienia czego dowodem jest okoliczność, że dotychczas nie zostało sprzedane szereg partij, płynących do Europy—pomimo, iż ceny zdradzają tendencję zwykłą, wobec niepomysłnych wiadomości o wynikach zbiorów w Ameryce Północnej wraz z Kanadą oraz w Europie. Na podstawie tych ostatnich przesłanek przewiduje się, że międzynarodowe obroty zbożem ożywią się w ostatnim kwartale b. r. Tymczasem jednak obroty te są małe, szczególnie nieznaczny jest eksport z Argentyny, wobec czego zapotrzebowanie na tonaż w tym ośrodku jest bardzo małe, a pojedyncze transakcje są zawierane podobno po stawkach poniżej minimalnych.

W innych ośrodkach sytuacja jest pomyślniejsza. Istnieje na ogół zapotrzebowanie statków pod ładunki zboża, drzewa, rudy itp., głównie na rachunek Anglii. Zapotrzebowanie to ogniskuje się przeważnie w portach Ameryki Północnej i w Kanadzie. Obok pewnych ilości zboża na bliskie terminy—utrzymuje się tam dobre zapotrzebowanie ze strony załadowców złomu zarówno na rachunek Anglii jak i Japonii. Stawki frachtowe na ten ładunek wykazują w relacji do Anglii tendencję zwykłą—z sh 18/- do sh 20/-, a nawet w niektórych wypadkach—przy 2 portach wyładowania—i sh 21/-.

Daleki Wschód i Australia nie wykazują istotniejszych zmian, pomimo nieco lepszego zapotrzebowania na tonaż pod nasioną oleiste. Załadowcy bobu i ryżu nie ujawniają zainteresowania tonażem, kontraktując zaledwie pojedyncze statki, i to przeważnie na późniejsze terminy. Nieco lepsze zapotrzebowanie istnieje w Australii, głównie pod ładunki pszenicy do Anglii.

Porty morza Śródziemnego i Czarnego absorbują w dalszym ciągu pewne ilości statków pod transporty rudy i fosfatu, natomiast inne ładunki należą do rzadkości.

W portach morza Północnego utrzymuje się nadal tendencja mocna przy ograniczonej podaży statków na bliskie podróże.

Bałtyk nie wykazuje żadnych zmian. Stopniowo postępuje tu proces odprężenia w zakresie podaży tonażu—wobec mniejszego zapotrzebowania ze strony załadowców niemieckich oraz ze strony eksporterów drzewa ze Szwecji i Finlandii.

Niemiecka „Hans.” z dn. 12 b. m. podaje następujące stawki orientacyjne na tarcicę z Gdyni/Gdańska przy statkach o wielkości 600÷900 stds : do Londynu sh 35/-÷37/- za standard, do Szkocji sh 32/6÷35/-, do Bristolu i Liverpoolu sh 47/6÷50/-, do Amsterdamu sh 34/-÷36/-, do Antwerpii sh 36/-÷37/6. Na uwagę zasługuje, że notowania te są przeciętnie o sh 1÷2 wyższe aniżeli odnośne notowania na tarcicę z południowych portów Finlandii, co jest spowodowane sytuacją polityczną, bowiem w normalnych warunkach stawki na tarcicę z portów polskich były niższe.

Węgiel notowano orientacyjnie (w sh za tonę) do portów Danii 5/-÷5/6, do portów Południowej Szwecji 5/6÷6, do Rouen 7/-÷7/6, do Bordeaux 8/-÷8/6, do Piraeus 10/6, do Aleksandrii 10/9, do Chelka 11/3.

STAN TONAŻU ŚWIATOWEGO — p. str. 1219.

POCZTA I TELEGRAF

OBRÓT PRZEKAZÓW POCZTOWYCH I TELEGRAFICZNYCH W MAJU 1939 R.—W obrocie krajowym wpłacono w maju przekazów pocztowych 1 931 593 szt. i przekazów telegraficznych 21 043 szt. na kwotę zł 160 865 315, wypłacono zaś przekazów pocztowych 1 917 020 szt. i przekazów telegraficznych 21 013 szt. na kwotę zł 159 634 061. W obrocie zagranicznym wpłacono przekazów pocztowych 334 szt. na kwotę zł 22 557, wypłacono zaś przekazów pocztowych 46 712 szt. i telegraficznych 38 szt. na kwotę zł 2 114 543.

Poważniejszy obrót przekazów pocztowych i telegraficznych mieliśmy z następującymi państwami:

K r a j	Wpłacone przekazy:		Wypłacone przekazy:	
	pocz-telegra- towe liczne	na kwotę	pocz-telegra- towe liczne	na kwotę
	liczba	zł	liczba	zł
Argentyna	10	—	84	—
Belgia	34	—	1 143	4

Dania	3	—	736	68	2	3 160
Estonia	11	—	508	457	—	12 607
Francja	68	—	1 326	10 073	17	367 113
Holandia	9	—	601	280	5	8 730
Kanada	5	—	468	2 219	—	119 948
Litwa	26	—	1 182	935	—	12 086
Luksemburg	2	—	52	63	1	1 766
Niemcy	32	—	300	9 342	1	358 412
Rumunia	13	—	405	55	—	2 390
Stany Zjedn.	33	—	7 816	19 959	—	1 123 905
Szwecja	1	—	18	70	2	3 198
W. Brytania	27	—	732	535	—	28 078
W. M. Gdańsk	5	—	60	1 344	4	30 476

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

DEKRETY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Rejestrowy zastaw rolniczy — dekret z dn. 8/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 72, poz. 482).

Zamiana niektórych należności b. pruskich władz i instytucji agrarno-finansowych na pożyczki F. O. R. R. — dekret z dn. 8/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 72, poz. 483).

Rozrachunek pomiędzy Skarbem Państwa a gminą m. st. Warszawy — dekret z dn. 8/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 72, poz. 485).

Kredyt angielski na zakup towarów na cele obrony Państwa — dekret z dn. 8/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 73, poz. 490).

Poręka Skarbu Państwa za kredyty, przyznawane w związku z przysposobieniem gospodarczym do obrony Państwa — dekret z dn. 14/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 74, poz. 497).

Obowiązek parcelacyjny w pasie granicznym — dekret z dn. 14/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 74, poz. 498).

ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień porozumienia z Finlandią o cleniu serów — rozp. z dn. 8/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 73, poz. 491).

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień porozumienia z Iranem o cleniu dywanów — rozp. z dn. 8/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 73, poz. 492).

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA:

Zwalnianie od należności celnych połowów morskich i przetworów z nich — rozp. Ministra Skarbu z dn. 1/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 74, poz. 501).

OBWIESZCZENIE MINISTRA:

Jednolity tekst rozporządzenia o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa — obw. Ministra Spraw Wojsk. z dn. 2/VIII 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 74, poz. 502).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

29 sierpnia:

— „Śląsko-Szwajcarska Spółka Drzewna”, S. A. — o g. 14 w kanc. Not. Siennickiego w W-wie, Kapucyńska 6.

31 sierpnia:

— Cukrownia „Strzyżów”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki w W-wie, Królewska 8 m. 7.

— „Bank Zachodni”, S. A. — o g. 16 w lok. B-ku w W-wie, Fredry 6.

7 września:

— Starzycka Fabr. Wyr. Śuk. „Z. Bornstein”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Tomaszowie Maz.

9 września:

— Fabr. Porcelany i Wyr. Ceram. „Ćmielów”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Krakowie, Basztowa 17.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PIENIĄDZ I KREDYT

KREDYT ANGIELSKI NA ZAKUP TOWARÓW NA CELE OBRONY PAŃSTWA

W „Dzienniku Ustaw R. P.” Nr 73, poz. 490 opublikowany został dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 8/VIII b. r. o upoważnieniu Ministra Skarbu do zaciągnięcia kredytu zagranicznego na cele obrony Państwa.

Według art. 1 dekretu Minister Skarbu jest upoważniony do zaciągnięcia gwarantowanego przez Rząd brytyjski kredytu do wysokości £ 8 163 tys. na zakup towarów w Zjednoczonym Królestwie na cele obrony Państwa. Według art. 2 Minister Skarbu ustala warunki zaciągnięcia kredytu, a w szczególności terminy i sposób spłaty, przy czym oprocentowanie nie może przewyższać 5% w stosunku rocznym. Według art. 3 Minister Skarbu jest upoważniony do wypuszczania obligacji i wystawiania innych zobowiązań Skarbu Państwa w związku z zaciągnięciem omawianego kredytu. Jak postanawia art. 4, obligacje te i zobowiązania oraz przychód z nich będą wolne od wszelkich podatków i opłat.

Dekret wszedł w życie z dniem ogłoszenia, tj. z dniem 16/VIII 1939 r.

Jak się dowiadujemy, powyższa polsko-angielska transakcja pożyczkowo-towarowa, dla której podstawę stwarza omówiony wyżej dekret Prezydenta Rzplitej, znajduje się już w stadium realizacji.

NOWELIZACJA USTAWY O REJESTROWYM ZASTAWIE ROLNICZYM — p. str. 1200.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 7 do 11 sierpnia 1939 r.

Rynek dewiz w okresie sprawozdawczym kształtował się pod znakiem kolejnego osłabienia nastroju; większość dewiz zniżkowała, a te, które tydzień zamknęły zyskiem — były stosunkowo nieliczne, a ich zwyczajnie — drobne. W obrotach najpoważniejszy udział wzięły funty szterlingi i dolary; podaż wszystkich dewiz była dostateczna dla pokrycia występującego zapotrzebowania. Salda tygodniowe (w zł na 100 jednostkach walutowych; ze znakiem plus — zwyczajka, ze znakiem minus — zniżka notowań) kształtowały się następująco: franki szwajcarskie +0.10, belgi -0.05, floreny holenderskie +1.05, korony szwedzkie -0.15, korony duńskie -0.05 i korony norweskie +0.10, poza tym dolary gotówkowe obniżyły się o zł 0.00¹/₈ na \$ 1, dolary telegraficzne — o zł 0.00¹/₄ na \$ 1 oraz funty szterlingi — o zł 0.03 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5.32 ¹ / ₈	5.31 ⁷ / ₈	5.31 ⁷ / ₈
„ „ „ telegr.	\$ 1	5.32 ³ / ₈	5.32 ¹ / ₈	5.32 ¹ / ₈
Funty szterlingi . .	£ 1	29.93	24.90	24.90
Franki francuskie .	100 fr.	14.12	14.10	14.12
Franki szwajcarskie .	100 fr.	120.30	120.10	120.25
Belgi	100 blg.	90.55	90.45	90.45
Marki niemieckie .	100 RM	—	—	—
Korony czesko-słow.	100 K	—	—	—
Liry włoskie	100 lir.	—	—	—
Floreny holenderskie	100 fl.	284.75	283.45	284.75
Guldery gdańskie .	100 guld.	100.00	100.00	100.00

Korony szwedzkie	100 kor.	128'55	128'35	128'35
Korony duńskie	100 kor.	111'35	111'25	111'30
Korony norweskie	100 kor.			125'30

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych tendencja była niejednolita: dla premiówek—słabsza, dla pozostałych papierów—utrzymana. Jeśli chodzi o papiery premiove—to stosunkowo najwięcej obracano seriami 3% Poż. Inwestycyjnej, przy czym serie I emisji tej pożyczki obniżyły się o zł 4-50, a II emisji—o zł 5-50; sztuki obu emisji tej pożyczki straciły po zł 4-00. Druga z premiówek—4% Poż. Dolarowa—była w obiegu stosunkowo rzadko; transakcje zawierano tym papierem po kursie utrzymanym. W grupie pozostałych papierów—różnicę kursu, mianowicie stratę o 0-50% nom., odnotowała jedynie 5% Poż. Konwersyjna.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych utrzymywał się w dalszym ciągu słaby nastrój, powodując dalszą zniżkę notowań. Przy obrotach utrzymanych—straty tygodniowe (w %^o-ach nominalu) przedstawiają się następująco: 5½% L. Z. Tow. Kred. Przemysłu Polskiego—0-13, 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie—3-00, 5%-owe listy zastawne Tow. Kred. m. Warszawy: zwykle z 1925 r.—0-50 oraz skonwertowane z 1933 r.—0-25, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.—0-25, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.—0-75 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.—0-50; jedynie 4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. (w zł w zł.) odnotowały zysk w wysokości 0-25% nom.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
w zł za sztukę				
3% Pożyczka Premiova Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	74'00	71'00	71'00
„ „ serie	„ „ „ „	77'00	74'75	74'75
II emisja sztuki	„ „ „ „	73'50	70'00	70'00
„ „ serie	„ „ „ „	74'00	73'50	73'50
4% Pożyczka Premiova Dolarowa	\$ ¹⁾	39'00	38'50	38'75
w % nominalu				
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	61'25	61'25	61'25
		-60'75 ^{a)}	-60'50 ^{a)}	-60'50 ^{a)}
		-60'75 ^{a)}	-60'50 ^{a)}	-60'50 ^{a)}
4½% „ Wewnętrzna	zł	60'75	60'50	60'50
5% „ Konwersyjna	zł	65'00	64'50	64'50
5% „ Konwers. Kol.	zł			61'00
		-59'00 ^{a)}	-59'00 ^{a)}	-59'00 ^{a)}
Listy zastawne i obligacje banków				
5½% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
5½% „ „ „ „	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5½% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
5½% „ „ „ „	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5½% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
5½% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5½% „ „ „ „	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
6% Obl. B. Gosp. Kraj.	zł	97'00	97'00	97'00
5% Obl. Pol. B-ku Komun.	zł			71'00
Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych				
5½% L. Z. Tow. Kred. Przem. Polskiego ⁴⁾	£	81'00	81'00	81'00
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie	zł	56'25	53'13	53'50
				-53'13
				-53'50
4½% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt.	zł w zł.			52'50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1925 r.	zł	65'00	64'50	64'50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	61'75	60'00	61'75
		-62'75 ^{a)}	-62'00 ^{a)}	-61'00
				-61'50
				-62'00 ^{a)}
				-62'50 ^{a)}
				-62'00 ^{a)}

5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	57'75	57'00	57'75
5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1938 r.	zł			55'00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	56'75	55'00	55'00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.	zł			53'75
5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł	54'50	54'00	54'50

Obligacje miast

8% Poż. Szkolna m. Warszawy	zł w zł.			76'00
-----------------------------	----------	--	--	-------

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum — minimum — ultimo; w nawiasach — obroty)

	24 ÷ 29/VII	31/VII ÷ 5/VIII	7 ÷ 12/VIII
New York			
6% dolarowa 1920	40—40—40 (—)	41—40 ^{1/8} —40 ^{1/8} (—)	41 ^{1/8} —40 ^{1/8} — —40 ^{1/8} (—)
4½% dolarowa skonw. 1920	—	—	—
5% Dillon 1925	44½—43 ^{7/8} —43 ^{7/8} (—)	44—43 ^{7/8} —43 ^{7/8} (—)	44 ^{3/8} —43 ^{3/8} — 43 ^{3/8} (—)
4½% dolarowa skonw. 1925	—	—	—
7% stabiliz. 1927	45—45—45 (—)	45—45—45 (—)	45—44 ^{3/4} —44 ^{3/4} (—)
4½% stabiliz. skonw. 1927	—	—	—
7% Warszawy 1928	28—28—28 (—)	28—27 ^{1/8} —28 (—)	28—27 ^{1/8} —28 (—)
4½% Warszawy skonw. 1928	—	—	—
7% Śląska 1928	28—28—28 (—)	—	—
4½% Śląska skonw. 1928	bez obrotów	—	—
London			
4½% stabiliz. 1927	48'71—48'21— —48'71	49'12—48'12— —49'12	49'54—47'54— —48'54
Zurych			
4½% stabiliz. 1927	—	—	—
Paryż ²⁾			
7% stabiliz. 1927	27'24—27'18	27'47—27'47	26'52—25'66
4½% stabiliz. skonw. 1927	27'01—26'01	26'24—26'24	25'74—24'64
Mediolan			
7% włoska 1924	79'70—79'50— —79'70 (500)	79'44—78'14— —78'14 (375)	giełda nieczynna

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 10 SIERP-NIA 1939 R.—Rezerwy walutowe Banku Polskiego, prze-ważnie wykazujące spadek—wobec normalnej lekkiej przewagi odpływu walut i dewiz nad ich dopływem do Banku—w I dekadzie sierpnia zmniejszyły się minimalnie, bo tylko o zł 0-06 miln., schodząc do poziomu nieco niższego niż przed miesiącem, tj. na ultimo I dekady lipca b. r., ale jednocześnie nieznacznie wyższego niż przed rokiem, tj. na ultimo I dekady sierpnia ub. r. (zł 11-2 miln. wobec zł 12-5 miln. i zł 11-0 miln.).

1) \$ 5 = zł 44'57.

2) Dotyczy odcinków po 100.

3) Dotyczy drobnych odcinków.

4) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

1) Kursy — w %^o-ach nominalu; obroty — w jednostkach wa-lutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

2) Notowania w stosunku do parytetu pożyczki w guldenach.

Rezerwy złota, zasilane drobnym skupem złota, dokonywanym przez oddziały Banku, wykazują w ostatnich dekadach wzrost bardzo niewielki. W I dekadzie sierpnia rezerwy złota zwiększyły się o zł 77 tys. (w I dekadzie lipca o zł 85 tys.). Rezerwy złota osiągnęły obecnie bardzo poważną kwotę zł 444.1 miln., która w stosunku do stanu przed miesiącem (dn. 10/VII b. r. zł 443.9 miln.) wykazuje wzrost o zł 0.2 miln., lecz w stosunku do stanu przed rokiem (dn. 10/VIII ub. r. zł 447.5 miln.)—spadek o zł 3.4 miln. (tylko o 0.8%).

Związek rezerw złota z obiegiem i natychmiast płatnymi zobowiązaniami Banku nie wyraża się obecnie jak dawniej w bezpośrednim procentowym pokryciu złotem sumy obiegu i zobowiązań (po odliczeniu tylko od tych ostatnich zł 100 miln., które dawny statut uważał za pewne nigdy nieprzekraczalne w dół minimum tych zobowiązań), ale (wg przepisów zmienionego statutu) w ustaleniu stosunku rezerw złota do tej kwoty, o którą suma obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań Banku przewyższa kontyngent tzw. emisji fiducyjnej, która może wahać się w granicach zł 800 ÷ 1 200 miln., a ostatnio—w końcu lipca b. r.—ustalona została na zł 1 miln.; rezerwy złota w stosunku do tej części obiegu i zobowiązań stanowiąc muszą co najmniej 40%. Otóż, w końcu I dekady sierpnia powyższy stosunek wyniósł 43.4%, gdy na ultimo lipca—42.9% i na ultimo I dekady lipca (przy emisji fiducyjnej zł 900 miln.)—40.9%.

Ustosunkowanie się rezerw złota do obiegu i zobowiązań uległo jak zwykle na początku miesiąca poprawie, i to nie tylko od strony rezerw złota, które nieznacznie wzrosły, ale głównie od strony sumy obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, która obniżyła się w ciągu I dekady sierpnia z zł 2 034.7 miln. do zł 2 023.9 miln. Spadek sumy obiegu i zobowiązań w początkowej dekadzie sierpnia nie dotyczył—wbrew normalnej tendencji—obiegu biletów bankowych, który podniósł się z zł 1 883.0 miln. do zł 1 898.8 miln., natomiast obniżył się drugi składnik tej sumy—natychmiast płatne zobowiązania—mianowicie z zł 151.7 miln. do zł 125.1 miln.

Spadek zobowiązań w I dekadzie sierpnia (dwukrotnie większy niż na ultimo lipca) nie dotknął pozycji tzw. innych (poza lokatami żyrowymi) zobowiązań, której saldo—przeciwnie—dość poważnie wzrosło: z zł 39.9 miln. do zł 44.3 miln. Cały więc spadek skoncentrował się na lokatach żyrowych, które skurczyły się z zł 111.7 miln. do zł 80.9 miln., przy czym zaznaczyć należy, że na ultimo I dekady lipca były one dość znacznie wyższe, wynosząc zł 102.2 miln.

Spośród lokat żyrowych w I dekadzie sierpnia obniżyły się gwałtownie lokaty kas państwowych, poza tym niemal do połowy spadły silnie zwiększone na ultimo lipca lokaty banków i innych instytucji kredytowych. Wzrost poważny (o ok. 1/3) wykazały w dekadzie sprawozdawczej tzw. pozostałe lokaty (rachunki prywatne). Przed rokiem—w końcu I dekady sierpnia 1938 r.—lokaty kas państwowych były wielokrotnie większe niż obecnie, a wszelkie inne lokaty—o przeszło 2/3. Liczbowo ruch lokat żyrowych przedstawia następujące zestawienie (w miln. zł):

	Lokaty żyrowe:		
	kas państwowych	banków	pozostałe
10/VII 1939	4.5	43.9	53.8
31/VII "	9.0	70.3	32.5
10/VIII "	1.0	37.1	42.8
10/VIII 1938	27.8	172.9	

Obieg biletów bankowych—jak widzieliśmy—zwiększył się na początku sierpnia o zł 15.7 miln., gdy tymczasem przed miesiącem, tj. w I dekadzie lipca, mieliśmy zniżkę obiegu o zł 1.5 miln., a przed rokiem, tj. w I dekadzie sierpnia 1938 r.—spadek o zł 17.3 miln.

Obieg biletów bankowych w ogóle posiada w ostatnim czasie tendencję zwyczajową. W związku z tym obieg osiągnął w końcu I dekady sierpnia poziom znacznie wyższy niż przed miesiącem, przy czym przewyższający poziom sprzed roku o przeszło 1/3, jak to—w liczbach absolutnych—przedstawia poniższe zestawienie (w miln. zł):

10/VII 1939	1 843.3
31/VII "	1 883.0
10/VIII "	1 898.8
10/VIII 1938	1 106.2

Wzrost obiegu na początku sierpnia znajdował całkowity odpowiednik w odpływie lokat żyrowych z Banku—tak, że nie oddziaływał nań zniżkowo spadek działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi o 3 główne formy kredytów Banku, to jednak nie wszystkie one uległy w dekadzie sprawozdawczej zmniejszeniu.

Mianowicie, zmniejszył się portfel wekslowy o zł 14.1 miln. (w I dekadzie lipca b. r. wzrost o zł 1.5 miln., a w I dekadzie sierpnia ub. r. spadek o zł 8.4 miln.), skurczyły się także pożyczki zastawowe—o zł 15.4 miln. (w I dekadzie lipca b. r. o zł 10.2 miln., w I dekadzie sierpnia ub. r. o zł 6.8 miln.), natomiast zwiększeniu—o zł 21.7 miln.—uległ portfel biletów skarbowych, który już przez lipiec wzrósł o zł 3.7 miln.

W okresie miesięcznym—od końca I dekady lipca do końca I dekady sierpnia b. r.—nastąpiło nieznaczne skurczenie się portfela wekslowego, przy czym jednocześnie silnie wzrosły zarówno pożyczki zastawowe (o przeszło 1/3) jak i portfel skupionych przez Bank biletów skarbowych (o ok. 1/3). W liczbach absolutnych zmiany kredytów w ciągu miesiąca przedstawia poniższe zestawienie (w miln. zł):

	Wzrost (+) lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe . . .	— 7.8
Pożyczki zastawowe . . .	+ 45.7
Bilety skarbowe	+ 25.6

Podanie wzrostu kredytów w okresie rocznym—a więc od końca I dekady sierpnia 1938 r. do końca I dekady sierpnia 1939 r.—jest o tyle trudne, że w międzyczasie (w końcu marca b. r.) została przeprowadzona konsolidacja szeregu kredytów, która wyraziła się w bilansie Banku powstaniem 2 nowych pozycji: długu książkowego w wys. zł 327.0 miln. i obligacji w wys. zł 188.0 miln. (które to pozycje, oczywiście, z natury rzeczy pozostają niezmienione) oraz spisaniem łącznej sumy tych 2 pozycji, a więc zł 515 miln., z 3 pozycji, reprezentujących krótkoterminowe kredyty Banku, mianowicie: portfela wekslowego, pożyczek zastawowych i portfela biletów skarbowych. Zestawienie obecnego stanu kredytów w tych 3 pozycjach ze stanem przed rokiem możliwe jest więc tylko w łącznej sumie—przy jednoczesnym założeniu, że powyższa operacja konsolidacyjna nie została przeprowadzona. Takie zestawienie wskazuje, że powyższe 3 formy kredytów krótkoterminowych Banku wynosiłyby w dn. 10/VIII b. r. zł 1 393.4 miln., gdy w dn. 10/VIII ub. r. stanowiły one zł 738.8 miln.

Jeśli chodzi o inne operacje czynne Banku—poza powyższymi 3 formami kredytów oraz kredytami konsolidacyjnymi—to zmiany w tym zakresie przedstawiały się w początkowej dekadzie sierpnia następująco: dług Skarbu Państwa z tytułu kredytu bezprocentowego pozostał w dalszym ciągu zupełnie niezmieniony; zapas skupionych przez Bank na własność monet srebrnych i bilonu z emisji skarbowej obniżył się o zł 6.7 miln. (w ciągu lipca już silnie spadł—o zł 20.1 miln.) i portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego wzrósł o zł 1.4 miln. do zł 162.4 miln.

Poszczególne pozycje kredytowe Banku są w dalszym ciągu znacznie niższe od norm, jakie zmieniony statut Banku dla czynności tych przewiduje, pozostawiając jeszcze bardzo dużą marżę do wykorzystania. Stan wykorzystania przepisanych statutem norm operacji czynnych Banku ilustruje następujące zestawienie (w miln. zł):

	Górna granica	Stan w dn. 10/VIII
Pożyczki zastawowe	300.0	176.3
Bilety skarbowe	400.0	179.1
Skup papierów procentowych	200.0	162.4
Bezprocentowy dług Skarbu Państwa	150.0	45.0
Skup monet srebrnych i bilonu	94.9	11.3

Według nowych postanowień statutu pokrycie łączne kwoty obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań (wynoszącej w dn. 10/VIII zł 2 023.9 miln.) przedstawiało się następująco (w miln. zł):

	10/VII	31/VII	10/VIII
Złoto	443.9	444.0	444.1
Waluty i dewizy	12.5	11.2	11.2
Monety srebrne i bilon	27.8	18.1	11.3
Weksle, warranty, cz. ki i kupony	530.8	537.1	523.0
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	130.6	191.7	176.3
Bilety skarbowe	153.5	157.3	179.1
Papiery procentowe własne	159.0	160.9	162.4
Dług Skarbu Państwa	560.0	560.0	560.0
w tym:			
bezprocentowy	45.0	45.0	45.0
oprocentowany książkowy	327.0	327.0	327.0
obligacje P.K.P. i P.F.D.	188.0	188.0	188.0

Razem: 2 018.1 2 080.3 2 067.4

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, który podniósł się już w czerwcu, a zwłaszcza w lipcu, w I dekadzie sierpnia—mimo początku miesiąca—zwyżkował w dalszym ciągu—podobnie jak i obieg biletów Banku Polskiego.

Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego ilustruje liczbowo następujące zestawienie (w miln. zł):

	31/VII 1939	10/VIII 1939	10/VIII 1938
Monety srebrne (10 - 5 - i 2-złot.)	382'4	384'0	357'8
Bilon niklowy i brązowy	117'8	122'9	85'0
Razem:	500'2	506'9	442'8

Całkowity obieg pieniężny, obejmujący obieg biletów emitowanych przez Bank Polski, oraz obieg bilonu z emisji skarbowej, wyniósł na ultimo I dekady sierpnia b. r. zł 2 405'7 miln. – wobec zł 2 383'2 miln. na ultimo lipca b. r. i zaledwie zł 1 549'0 miln. na ultimo I dekady sierpnia ub. r.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

PIENIĄDZ W Z. S. R. R.

W dążeniu do uporządkowania strony finansowej sowieckiej gospodarki, Rząd sowiecki przystąpił w końcu listopada 1935 r. do przeprowadzenia reformy walutowej. Reforma ta postępować miała etapami, z zachowaniem wszelkich ostrożności, przy czym okres reformy obliczono przypuszczalnie na przeciąg 2 lat. Celem reformy było stworzenie realnego rubla, opartego na złocie, posiadającego jednakową wartość w kraju i za granicą, oraz wprowadzenie go na giełdy zagraniczne.

Dekret z dn. 14/XI 1935 r. stworzył rubla „turystycznego”, równającego się 3 fr. fr., dekret zaś z dn. 29/II 1936 r. wprowadził tego „turystycznego” rubla jako podstawową jednostkę przy obrachunkach zamiast rubla z 1923/24 r.

Przed reformą istniały 2 rodzaje rubli sowieckich: 1) rubel złoty równy 13'13 fr. fr., przy pomocy którego przeprowadzano transakcje w Torgsinie, Inturistie oraz zawierano transakcje z zagranicą, 2) rubel papierowy, znajdujący się w obiegu wewnątrz kraju. Po ogłoszeniu pierwszego z wymienionych dekretów zaczęły obowiązywać już nie 2, lecz 3 różne ruble: 1) dawny złoty rubel, według którego obliczano transakcje zagraniczne oraz sprzedaż w Torgsinie, 2) rubel „turystyczny”, który służył do wymiany waluty zagranicznej, przedstawianej w Banku Państwa przy wypłacie przekazów z zagranicy, oraz w obliczeniach Inturista, 3) rubel papierowy, którego kurs na giełdach zagranicznych nie jest oficjalnie notowany. Reforma z dn. 29/II 1936 r. skasowała dawny złoty rubel, zastępując go rublem turystycznym. Bankowi Państwa zaproponowano przewalutowanie zapasu złota. Według pojęć i w warunkach europejskiej ekonomiki należałoby posunąć takie uważać za dewaluację – i to silną, bo sięgającą 77%.

Opinię licznych zachodnio-europejskich ekonomistów, określających reformę walutową w Z. S. R. R. jako dewaluację, czynniki sowieckie zwalczały. Naczelnik Oddziału Finansowego Wniesztorga, Stiefanow, w „Financial Times” z dn. 16/V 1936 r. użył następującego argumentu: „W innych krajach przewartościowanie własnej waluty na obce uskuteczniłoby w rezultacie pasywnego bilansu płatniczego i ucieczki złota; w Z. S. R. R. uczyniono to w warunkach wzrostu produkcji i spadku cen”.

Czy obowiązujący kurs 1 rb. = 3 fr. fr. miał być trwały? We dług dekretu z dn. 14/XI 1935 r. miał być stosowany w ciągu 1936 r. Wydawało się zupełnie logicznym, że nastąpi jeszcze jedno lub kilka stopniowych obniżek kursu oficjalnego, zależnie od warunków gospodarczych i politycznych. W ten sposób kurs oficjalny rubla sowieckiego zeszedłby do poziomu notowań zagranicznej czarnej giełdy.

Oprócz stosunku między rublem i zagraniczną walutą należałoby rozpatrzyć wewnętrzny obieg pieniężny Z. S. R. R.

Na podstawie reformy kredytowej, przeprowadzonej w styczniu 1930 r., rozrachunki pomiędzy przedsiębiorstwami sowieckimi uskuteczniła się nie gotówką, a za pomocą zapisów w księgach banków państwowych – według cen, ustanowionych przez naczelną organa kierownictwa gospodarczego. W ten sposób pieniądź w gotówce służy przede wszystkim: 1) do wypłacania przez Państwo pensji robotnikom i urzędnikom, 2) do opłacania przez ludność sprawunków w sklepach państwowych. Nie mamy przy tym najmniejszej gwarancji, że wartość mierzona w tych rozrachunkach rublem – równa się wartości, oznaczonej tym samym rublem w obrachunkach bezgotówkowych między przedsiębiorstwami, względnie że równe są sobie wartości, mierzone rublem w obrachunkach między przedsiębiorstwami. Ponieważ ceny narzucone są z góry przez Państwo i wobec braku wolnego rynku, kształtującego zwykle na podstawie wolnej konkurencji oraz prawa podaży i popytu ceny rzeczywiste, dochodzimy do wniosku, że wartość rubla w rozrachunku między poszczególnymi instytucjami gospodarczymi Z. S. R. R. często nie jest jedna i ta sama. Stan ten nie uległ likwidacji – pomimo zwinienia systemu kartkowego, przy którym dowolność obrachunku w rublach była oczywista.

Rozpatrzymy teraz, jak wygląda wartość rubla w tych wąskich granicach, jakie mu wyznaczono we wspomnianych obrachunkach między Skarbem, robotnikami i konsumentami.

Pod wpływem potrzeb Skarbu Państwa, wywołanych w przeważnej mierze przez wzmożone inwestowanie i budownictwo, nastąpiła w Z. S. R. R. – jak byśmy to według nomenklatury i w warunkach europejskich nazwali – inflacja. Jednakże w warunkach sowieckich wzrost ilości znaków obiegowych najprawdopodobniej odpowiada wzrostowi produkcji towarów. Wzrost ilości znaków obiegowych (biletów bankowych i biletów skarbowych) ilustruje następujące zestawienie (w miln. rub.):

1/I 1928	1 602
1/I 1929	1 802
1/I 1930	2 530
1/I 1931	4 027
1/I 1932	5 354
1/I 1933	5 847
1/I 1934	6 502
1/IV 1935	7 479
1/IV 1936	9 412

Wzrost w ciągu 8 lat jest prawie 6-krotny.

Jakiż jest stosunek ilości pieniądza papierowego, będącego w obiegu, do zapasów złota w Banku Państwa? Co pewien czas władze sowieckie publikowały dane o wzroście zapasu złota w Banku Państwa, nie podawały natomiast rozmiarów produkcji złota oraz zapasów Skarbu Państwa. Zapas złota w Banku Państwa (wg danych oficjalnych sowieckich) przedstawiał się następująco (w miln. rub. złotych z 1923/24 r.):

1/I 1929	179
1/I 1932	638
1/X 1935	971
1/IV 1936	1 518

Liczby te nasuwają jednakże pewne wątpliwości i zastrzeżenia.

Zestawmy ruch złota w posiadaniu Państwa w Z. S. R. R. za czas od dn. 1/I 1932 r. do dn. 1/X 1935 r. Wspomniany wyżej brak absolutnych liczb rocznego wydobycia złota oraz zapasów Skarbu zaważy, oczywiście, na dokładności tego zestawienia. W sowieckich wydawnictwach nie brak wskazówek, że we wspomnianym okresie wartość wydobycy złota nie była większa od 466 miln. rub. złotych. Jeżeli dodać do tego 270 miln., uzyskane w ciągu tego okresu przez Torgsin, oraz 285 miln. aktywnego salda sowieckiego handlu zagranicznego w tym samym okresie – to otrzymamy kwotę 1 021 miln. rub. Odjąć zaś od tej kwoty należy spłaty w tym okresie sowieckiego długu zagranicznego w wys. 1 260 miln. rub. (zadłużenie Z. S. R. R. wobec zagranicy spadło z 1 400 miln. rub. zł. do 140 miln. rub. zł.). Jak widzimy rożród był większy o 239 miln. od przychodu, i musiano sięgnąć do zapasu złota, który na początku 1932 r. wynosił (jak wyżej) 638 miln. rub. zł. Jeżeliby więc przyjąć, że zapas ten istniał w tej wysokości, to zapas złota w Banku Państwa pod koniec wskazanego okresu wynosiłby nie więcej niż 400 miln. (a nie jak podają informacje sowieckie 971 miln. rub.). Powtarzamy jeszcze, że powyższe obliczenie, dzięki brakowi zasadniczych danych odnośnie rocznej produkcji złota i innych szlachetnych metali w Z. S. R. R., nie jest ścisłe i może być traktowane tylko jako orientacyjne.

Jeśli chodzi o bilans sowieckiego Banku Państwa na dz. 1/IV 1936 r. (który zostanie omówiony poniżej), to zapas złota (razem z walutami zagranicznymi) wykazany został już wg nowego parytetu (1 rub. = 3 fr. fr.) w wysokości 1 518 miln. Stanowi to ok. 350 miln. rub. wg starego parytetu.

Na podstawie punktu 3 dekretu z dn. 29/II 1936 r. Bank Państwa przewalutował wg stanu na dz. 1/IV 1936 r. posiadane w bilansie złoto i waluty po nowej realacji 1 rub. = 3 fr. fr.

Zestawienie porównawcze bilansu Banku Państwa na dz. 1/X 1935 r. i bilansu na dz. 1/IV 1936 r. przedstawia się następująco (w tys. rub.):

	x/X stary paritet	1935 nowy paritet (ściśle prze- walutowane)	1/IV 1936 nowy paritet
A k t y w a			
Kruszczone pokrycie emisji:			
a) złoto w monetach i sztabach	963 340	4 197 900	1 403 963
b) inne metale szlachetne	7 400	32 261	—
Waluty zagraniczne	31 294	136 429	113 765
Weksle ciągnięte w walucie zagan.	3 390	14 770	—
Krótkotermin. zobowiązania Banku Państwa	3 994 541	17 414 601	4 432 271
R a z e m—około:	5 000 000	21 796 000	5 950 000
P a s y w a			
Bilety bankowe (czerwońcowe), przekazane do kas	4 998 554	—	5 934 995
Emisje niewykorzystane	1 446	—	1 501
R a z e m—około:	5 000 000	—	5 950 000

Zawartość złota w jednostce monetarnej została zmniejszona z 0-07742 g do 0-01769 g (gram złota według nowego obliczenia kosztuje 5-63 rub., a według dawnego 1-29 rub.). W ten sposób wartość pieniądza została w stosunku do wartości złota obniżona o 77-15%, czyli prawie 4½-krotnie. Rezerwę złota Banku Państwa obliczono na podstawie nowego paritetu, mnożąc jej wartość w rublach przez 4-37.

Rozpatrując przytoczone zestawienie zauważamy: 1) bilans na dz. 1/IV 1936 r. w odróżnieniu od bilansu na dz. 1/X 1935 r. nie zawiera pozycji „inne metale szlachetne”, obejmującej przeważnie platynę, która została wycofana z pokrycia banknotów, względnie włączona do złotego pokrycia; 2) obieg banknotów czerwońcowych podniósł się z 4 998 554 tys. rub. do 5 934 995 tys. rub., tj. o 946 miln. rub. (19%); 3) mnożąc zapas złota na dz. 1/X 1935 r. 963 340 tys. rub. p. przez 4-37, otrzymamy w nowych rublach 4 197 900 tys. rub., tymczasem bilans na dz. 1/IV 1935 r. wykazuje tylko złota na 1 403 963 tys.; w ten sposób pokrycie biletów bankowych uległo zmniejszeniu w drodze zmniejszenia zapasu złota w monetach i sztabach na sumę 2 793 937 tys. rub., liczonych wg nowego paritetu, względnie 641 miln. rub. według poprzedniego paritetu. Omawiana kwota 963 miln. rub. w dn. 1/X 1935 r. przedstawiała 740 tys. kg złota; a kwota 1 404 miln. rub. w dn. 1/IV 1936 r. reprezentuje tylko 249 tys. kg. Wskutek powyższego pokrycie banknotów, stanowiące poprzednio 84%, spadło na dz. 1/IV 1936 r. do 23%, tj. poniżej ustawowego minimum (25%), przyjętego przez czynniki sowieckie, uwzględniając, iż obieg emisji bankowej z 5 mild. na dz. 1/X 1935 r. wzrósł do 5 935 miln. na dz. 1/IV 1936 r.

Podobny stan rzeczy stwarzał obszerne pole do przypuszczeń. Wydaje się, że Skarb Państwa szeroko czerpał z zapasu złota Banku Państwa, i że wysokość zapasu złota, wykazana na dz. 1/X 1935 r., była mocno przesadzona. Można również zaryzykować twierdzenie, że nic nie przekazano do Skarbu.

Upada przypuszczenie, iż władzom sowieckim nie stało na przeszkodzie ku utrzymaniu w bilansie dotychczasowego stanu pokrycia, chociażby fikcyjnego, ponieważ stwierdziliśmy, iż reforma finansowa w Z. S. R. R. jest koniecznością, mającą na celu skonsolidowanie waluty i wprowadzenie jej na giełdy zagraniczne.

W uzupełnieniu należy podnieść, że oprócz będących w obiegu banknotów czerwońcowych Banku Państwa kursują również papierowe znaki pieniężne tzw. bilety skarbowe, emitowane przez Skarb Państwa, oraz bilon. Kwestia ta nie dotyczy bezpośrednio bilansu Banku Państwa, jednakże jest zasadniczą dla sprawy obrotu pieniężnego. Ogłoszony przez władze bilans emisyjny Komisariatu Finansów na dzień 1/IV 1935 r. zawierał nast. dane (w tys. rub.): bilety skarbowe—3 500 926, bilon—400 441, razem—3 901 367. Wobec nieogłoszenia danych o emisji skarbowej w ciągu całego roku, trzeba było oprzeć się na tych informacjach i przyjąć, że gdyby przytoczona ilość pieniędzy skarbowych nie uległa w ciągu tego czasu zmianie, to ogólny obieg stanowiłby (w tys. rub.): banknoty Banku Państwa—5 934 995, bilety skarbowe i bilon—3 901 367, razem—9 836 362, czyli ok. 10 mild. rub. na dz. 1/IV 1936 r.

Zaznaczyć trzeba, że reforma walutowa w Z. S. R. R., która znalazła wyraz w ustaleniu zmniejszonej równi złotej dla rubla sowieckiego, w dalszym ciągu ma charakter wybitnie wewnętrzno-bankowy, nie powodujący żadnych komplikacji w handlu wewnętrznym, gdyż waluta jest jednostką obliczeniową w rozrachunkach bankowych w stosunku do walut obcych. W transakcjach handlu zagranicznego w dalszym ciągu występują tylko waluty zagraniczne, względnie złote efektywne ruble, papierowe zaś pozostają walutą wyłącznie dla wewnętrznego użytku.

Nowa równia złota obowiązuje tylko w instytucjach bankowych przy nabyciu względnie sprzedaży walut obcych w rozrachunkach bankowych, natomiast sprzedaż walut obcych za ruble osobom fizycznym może mieć miejsce tylko w razie delegacji zagranicznej lub też pokrycia

uznanych przez Państwo zobowiązań zagranicznych prywatnej osoby. Jednak tego rodzaju ewentualność w warunkach sowieckich może mieć miejsce w wypadkach wyjątkowych. Podkreślić również trzeba, że realna wartość rubli sowieckich w handlu wewnętrznym jest wielokrotnie niższa od ich wartości nominalnej, wyrażonej w równi złotej. Wobec tego musiało nastąpić wstrzymanie dopływu walut z zagranicy z „tytułu” przekazów pieniężnych dla osób prywatnych. W obecnym stanie nadawcy zagraniczni nie mogą nie liczyć się z tym, że realna wartość ich przekazów jest w Z. S. R. R. 5÷10-krotnie niższa niż w krajach nadania.

Dla ogółu ludności sowieckiej reforma walutowa w obecnym jej stadium nie posiada większego znaczenia. Likwidacja Torgsinu i pozbawienie walut obcych dotychczasowego uprzywilejowanego stanowiska w Z. S. R. R.—co niezaprzeczalnie miało poważne znaczenie moralne, jako detronizacja tych walut wobec upośledzonego dotychczas rubla sowieckiego—odbiło się ujemnie jedynie na niewielkiej stosunkowo liczbie obywateli i szczupłym gronie obcokrajowców, natomiast gros ludności nie było tymi zmianami zupełnie dotknięte, gdyż dla niej istotne są tylko: wysokość zarobków w rublach i poziom cen wewnętrznych, które monopolistycznie ustala Rząd sowiecki.

Kurs 3 fr. fr. za rubla został ustalony zupełnie dowolnie i nie odpowiada wcale rzeczywistości ani ówczesnej, tj. w dn. 1/IV 1936 r., ani tym bardziej obecnej sytuacji waluty sowieckiej. Nowy więc kurs nie wprowadził żadnych zmian w systemie wymiany pieniężnej w Z. S. R. R., gdyż po tym kursie można tylko kupować ruble za waluty obce, lecz nie odwrotnie, z wyjątkiem nielicznych wypadków specjalnych i wypłat własnym urzędnikom, udającym się za granicę—oczywiście, w ściśle ograniczonych rozmiarach. Nadal więc pozostaje przymusowy kurs oficjalny rubla sowieckiego z zachowaniem wszystkich dotychczasowych zakazów jego wywozu i przywozu. Omawiany dekret zmniejszył tylko dystans pomiędzy kursem oficjalnym i kursem istotnym, do ostatecznego ich połączenia jednak pozostaje jeszcze dość daleka droga.

Zagadnienie zupełnej unifikacji pieniądza posiada dla Rządu sowieckiego ważne znaczenie. Kwestie, związane z polityką obiegu pieniężnego, odgrywają w ustroju sowieckim większą rolę niż w gospodarstwie kapitalistycznym, gdyż brak stałego i jedynego pieniądza, jako miernika w planowej gospodarce „przejściowego okresu” (używamy tu dialektycznego terminu bolszewickiego dla określenia bieżącego okresu), uniemożliwia właściwe jej prowadzenie i kontrolowanie. Tym się tłumaczy cała polityka „chozrasczotu” i pierwsza jej pochodna—polityka obiegu pieniężnego. W związku z tym wynika konieczność reformy walutowej, która miałaby doprowadzić do unifikacji rubla sowieckiego. Przeprowadzenie jej jednak drogą dewaluacji rubla złotego w przystosowaniu do poziomu zdeprecjonowanego rubla obiegowego nie było możliwe, gdyż tego rodzaju posunięcie odsłoniłoby od razu ciężką sytuację materialną szerokich mas pracujących w Z. S. R. R. i uderzyłoby boleśnie w uprawianą przez Rząd sowiecki propagandę dobrobytu obywatela sowieckiego. Tak samo niemożliwe byłoby ustabilizowanie rubla na dowolnym poziomie 3 fr. fr., gdyż przy obecnym w Z. S. R. R. poziomie cen (w rublach sowieckich) dałoby to jawnie absurdalne liczby. Dla ilustracji podajemy niektóre z tych cen na rynku sowieckim (przeciętne w okresie ostatnich 2÷3 lat we fr. fr.):

Chleb	za 1 kg	2-6
Mięso	za 1 kg	29-0
Masło	za 1 kg	45-0÷46-0
Cukier	za 1 kg	11-5
Jaja	za 10 szt.	18-0
Mleko	za 1 litr	6-0
Ubranie wełniane lichego gatunku		750-0
Buciki lichego gatunku		300-0

Zarobki natomiast robotnika przemysłowego i pracownika biurowego wynosiły przeciętnie 500÷600 fr. fr. miesięcznie.

Tak więc przyszła sowiecka jednostka monetarna leży gdzieś pomiędzy wprowadzonym w dn. 1/IV 1936 r. kursem oficjalnym i istotnym kursem zdeprecjonowanego rubla sowieckiego. Drogą obniżania cen na towary poziom tego ostatniego miał być windowany i zbliżony do kursu oficjalnego. Jednakże akcja ta nie powiodła się. Wydaje się zupełnie prawdopodobnym i logicznym, że w niedługiej przyszłości powinno nastąpić jeszcze jedno lub kilka stonniowych obniżek kursu oficjalnego—zależnie od tego, jak się będą układać warunki gospodarcze i polityczne, i w ten sposób kursy: obiegowy i oficjalny wreszcie zeszyłyby się. Byłby to końcowy punkt reformy walutowej, stabilizacja na tym poziomie waluty sowieckiej, opartej prawdopodobnie na złocie (którego musiano by wyprodukować dostateczną ilość) i wprowadzenie jej na giełdy zagraniczne.

Rozpatrzmy jednakże dalsze losy próby reformy walutowej sowieckiej. Wydawało się, iż w dalszym rozwoju sowieckiej reformy walutowej jednym z zasadniczych punktów będzie uregulowanie stosunku między obiegiem banknotów i obiegiem biletów skarbowych oraz bilonu. Fakt nieogłoszenia przez cały rok wysokości emisji Komisariatu Finansów zdawał się na to wskazywać.

Otóż, po rocznym milczeniu dn. 28 V 1937 r. ogłoszono bilans Wydziału Emisyjnego Banku Państwa Z. S. R. R. na dz. 1/I 1937 r., który przedstawiał się następująco (w miln. rub.):

Banknoty Banku Państwa	8 020·3
Bilety skarbowe i bilon	3 235·3
Razem:	11 255·3

A k t y w a

Kruszcowe pokrycie (złoto w monetach i sztabach, liczone po 5 rub. 63·07 kop. za 1 g czystego złota)	1 906·2
Waluty obce w kursu dnia	155·8
Krótkoterminowe zobowiązania Banku Państwa z tytułu przyznanych kredytów	5 963·0
Razem:	8 025·0

P a s y w a

Bilety bankowe w obiegu	8 020·3
Pozostałość niewykorzystanego prawa emisyjnego	4·7
Razem:	8 025·0

Jak wynika z tego bilansu, obieg banknotów (biletów bankowych) na dz. 1/I 1937 r. w porównaniu ze stanem w dn. 1/IV 1936 r. wzrósł o 2 085 miln. rub., czyli o 35·5%.

Jak wiadomo, órócz biletów bankowych znajdują się w obiegu bilety skarbowe (kaznaczejskie bilety). Wg danych, ogłoszonych również w dn. 28/V 1937 r. przez Komisariat Finansów, w obiegu na dz. 1/I 1937 r. znajdowało się (w miln. rub.):

Bilety skarbowe	2 800·4
Bilon:	
a) monety srebrne	370·2
b) monety miedziane	46·7
Razem:	3 235·3

Ponieważ na dz. 1/IV 1935 r. emisja skarbowa wynosiła 3 901 miln. rub., to w okresie do dn. 1/I 1937 r. stwierdzamy spadek obiegu biletów skarbowych o 666 miln. rub.

W ten sposób całość sowieckiego obiegu pieniężnego na dz. 1/I 1937 r. przedstawiała się, jak następuje (w miln. rub.):

Oznacza to, iż w okresie około 2 lat 1/IV 1935 ÷ 1/I 1937 obieg pieniężny wzrósł ogółem o 1 420 miln. rub.

Jakże się jednakże przedstawia w tym okresie sprawa pokrycia złotem obiegu pieniędzy papierowych i bilonu? Otóż, zapas złota w Banku Państwa zwiększył się w porównaniu ze stanem w dn. 1/IV 1936 r. o 502 miln. rub., tj. o 35·8% (obieg banknotów, emitowanych przez Bank Państwa — o 35·5%). Tak więc pomimo zwiększenia obiegu banknotów procent złotego pokrycia nie uległ zmianie i wynosił 23·7%.

Natomiast jeżeli chodzi o procent pokrycia złotem całego obiegu pieniężnego, a więc banknotów i biletów skarbowych, to rzecz charakterystyczna, podniósł się on z 14·3% do 16·9%. I to jest właśnie istotne dla zmian, które zaszły w tym okresie, a które zdawałyby się świadczyć o tym, że Z. S. R. R. dążył do wzmocnienia rubla drogą wycofania biletów skarbowych, a zwiększenia emisji banknotów, przy jednoczesnym utrzymaniu tej samej wysokości pokrycia złotem dla tych banknotów. Przypomnieć należy, iż wycofano 701 miln. rub. emisji skarbowej. W ten sposób podniósł się o 2·6% pokrycia złotem całego obiegu pieniężnego Z. S. R. R.

Wydawałoby się więc, że reforma rozwija się planowo i zostanie doprowadzona do pomyślnego końca. Tymczasem załamanie się tempa rozwoju gospodarki sowieckiej, trudności, które ona przeżywała od połowy 1936 r., stale pogłębiające się w 1937 r. i w 1938 r., a które pomimo nadzwyczajnych wysiłków i zarządzeń, nieraz drakońskich, nie zostały dotychczas opanowane — stanęły na przeszkodzie dalszemu przeprowadzaniu reformy walutowej. Pośrednim potwierdzeniem służyć może, iż znów w ciągu całego roku brak było najmniejszych wiadomości w sprawie obiegu pieniężnego, a w dn. 8/I 1938 r. ogłoszono o nowej emisji biletów bankowych „wzoru 1937”, nie wymieniono jednak wysokości emisji, ani nie podano żadnych innych szczegółów.

Obecnie przeszło znowu ok. 1½ roku bez najmniejszej wiadomości w tej sprawie. Jednakże sytuacja finansowa Z. S. R. R. wydaje się rokować jakieś nowe posunięcia, których odgłosy zapewne przędostaną się do prasy sowieckiej.

Om-ski

KRONIKA ZAGRANICZNA

OGÓLNE

UDZIAŁ KRAJÓW BAŁKAŃSKICH W ŚWIATOWYM HANDLU TYTONIOWYM.

Tytoni odgrywa poważną rolę w obrotach handlu światowego, dla niektórych zaś krajów, jak np. Turcji, Bułgarii i Grecji — stanowi on nawet główny artykuł wywozowy. Toteż w życiu gospodarczym tych krajów produkcja tytoniu zajmuje jedno z czołowych miejsc, gdyż od wielkości obszaru uprawy tytoniu i możliwości jego zbytu na rynkach światowych zależy w znacznym stopniu kształtowanie się bilansu handlowego, a często nawet i bilansu płatniczego kraju.

Mimo że produkcja tytoniu w Turcji, Bułgarii i Grecji, wyciszająca rocznie ok. 160 ÷ 170 miln. kg, stanowi załedwie ok. 7% produkcji światowej (2 400 miln. kg) — jednak wysoka jakość tytoniu w tych krajach pozwalała mu konkurować z tytoniami z innych rejonów.

Produkcja tytoniu bałkańsko-tureckiego wykazała, o ile chodzi o dłuższy okres czasu, bardzo znaczny rozwój, gdyż zwiększyła się ona od 1889 r. przeszło 4-krotnie (z 40 miln. kg do 160 ÷ 170 miln. kg), gdy jednocześnie produkcja tytoniu w Stanach Zjedn. podniosła się jedynie 2½-krotnie (z 222 do 523 miln. kg), w Indiach B. tyjskich zaś — mniej niż 4-krotnie (z 170 do 661 miln. kg).

W roku 1926 trzy kraje bałkańskie eksportowały razem 124 miln. kg i tylko 105 miln. kg w 1929 r. Od tej ostatniej daty wywóz ten zaczął się zmniejszać i spadł w 1934 r. do 76 miln. kg, aby w latach następ-

nych rozpocząć znów ruch zwykły, osiagając w 1937 r. prawie 100 (ściśle 99·5) miln. kg i w 1938 r. 119·2 miln. kg, czyli w ub. roku wywóz podniósł się do poziomu z okresu przedkryzysowego.

Jeżeli porównać okres przedkryzysowy z okresem 2 ostatnich lat, to okaże się, że pod względem wysokości wywozu ucierpiała najwięcej Grecja, która zresztą była dawniej i pozostaje i nadal największym producentem tytoniu, znanego pod nazwą „wschodniego”.

W ostatnich 10 latach eksport światowy tytoniu wynosi 500 ÷ 600 miln. kg rocznie. Zatem w tych obrotach tytoniowi wschodniemu przypada udział m. w. 20%. Największym eksporterem tytoniu są Stany Zjedn. (w 1936 r. wywoziły one 184 miln. kg), po nich następują Indie Holenderskie (51·2 miln. kg), wywóz zaś wszystkich innych krajów jest mniejszy od wywozu krajów bałkańskich.

W eksporcie ogólnym każdego z krajów bałkańskich tytoni zajmuje zwykle pierwsze miejsce, gdyż wartość wywiezionego tytoniu stanowi w Grecji ok. 46% całego eksportu, w Bułgarii — ok. 32% i w Turcji — ok. 20%.

Głównymi krajami importowymi są: Wielka Brytania (w 1936 r. 117·9 miln. kg), Niemcy (87 miln. kg) i Holandia (28·2 miln. kg).

Jeżeli chodzi o import tytoniu wschodniego — to pierwsze miejsce przypada Niemcom, następne — Stanom Zjedn., które zakupują na Bałkanach najdroższe gatunki tytoniu. Niemcy zakupiły w 1938 r. w Grecji ok. po-

łowy całego eksportu tytoniowego tego kraju, w Bułgarii zaś ok. 70% i w Turcji ok. 30%. W ten sposób Niemcy absorbują przeszło 50% całego eksportu tytoniowego trzech krajów bałkańskich, udział zaś Stanów Zjedn. w tym handlu stanowi mn. w. 20%.

Zwraca na siebie uwagę ta okoliczność, że największy w świecie importer tytoniu, Wielka Brytania, sprowadza do siebie bardzo mało tytoniu wschodniego, aczkolwiek przed wojną Anglia była poważniejszym konsumentem tego tytoniu; tłumaczyć to należy tym, że w czasie wojny Anglię przyzwycaili się do tytoniu „Wirginia”. Anglia sprowadza obecnie z Bałkanów mniej tytoniu aniżeli Polska, Włochy, Holandia, Egipt, Belgia i Finlandia.

Zestawienie poniższe ilustruje eksport tytoniu wschodniego przez Turcję, Grecję i Bułgarię w okresie ostatnich 13 lat (w miln. kg):

	Turcja	Grecja	Bulgaria	Razem
1926	42	56	27	124
1927	30	54	27	110
1928	40	47	23	109
1929	33	50	20	103
1930	33	50	23	105
1931	22	43	25	90
1932	26	36	21	86
1933	26	35	23	84
1934	18	37	21	76
1935	22	50	24	96
1936	23	41	21	84
1937	38	40	21	100
1938	40	47	32	119

Kończąc, należy zaznaczyć, że Polska przywozi z krajów bałkańskich znaczne ilości tytoniu; tak np. wartość importu w 1938 r. z Turcji tytoniu wyniosła zł 6 957 tys., czyli więcej niż połowę wartości całego przywozu produktów tureckich, wynoszącego łącznie zł 11 102 tys.

W.-G. D.

STAN TONAŻU ŚWIATOWEGO.—Nowe wydanie „Lloyd's Register Book” 1939/40 zawiera, jak zwykle, szereg ciekawych liczb i danych, dotyczących tonażu światowego według stanu na połowę roku bieżącego.

Ogólny stan tonażu wynosi 69 439 659 brt, czyli w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrósł o 1 593 148 brt, przy czym tonaż motorowy zwiększył się o 1 685 734 brt, a tonaż parowy, żaglowy i bez własnego napędu nadal się zmniejsza.

Ogólna pojemność tonażu światowego zbliża się szybko do rekordowego pod tym względem roku 1931—kiedy to wynosił 70 131 040 brt. Wszystkie powyższe liczby obejmują statki o pojemności 100 i więcej brutto ton.

Największy przyrost tonażu w okresie czerwiec 1938 ÷ czerwiec 1939 wykazują następujące kraje: Japonia 623 133 brt, Niemcy 248 873 brt, Norwegia 220 897 brt, Wielka Brytania i Irlandia 203 299 brt, Włochy 157 969 brt, Holandia 117 489 brt, Panama 106 318 brt i Dominia Brytyjskie 64 142 brt.

Statki parowe i motorowe (29 763 jednostek) wykazują ogólną pojemność 68 509 432 brt. Z liczby tej Imperium Brytyjskie posiada 8 977 statków o pojemności 21 001 925 brt, co w porównaniu ze stanem w 1914 r. stanowi wzrost zaledwie o 2-3%, przy czym wzrost ten zawdzięcza Imperium Brytyjskie wyłącznie dominium, które zwiększyły tonaż o 90-7%, natomiast sama Brytania wraz z Irlandią wykazują spadek o 5-3%. Największy przyrost w tym względzie, w porównaniu z okresem przedwojennym, utrzymują nadal Stany Zjedn., których tonaż morski wynosi 2 345 statków o pojemności 8 909 892 brt, więc wykazują wzrost o 339-6%, następnie idzie Japonia 2 337 statków — 5 629 845 brt (wzrost o 22-54%), Norwegia 1 987 statków — 4 833 813 brt (147%), Grecja 607 statków — 1 780 666 brt (116-9%), Holandia 1 523 statki — 2 969 578 brt (101-8%), Szwecja 1 231 statków — 1 577 120 brt (55-3%), Francja 1 231 statków — 2 933 933 brt (52-6%), Dania 705 statków — 1 174 944 brt (52-5%). Najmniejszy stosunkowo wzrost w porównaniu z 1914 r. wykazuje Hiszpania, która zresztą utraciła dużo tonażu na skutek kilkulatniej wojny domowej, mianowicie 2-1% przy stanie 777 statków o pojemności 902 251 brt. Jedyne Niemcy nie osiągnęły dotychczas poziomu przedwojennego i przy stanie 2 459 statków o pojemności 4 482 662 brt wykazują spadek o 12-7%. Wszystkie inne, niewymienione wyżej, kraje morskie posiadają ogółem 3 849 statków o pojemności 6 436 358 brt, a więc o 1 100 statków — 2 959 047 brt więcej (85-1%).

Tonaż światowy statków motorowych i parowych wzrósł w porównaniu z 1914 r. o 5 319 jednostek — 23 105 555 brt, czyli o 50-9% (w 1914 r. było 24 444 statków o pojemności 45 403 877 brt), podczas gdy statki żaglowe i bez własnego napędu zmniejszyły się w ostatnim ćwierćwieczu z 3 936 tys. brt do 930 tys. brt i stanowią obecnie zaledwie 1-3% ogólnego tonażu — wobec 8% w 1914 r.

Zmniejsza się nadal tonaż statków, opalanych węglem, stanowiąc obecnie zaledwie 44-67% (przed rokiem 46-54%, a w 1914 r.

88-84%), a rośnie odpowiednio tonaż, przy stosowany na paliwo płynne.

Rośnie szybko flota tankowców, która wynosi obecnie 11 436 880 brt (pomijając statki poniżej 1 000 brt).

W okresie ostatnich 10 lat (1929 ÷ 38) rozebrano na złom 11 624 tys. brt, co stanowi przeciętnie rocznie 1-8% ogólnego tonażu, nadto utrata z powodu różnych wypadków morskich w powyższym okresie wynosi 3 651 tys. t, co stanowi niecałe 0-6% ogólnego tonażu. Wobec tego zmniejszenie się tonażu wskutek rozbiórki na złom i utraty wynosi łącznie niecałe 2-4%.

Dość trzeba, że w okresie przedwojennym utrata tonażu z powodu katastrof morskich wynosiła przeciętnie 1-17%, a więc była prawie dwukrotnie wyższa.

CHINY

KONCESJE MIĘDZYNARODOWE.

Zagadnienie międzynarodowych koncesyj w Chinach nabralo szczególnej ostrości, kiedy Japonia po uzyskaniu znacznych zdobyczy terytorialnych na terenie Chin przystąpiła do ich gospodarczej eksploatacji. Wykorzystanie znacznych bogactw naturalnych, a zwłaszcza surowcowych, znajdujących się na terenie Chin, posiada dla Japonii tym większe znaczenie, że wobec braku dostatecznych ilości złota i niechętnego nastawienia wielkich mocarstw, oraz zniżkowej tendencji wywozu japońskiego, spowodowanej przestawieniem produkcji w pierwszym rzędzie na cele wojenne, przywóz szeregu artykułów, niezbędnych dla utrzymania potencjału wojennej armii japońskiej na odpowiednim poziomie, natrafia na znaczne trudności.

Tymczasem jedną z najważniejszych — obok braku kapitałów — przeszkód w całkowitym opanowaniu gospodarczym zajętych terytoriów chińskich stanowią właśnie wszelakiego typu koncesje zagraniczne, rozsiane po Chinach, zwłaszcza zaś skoncentrowane w Szanghaju, Pekinie i Kantonie. Koncesje te, korzystające z wyjątkowych uprawnień politycznych, stanowią ośrodki, centralizujące handel państw zagranicznych z Chinami, a ponadto ośrodki, w których obiega swobodnie waluta chińskiego Rządu narodowego, zwalczana przez Japonię, dążącą do wprowadzenia na terytorium Chin okupowanych yena dla łatwiejszego zespolenia gospodarczego i handlowego tych terytoriów z Japonią.

Całkowite wyeliminowanie koncesyj zagranicznych z życia gospodarczego Chin natrafia jednakowoż — mimo sukcesów wojskowych Japonii — na duże trudności natury politycznej i prawnej. Z punktu widzenia prawnego koncesje stanowią specjalnie uprzywilejowane terytoria, na których szereg podstawowych praw suwerennych przelanych jest na czynniki zagraniczne. Typowym przykładem pod tym względem może być międzynarodowa koncesja w Szanghaju. Utworzona ona została na podstawie układu nankińskiego z 1842 r., który zakończył wojnę opiumową angielsko-chińską. Po raz pierwszy dopuszczono wówczas cudzoziemców do swobodnego handlu w Chinach. W chwili obecnej ogółem 15 narodowości korzysta z praw suwerennych na terytorium koncesji międzynarodowej w Szanghaju.

Ustawowym zastępcą i rządcą, wykonywającym prawa suwerenne, wynikające z prawa koncesyjnego w stosunku do cudzoziemców, jest na terenie koncesji gremium konsułów. Od nich zależy prawo osiedlania się, prawo wykonywania zawodów, w ich rękach spoczywa ustawodawstwo, sądownictwo oraz funkcje wykonawcze. Wykonywanie praw su-

werennych natrafia na rozliczne trudności. W 1937 r. na terenie koncesji międzynarodowej w Szanghaju reprezentowanych było 40 narodowości, a liczba obcej ludności wynosiła 57 tys. Z liczby tej przypadła 20 522 osób na Japończyków, 9 237 na Anglików, 3 809 na Amerykanów, 1 640 na Francuzów, a 1 138 na Niemców. Wielka liczba Japończyków tłumaczy się tym, że reprezentują oni w pierwszym rzędzie drobniejsze przedsiębiorstwa, podczas gdy Europejczycy i Amerykanie reprezentują głównie wielkie firmy przywozowe i wywozowe. O wpływach w koncesji decyduje w pierwszym rzędzie wielkość i bogactwo przedsiębiorstwa, gdyż wybory do rady miejskiej koncesji wymagają pewnego minimum majątkowego.

Międzynarodowa koncesja zarządzana jest przez wybraną magistrat, składający się z 9 zagranicznych i 5 chińskich członków. Francuska koncesja kierowana jest przez 5 konsułów, do których boku dodani są, jako organ doradczy, francuscy i chińscy członkowie. W przeciwstawieniu do francuskiej koncesji — Anglicy zrezygnowali w Szanghaju ze stworzenia koncesji narodowej i po połączeniu się z Amerykanami utworzyli koncesję międzynarodową o charakterze kosmopolitycznym. Decydujący wpływ na rzdy koncesji posiadają Anglicy — dzięki temu, że inwestycje ich są kwotowo na pierwszym miejscu i wynosiły w 1936 r. ponad £ 180 miln., inwestycje zaś amerykańskie, drugie z kolei co do rozmiarów — wynosiły £ 26 miln.

Obok koncesji szanghajskiej duże znaczenie posiadają: koncesja w Tientsinie oraz w Kantonie. Odcięcie koncesji w dużej mierze od ich zaplecza wpływa niekorzystnie na ruch handlowy koncesji, a tym samym także na handel krajów zagranicznych z Chinami. Kraje europejskie, które przed wybuchem konfliktu chińsko-japońskiego zajmowały najpoważniejszą pozycję — przed Azją i Ameryką — w handlu z Chinami, posiadając w handlu tym udział 37-6%, z początkiem kwietnia b. r. spadły na trzecie miejsce z udziałem 16-17%. Oczekiwać należy dalszego spadku przywozu do Chin — wobec wysiłków japońskich utworzenia zwartego walutowego bloku yena ze wszystkich terytoriów, zajętych przez Japonię. Podczas gdy do niedawna współpraca pomiędzy poszczególnymi rządami, wprowadzonymi przez Japończyków na zajętych terytoriach, była w dziedzinie walutowo-gospodarczej raczej słaba — to ogłoszenie specjalnego planu 3-letniego dla całego terytorium bloku pchnęło naprzód sprawę scementowania walutowo-gospodarczego zajętych terytoriów z Japonią.

Państwa zagraniczne, oczywiście, nie pozwolą na łatwe wyparcie ich z terytorium Chin. Już od listopada ub. r. izby handlowe 9 krajów stworzyły tzw. front jednoci dla przeciwstawienia się ograniczeniom, wprowadzanym przez Japończyków w handlu z Chinami. Usiłowania przeciwstawienia się tym ograniczeniom z natury rzeczy mogą dawać niewielkie rezultaty wobec przewagi politycznej Japonii. Przykład trudnej walki, jaka toczy się w Tientsinie, a której podłożem niewątpliwie są zagadnienia gospodarcze — jest dostatecznym tego dowodem. O ostatecznym rezultacie rozgrywków dookoła sprawy koncesji zadecydują wydarzenia polityczne. W jakim kierunku się one potoczą — trudno przewidzieć, możliwe jest jednak, że w przyszłości największe korzyści z nowoutworzonej sytuacji wyciągną same Chiny, pozostawiając na uboczu zarówno Japonię, jak i inne trzecie mocarstwa.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 31/VII ÷ 12/VIII 1939 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	31/VII ÷ 5/VIII	7 ÷ 12	III	Różnica %
Pszenica				
Berlin . . .	—	—	—	—
Chicago . . .	2'57	2'47	—	— 3'9
Buenos Aires	2'32	2'32	—	—
Liverpool . .	—	—	—	—
Hamburg . . .	2'68½	2'65	—	— 1'2
Zyto				
Berlin . . .	—	—	—	—
Chicago . . .	1'61	1'58	—	— 1'9
Hamburg . . .	2'11½	2'11½	—	—
Owies				
Berlin . . .	—	—	—	—
Chicago . . .	2'08	2'09	—	+ 0'4
Buenos Aires	1'35½	1'35½	—	—
Liverpool . .	—	—	—	—
Hamburg . . .	1'87	1'90	—	+ 1'6
Jęczmień browarny				
Berlin . . .	—	—	—	—
Chicago . . .	2'35	2'32	—	— 1'3
Hamburg . . .	—	—	—	—

MASŁO

—W lipcu panowała na zagranicznych rynkach masła tendencja utrzymana, wprawdzie w pierwszym tygodniu okresu sprawozdawczego ceny wszystkich gatunków masła

w Londynie uległy zwyzce, a w następnym tygodniu wystąpiła dalsza zwyzka cen o sk. 1 ÷ 4 na cwt — z wyjątkiem masła australijskiego i holenderskiego, to jednak w drugiej połowie miesiąca ceny miały tendencję zniżkową z powodu dużych zapasów masła, nagromadzonego w chłodniach londyńskich.

Na niemieckim rynku masła sytuacja była normalna; w końcu miesiąca i przy zmiennej pogodzie zaopatrzenie w masło było w całym kraju prawie równomierne. Z dniem 1/VIII wprowadzone zostały w Niemczech nowe przepisy, regulujące rynek maślarski; mają one na celu ograniczenie zużycia masła oraz poddanie go kontroli. Jakość masła, wyrabianego w młeczarniach niemieckich, uległa ostatnio pogorszeniu, nieraz masło młeczarniane może być zakwalifikowane jako wiejskie.

Londyn.—Oficjalne notowania masła z połowy miesiąca — w sh za cwt (50·8 kg) masła solonego (w nawiasach — niesolonego): irlandzkie 121, nowozelandzkie 125 ÷ 126 (126), australijskie 106 ÷ 117 (115 ÷ 117), duńskie 130 ÷ 131, holenderskie (110 ÷ 111), polskie 110 ÷ 111, estońskie 112 ÷ 114, litewskie 112 ÷ 114, lotewskie 114 ÷ 116.

Berlin.—Na masło obowiązują w dalszym ciągu ceny „sztywne”, ustalone na mocy rozporządzenia z dn. 15/X 1938 r. Ceny wyrównawcze na masło importowane zostały ustalone w wysokości RM 62 za 100 kg.

JAJA

—W lipcu panowała na zagranicznych rynkach jaj tendencja mocniejsza, duże spożycie jaj na świeżo przez producentów na skutek zwiększonych prac w polu oraz zmniejszająca się nieśność kur spowodowały, że ceny jaj zwyzkowały.

Na londyńskim rynku ceny wszystkich gatunków jaj zwyzkowały w okresie sprawozdawczym o sk 1 ÷ 2.

W Niemczech w lipcu zaopatrzenie w jaja było lepsze niż w poprzednim okresie; wg czynników miarodajnych byłoby ono nawet zupełnie dostateczne, gdyby — ich zdaniem — spożycie nie było za duże w stosunku do nieśności kur. Produkcja jaj świeżych w Niemczech utrzymuje się jeszcze na dość wysokim poziomie, pomimo że w drugiej połowie lata następuje zazwyczaj jej spadek. Z powodu żniw spożycie jaj przez rolników było w omawianym okresie dosyć duże i jedynie przez podniesienie cen, płaconych producentom za jaja, udało się zachęcić ich do większej sprzedaży jaj.

Londyn.—Urzędowe notowania jaj z końca miesiąca — w szylingach i pensach za wielką setkę (120 sztuk): duńskie 18 lbs. 11.3 ÷ 11.6, 17 lbs. 10.6 ÷ 10.9, 15.5 lbs. 10.0, 14 lbs. 9.3 ÷ 9.6, 13 lbs. 8.6, angielskie specjalne 16.0, standartowe 15.0, średnie 13.6, angielskie 17 lbs. 15.0 ÷ 15.3, 15.5 lbs. 13.9 ÷ 14.3, 15 lbs. 13.6 ÷ 14.0, 14 lbs. 13.0, irlandzkie ekstra specjalne 15.3 ÷ 15.6, specjalne 14.6 ÷ 14.9, standartowe 13.9 ÷ 14.0, wybrane 12.9 ÷ 13.0, holenderskie brunatne 68 ÷ 69 kg 12.9 ÷ 13.0, 66 ÷ 67 kg 12.6 ÷ 12.9, 62 ÷ 63 kg 10.3 ÷ 10.6, 57 ÷ 58 kg 9.6 ÷ 9.9, mieszane 68 ÷ 69 kg 10.0 ÷ 10.3, 62 ÷ 63 kg 9.6, polskie o wadze 15.5 lbs. 8.3 ÷ 8.6, 14 lbs. 6.7 ÷ 7.0, 12.5 lbs. 6.7, czerwone 5.3 ÷ 5.6, litewskie o wadze 18 lbs. 10.0, 17 lbs. 9.3, 14 lbs. 8.0, szwedzkie 15.5 lbs. 9.0 ÷ 9.3, 14 lbs. 8.9. Tendencja spokojna.

Berlin.—Urzędowe notowania jaj pozostają te same co w poprzednim okresie, a cena wyrównawcza jaj importowanych ustalona została na RM 18 za 100 kg.

BIBLIOGRAFIA

ULGI PRZEMYSŁOWE W C. O. P. ZBIGNIEW KLARNER.—Autor na wstępie zaznacza, że dla działalności prywatnej pierwszym czynnikiem jest dochodowość przedsiębiorstwa, a drugim — zagadnienie kredytu, trzecim, wreszcie — system obciążeń publicznych. Przystępując do omawiania ulg w C. O. P., autor pisze na temat zakresu

ulg i osób, uprawnionych do ich uzyskania. Na szeregu przykładów wykazuje, że rentowność w Centralnym Okręgu Przemysłowym jest o 176% wyższa niż np. w Warszawie — jedynie dzięki wykorzystaniu ulg w podatku dochodowym. W osobnych rozdziałach mamy omówione ulgi w podatku dochodowym, ulgi w opłatach stempowych, ulgi w podatku od nieruchomości, przywileje gospodarcze, pozbawienie ulg itp.

Ulg przemysłowe, obejmujące obszar całego kraju, ulgi dla poszukiwawczego wiertnictwa naftowego i ulgi dla nabywców akcji i udziałów — stanowią temat następných rozdziałów.

Zestawienie ulg, obowiązujących w Centralnym Okręgu Przemysłowym, i skorowidz zamykają tę aktualną pracę, zawierającą wiele potrzebnych informacji dla przemysłowców, kupców i rzemieślników.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, ½ str. — 200, ¼ str. — zł 125, ⅛ str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, ⅓ str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, ⅛ str. — zł 55, ⅜ str. — zł 40, 1/16 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor Naczelny: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor: **EDMUND CZAPLICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Rada Banku Zachodniego, Spółki Akcyjnej

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w czwartek dn. 31 sierpnia 1939 r. o godz. 16 w siedzibie Banku przy ul. Fredry Nr 6 w Warszawie odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Banku Zachodniego S. A.

Porządek obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Powzięcie uchwały w przedmiocie umorzenia 15 800 szt. akcji Banku Zachodniego S. A. wartości nominalnej zł 100 każda, stanowiących własność Banku; 3) Obniżenie kapitału zakładowego o zł 1 580 000 do sumy zł 8 500 000 i w związku z tym zmiana brzmienia § 5 statutu: brzmienie dotychczasowe: „§ 5. Kapitał zakładowy Banku wynosi zł 10 080 000 podzielonych na 100 800 sztuk akcji po zł 100 nominalnej wartości każda. Kapitał zakładowy może być powiększony ze zezwoleniem właściwej władzy na mocy uchwały Walnych Zgromadzeń w drodze emisji nowych akcji tej samej wartości nominalnej”; brzmienie proponowane: „§ 5. Kapitał zakładowy Banku wynosi zł 8 500 000, podzielonych na 85 000 sztuk akcji po zł 100 nominalnej wartości każda. Kapitał zakładowy może być powiększany za zezwoleniem właściwej władzy na mocy uchwały Walnych Zgromadzeń w drodze emisji nowych akcji tej samej wartości nominalnej”.

Każdy akcjonariusz, pragnący uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, powinien złożyć posiadane akcje lub kwity na akcje, zdeponowane w krajowych instytucjach bankowych lub u notariusza, najpóźniej do dn. 24 sierpnia 1939 r. włącznie do godz. 15 w kasie Centrali Banku Zachodniego S. A. przy ul. Fredry 6 w Warszawie. 1795-32-33

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni Strzyżów

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 31 sierpnia 1939 r. o godz. 12 w południe w biurze Zarządu Spółki, Królewska 8 m 7, z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku zysków i strat oraz podziału zysku za rok operacyjny 1938/39; udzielenie Zarządowi absolutorium;

2) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1939/40 oraz ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;

3) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;

4) Wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

Właściciele akcji korzystają z prawa głosu na Walnym Zebraniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyli akcje lub kwity depozytowe na te akcje w Zarządzie Spółki, Warszawa, Królewska 8 m. 7. 1796-32-33

III OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Przemysłu Metalowego K. Rudzki i S-ka

Spółka Akcyjna, Warszawa, Wiejska 3

zawiadamia, iż w dn. 14 lipca 1939 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

obniżyło kapitał zakładowy Spółki

o zł 3 240 000, a podwyższyło o zł 170 000 oraz wzywa wierzycieli Spółki, aby — jeśli nie zgadzają się na obniżenie — wnieśli sprzeciw w ciągu trzech miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia. 1713-29-31-33

Fabryka Celulozy i Papieru „NATRONAG”

Spółka Akcyjna, Kalety

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: 1) Grunty zł 178 068'77; 2) Budynki: a) fabryczne zł 4 498 322'73, b) gospodarcze zł 420 442'40, c) mieszkalne zł 598 294'68; 3) Urządzenia techniczne: a) maszyny zł 15 220 856'86, b) przybory i narzędzia fabr. zł 155 826'37, c) tabor kolejowy zł 14 001'02, d) bocznica kolejowa zł 99 406'40; 4) Inwentarz: a) martwy zł 124 137'47, b) żywy zł 2 500'00; 5) Środki transportowe zł 53 043'20; Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie i bankach zł 36 547'74; 2) Papiery procentowe zł 81 014'00; 3) Akcje i udziały zł 60 800'00; 4) Weksle w portfelu zł 14 392'80; 5) Materiały: a) surowce zł 766 003'14, b) pomocnicze i pędne zł 834 240'53; 6) Półfabrykaty zł 85 994'74; 7) Gotowe wyroby zł 166 117'51; 8) Dłużnicy: a) odbiorcy zł 1 149 952'33, b) przedpłaty zł 48 563'56, c) różni zł 33 740'56; 9) Przechodnie zł 41 914'96; **Ogółem stan czynny zł 24 684 181'77.**

Sumy pozabilansowe. — Kaucje, gwarancje, żyra i weksle zł 711 076'27.

STAN BIERNY. — Kapitał własny: 1) Kapitał akcyjny zł 5 400 000'00; 2) Kapitał rezerwowy: stan na dz. 1/I 1938 r. zł 791 750'16, dopisano w roku sprawozdawczym zł 29 416'10; Kapitał amortyzacyjny: stan na dz. 1/I 1938 r. zł 12 298 009'00, dopisano w roku sprawozd. zł 1 314 798'74, spisano zł 142 364'51, razem zł 13 470 443'23; Zobowiązania: 1) Wierzyciele: a) banki zł 1 478 997'04, b) kredyt hipoteczny zł 162 233'44, c) podatki zł 550 977'59, d) rezerwa na podatki zł 500 000'00, e) dostawcy zł 773 382'74, f) czeki niezrealizowane zł 11 500'00, g) nieopłaćta dywidenda za 1937 r. zł 294 000'00, h) różni zł 307 776'31; 2) Zobowiązania kartelowe z tyt. operacyj handl. zł 24 209'69; 3) Fundusz rezerwowy różnic kursowych zł 68 339'68; 4) Przechodnie zł 311 595'08; Zyski: z 1937 r. zł 22 411'85, za 1938 r. zł 487 148'86; **Ogółem stan bierny zł 24 684 181'77.**

Sumy pozabilansowe. — Kaucje, gwarancje, żyra i weksle zł 711 076'27.

Rachunek strat i zysków

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 971 713'18; Koszty fabrykacji zł 8 376 094'13; Koszty przewozowe zł 456 811'85; Koszty sprzedaży zł 722 194'53; Odsetki zł 167 504'64; Podatki zł 1 316 534'38; Odpisy amortyzacyjne zł 1 314 798'74; Inne wydatki zł 365 604'10; Zysk z 1937 r. zł 22 411'85; Zysk za 1938 r. zł 487 148'86.

ZYSKI. — Zysk z 1937 r. zł 22 411'85; Zysk ze sprzedaży zł 14 146 434'68; Różne zyski zł 31 969'73. 1815

II OGŁOSZENIE

Likwidator Śląsko-Szwajcarskiej Spółki Drzewnej

Spółka Akcyjna w Katowicach w likwidacji

zawiadamia niniejszym, że w dn. 29 sierpnia 1939 r. o godz. 14 odbędzie się w kancelarii Notariusza Siennickiego w Warszawie, w gmachu hipoteki

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

pomienionej Spółki, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań likwidatora i Rady Nadzorczej za rok sprawozdawczy 1937/1938, jak również bilansu Spółki na dz. 30 września 1938 r. oraz rachunku zysków i strat za tenże okres; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 4) Wybór likwidatora; 5) Wybory do Rady Nadzorczej; 6) Wolne wnioski.

Zgodnie z paragrafem 12 statutu Spółki, do udziału w Walnym Zebraniu uprawnieni są akcjonariusze, którzy najdalej na 7 dni przed terminem zebrania złożą swe akcje w biurze likwidatora Spółki w Warszawie, przy ul. Plac Żelaznej Bramy Nr 3. 1801a

III OGŁOSZENIE

Likwidatorzy Tow. Przem.-Handl. „POLESIE”, S. A.
Warszawa, Sienkiewicza 2

na zasadzie art. 449 Kodeksu Handlowego
wzywają wierzycieli do zgłoszenia ich wierzytelności
w ciągu 6 miesięcy od daty niniejszego ogłoszenia.
(—) M. Bratkowski, A. Jarosiński, M. Oschoowski

1605a

TOWARZYSTWO BUDOWLANE

Inżynierowie K. Stronczyński, R. Czarnota Bojarski i S-ka, Sp. Akc.
Warszawa, ul. Marszałkowska 17

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY. — Grunty i budynki zł 73 382'69; Inwentarz zł 491 819'55; Gotówka i banki zł 93 554'26; Weksle zł 22 000'00; Dłużnicy zł 505 564'12; Remanenty i roboty niedokończone zł 1 087 479'11; Kaucje zł 13 535'00; Udziały konsorcjalne zł 17 000'00; Dłużnicy wątpliwi zł 600'00; Sumy przechodnie zł 1 110'00; **Razem zł 2 306 044'73.**

STAN BIERNY. — Kapitał zakładowy zł 250 000'00; Kapitał rezerwowy zł 52 645'72; Kapitał amortyzacyjny zł 450 251'43; Akcepty zł 225 986'30; Banki zł 4 900'00; Wierzyciele zł 244 965'66; Dywidenda niepodniesiona zł 75 000'00; Pożyczki hipoteczne zł 25 648'69; Roboty niedokończone zł 848 057'34; Sumy przechodnie zł 37 378'00; Zysk zł 91 211'59; **Razem zł 2 306 044'73.**

Rachunek zysków i strat na dz. 31 grudnia 1938 r.

WINIEN. — Koszty produkcji zł 3 538 799'23; Koszty ogólne zł 112 107'73; Amortyzacja zł 88 420'06; Strata na inwentarzu zł 70'00; Zysk zł 91 211'59; **Razem zł 3 830 608'61.**

MA. — Wpływy za wykonane roboty zł 3 827 004'56; Zysk na sprzedanym inwentarzu zł 3 604'05; **Razem zł 3 830 608'61.**
1817

I OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna Zakładów Przemysłowo-Handlowych

Z. SZCZERBIŃSKI, Sp. Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, iż w dn. 12 września 1939 r. o godz. 12 w Warszawie, w kancelarii Notariusza K. Grymińskiego, gmach Hipoteki, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie likwidatorów za okres od dn. 1/VII 1938 r. do dn. 30/VI 1939 r. włącznie; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Komisji Likwidacyjnej oraz Komisji Rewizyjnej za 1938/39 r., rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1938/39 r. oraz planu działań na 1939/40 r.; 4) Wybór członków Komisji Likwidacyjnej i Komisji Rewizyjnej oraz określenie ich wynagrodzenia; 5) Stwierdzenie długów Spółki, zamiana kaucji hipotecznych na czyste wpisy, upoważnienie Komisji Likwidacyjnej lub pełnomocnika szczególnego do zawierania aktów notarialnych i dokonywania czynności hipotecznych; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub zaświadczenia depozytowe instytucji kredytowych przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w biurze Komisji Likwidacyjnej, ul. Dzielna 72, w godz. 10—12 rano.
1821

Zarząd Starzyckiej Fabryki Wyrobów Sukiennych Z. Bornstein, Sp. Akc.

W TOMASZOWIE-MAZOWIECKIM

zawiadamia, iż w dn. 7 września 1939 r. o godz. 17 w lokalu Spółki odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu; 3) Reasumcja uchwał, zatwierdzających bilans i rachunek strat i zysków za lata oper. 1937 i 1938; 4) Zatwierdzenie bilansów i rachunków strat i zysków za lata oper. 1937 i 1938; 5) Powzięcie uchwał w przedmiocie pokrycia straty za rok oper. 1937 i podziału zysku za 1938 r.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć akcje w Zarządzie Spółki na tydzień przed terminem Zgromadzenia.
1816

Fabryka Przetworów Ziemniaczanych „Złoty Potok”, S. A.

w Złotym Potoku

Bilans zamknięcia na dz. 30 czerwca 1939 r.

AKTYWA. — I. Majątek użytkowy zł 1 131 708'60; II. Środki płatnicze zł 106 313'24; III. Magazyny zł 254 403'51; IV. Produkty własne zł 205 998'94; V. Dłużnicy zł 94 116'85; VI. Inne należności i wierzytelności zł 19 507'21; **Razem zł 1 812 048'35.**
Rachunki ewidencyjne. — Różni za gwarancje zł 527 685'55.

PASYWA. — I. Kapitały: Kapitał akcyjny zł 924 000'00; Kapitał zasobowy zł 6 783'42; Kapitał rezerwy specjalnej zł 15 429'00; Kapitał amortyzacyjny zł 256 425'69; II. Wierzyciele zł 549 847'61; Akcepty zł 50 000'00; III. Sumy przechodnie zł 6 304'19; Zysk zł 3 258'44; **Razem zł 1 812 048'35.**
Rachunki ewidencyjne. — Gwarancje zł 527 685'55.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty prowizji zł 904 883'33; Koszty handlowe zł 22 175'83; Pensje zł 27 431'06; Prowizje przedstawicieli zł 38 549'40; Podatki zł 26 541'65; Koszty kredytu zł 56 420'48; Należności nieściągalne zł 10 746'93; Odpisy na urządzeniach technicznych, ruchomościach i mater. pomocn. zł 13 574'29; Odpisy na amortyzację zł 64 257'19; Straty na udziałach zł 494'28; Zysk zł 3 258'44; **Razem zł 1 168 332'88.**

MA. — R-k sprzedaży: Syrop i glukoza zł 998 075'83; Maczka ziemniaczana zł 159 228'60; Wytloki zł 10 630'25; Papiery procentowe zł 398'20; **Razem zł 1 168 332'88.**
1820

Czechosłowacka Spółka Akcyjna — Złączone Fabryki Maszyn Rolniczych

Fr. Melichar-Umrath i Sp.

Lwów, Gródecka 61

Bilans zamknięcia na dz. 31 października 1938 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: 1) Budynki gospodarcze: magazyn zł 19 635'00; 2) Inwentarz zakł. i biur.: ruchomości zł 29 183'36; Razem majątek stały zł 48 818'36; II. Majątek płynny: 1) Gotówka w kasie zł 700'45; Gotówka w bankach zł 35 467'33; 2) Papiery procentowe zł 1 848'75; 3) Akcje obce zł 493'21; 4) Gotowe wyroby: maszyny zł 60 453'64, części maszynowe zł 58 853'25; 5) Dłużnicy: odbiorcy zł 896 159'71, zastępcy zł 43 579'12, dostawcy zł 590'11, różni zł 1 589'13; Razem majątek płynny zł 1 099 734'70; III. Straty: lat ubiegłych zł 232 723'59, roku handl. 1937/38 zł 147'99, razem straty zł 232 871'58; **Razem stan czynny zł 1 381 424'64.**

Sumy pozabilansowe. — Towary komisowe zł 47 044'30.

Ogółem zł 1 428 468'94.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: 1) Kapitał obrotowy zł 120 000'00; 2) Kapitał amortyzacyjny zł 31 027'22; Razem kapitały własne zł 151 027'22; II. Zobowiązania: Wierzyciele: 1) Centrala w Brandysie n/Labą zł 1 028 271'81, 2) dostawcy zł 1 670'40, 3) odbiorcy zł 9 474'06, 4) zastępcy zł 12 692'01, 5) różni zł 783'13; Razem zobowiązania zł 1 052 891'41; III. Rachunek przejściowy różnic kursowych: saldo zł 177 506'01; **Razem stan bierny zł 1 381 424'64.**

Sumy pozabilansowe. — Różni za towary komisowe zł 47 044'30.

Ogółem zł 1 428 468'94.

Rachunek strat i zysków

za okres od dn. 1/XI 1937 r. do dn. 31/X 1938 r.

STRONA WINIEN. — I. Koszty własne: r-k siewników zł 122 155'31, r-k żniwiarek zł 230 115'79, r-k obcych maszyn zł 13 180'75, r-k części zł 32 039'53, razem koszty własne zł 397 491'38; II. Koszty administracji zł 56 595'58; III. Amortyzacja: ruchomości zł 1 543'08, nieruchomości zł 981'75, razem amortyzacja zł 2 524'83; IV. Podatki zł 6 738'18; V. Opusty, udzielone ze starych pretensyj w myśl ustawodawstwa oddłużeniowego dla rolnictwa, zł 5 356'25; VI. Straty na kursie walut obcych zł 1 909'44; **Razem strona winien zł 470 615'66.**

STRONA MA. — I. Przychód brutto: r-k siewników zł 144 624'29, r-k żniwiarek zł 269 610'29, r-k obcych maszyn zł 10 525'29, r-k części zł 44 872'63, r-k części — prowizja zł 208'18, razem przychód brutto zł 469 840'68; II. Rachunek odsetek: saldo zł 514'99; III. Rachunek ruchomości: zysk na sprzedaży zł 112'00; IV. Strata w roku handlowym 1937/38 zł 147'99; **Razem strona ma zł 470 615'66.**
1818

WITAMINA, Sp. Akc.

Warszawa, ul. Okopowa 2123

Bilans zamknięcia

za okres od dn. 1/IV 1938 r. do dn. 31/III 1939 r.

AKTYWA. — Dłużnicy zł 68 030'98; Straty za lata ubiegłe zł 32 073 60; Razem zł 100 104'58.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 100 000'00; Zysk w okresie operacyjnym zł 104'58; Razem zł 100 104'58.

Rachunek strat i zysków

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 192'85; Podatki zł 370 00; Komitet Pomocy Zimowej Bezrobotnym zł 100'00; Zysk w okresie operacyjnym zł 104'58; Razem zł 767'43.

MA. — Prowizje uzyskane zł 767'43; Razem zł 767'43.

1819

I OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Unisław, Spółka Akcyjna w Unisławiu

zaprasza PP. Akcjonariuszów na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

które odbędzie się we wtorek dn. 12 września 1939 r. o godz. 15 w lokalu konferencyjnym Cukrowni Unisław, Sp. Akc. w Unisławiu, z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki za rok 1938/39; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i przedłożenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok obrachunkowy 1938/39; 3) Zatwierdzenie bilansu i udzielenie absolutorium Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Powzięcie uchwały co do podziału czystego zysku; 5) Wnioski o przeniesienie akcji; 6) Wybór członków Zarządu w miejsce ustępujących z powodu upływu kadencji PP.: Ludolfa hr. Alvenslebena, Cichoradz, i Henryka Hoffmana, Bajerze; 7) Wybór członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących z powodu upływu kadencji PP.: Georga Fiedlera, Wybcz, i Dra Felicjana Cieszkowskiego-Dembińskiego, Stablewice; 8) Wolne wnioski (które winny być zgłoszone przez PP. Akcjonariuszów, reprezentujących co najmniej 1/10 część kapitału akcyjnego, najpóźniej na 15 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia pisemnie na ręce Zarządu).

1822

CENTRALA ODBITEK NAUKOWYCH LIBRARIA NOVA

SPÓŁDZIELNIA Z ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ UDZIAŁAMI

w Warszawie, Rynek Starego Miasta 31
(Kamienica Książąt Mazowieckich)
Tel. 5-83-77. Konto P. K. O. 27 527

PRZYJMUJE W KOMIS WSZELKIE ODBITKI. UDZIELA
INFORMACJY O ODBITKACH. WYDAJE BIULETYN
INFORMACYJNY. WYDAJE KATALOGI SPECJALNE

Na żądanie wysyłamy katalogi bezpłatnie

Świeżo opuścił prasę katalog z zakresu
nauk ekonomicznych

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

BANK

M I E S I Ę C Z N I K
POŚWIĘCONY BANKOWOŚCI I
ZAGADNIENIOM FINANSOWYM

ADRES REDAKCJI
i ADMINISTRACJI
WARSZAWA
NOWY ŚWIAT 7
KONTO P.K.O. 27

ZAWIERA:

artykuły, sprawozdania, kronikę, przegląd bibliografii i prasy z zakresu pieniądza i kredytu, organizacji i techniki bankowej

PODAJE:

systematyczny przegląd i oświetlenie wszystkich wydarzeń i zagadnień, mających związek z bankowością i rynkiem pieniężno-kapitałowym w Polsce i za granicą

PRENUMERATA:

ROCZNA WYNOŚI zł 18, PÓLROCZ. zł 9
NUMER POJEDYŃCZY zł 1'50
DLA PRACOWNIKÓW BANKOWYCH
PRENUMERATA ROCZNA zł 12
PÓLROCZNA zł 6

„POLSKI EKSPORT“ (POLISH EXPORT)

Miesięcznik gospodarczy,
redagowany w języku
polskim i angielskim

„POLSKI EKSPORT“

to najlepszy informator całego kształtu teoretycznych i praktycznych zagadnień eksportowych, niezbędnych tak dla eksporterów polskich, jak i importerów zagranicznych

Każdy dział i każda branża eksportu
źródłowo opracowane

Własna sieć korespondentów
zagranicznych

Prenumerata: półrocznie zł 8
rocznie „ 15

P. K. O. 8 459

WARSZAWA

ul. Nowy Świat 24, Tel. 666-08

TARYFA CELNA

wydana w formie kartkowej
stałe uzupełniana
według aktualnego stanu

Cena taryfy zł 40.—

Cena „Uzupełnień” zł 7.—

■■■■■■■■■■ kwartalnie ■■■■■■■■■■

Nakładem Tygodnika

„POLSKA GOSPODARCZA”

P R A C A Z B I O R O W A

**CH A Ł U P
N I C T W O**

**M A T E R I A Ł Y
U W A G I
W N I O S K I**

**NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA**

288 STRON DRUKU

CENA ŻŁ 8.-

P O L M I N

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

CENTRALA WE LWOWIE, AKADEMICKA 7
DOSTARCZA:

BENZYNY: LOTNICZE wysokoaktywne i etylizowane do szybkoobrotowych motorów spalinowych o wysokiej kompresji zwłaszcza dla silników lotniczych, **MOTOROWE** i **MIESZANKI** do napędu pojazdów mechanicznych

NAFTĘ rafinowaną do celów oświetleniowych. „Termolinę” do prymusów, lamp żarowych, latarni morskich itp. **ETER** naftowy do fabrykacji olejków eterycznych

WYSOKOWARTOŚCIOWE OLEJE do łożysk wirówek mleczarskich, silników elektrycznych, maszyn przędzalniczych i rolniczych, kompresorów amoniakalnych, lokomobil, turbin wodnych; do silników Diesla, sprzężarek, do turbin parowych, turbopomp itp., do cylindrów maszyn parowych i lokomobil o różnych temperaturach par, do transformatorów jako oleje izolacyjne, w garbarstwie jako oleje garbarskie, do samochodów i motocykli, oleje emulgujące w przemyśle włókienniczym oraz oleje bezbarwne, mające zastosowanie do celów kosmetycznych i farmaceutycznych

SMARY do łożysk kulkowych, do łańcuchów i zespołów kół zębatach, wyciągów kopalnianych, żurawi, wózków oraz w przemyśle lakierniczym i farbiarskim

PARAFINĘ bezwoną do powlekania sesów, impregnacji higienicznych kubków i naczyń papierowych oraz do wyrobu środków kosmetycznych i leczniczych

ASFALTY: przemysłowe do różnych celów, do zalwania kabli, akumulatorów i baterii elektrycznych, izolacyjne w budownictwie do izolacji przed wilgocią fundamentów, murów, posadzek i stropów, do izolacji rur gazowych, wodociągowych i kablowych, papowe do fabrykacji papy dachowej, drogowe do budowy nawierzchni drogowych oraz masy asfaltowe do zalwania spoin w brukach, masy kablowe „A” i „B”. „Lim bit” preparat do budowy nawierzchni drogowych na zimno

KOPALNIE WŁASNE • GAZOCIĄGI
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE
STACJA BUNKROWA W GDYNI
STACJE BENZYNOWE W CAŁEJ POLSCE